

Afdeling CS Control
Onderwerp Commissie over verbonden partijen op 14 oktober
2015

Leden van de raad van de gemeente Groningen
te
Groningen

Telefoon (050) 367 76 76 Bijlage(n) 9

Ons kenmerk 5249549

Datum 23-09-2015 Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Op 25 maart 2015 heeft uw raad de kadernota verbonden partijen 2015 vastgesteld. In deze kadernota staan de afspraken over hoe we omgaan met de verbonden partijen van de gemeente Groningen. Hierin is afgesproken dat de informatievoorziening over de verbonden partijen zoveel mogelijk loopt via de paragraaf verbonden partijen in gemeenterekening en gemeentebegroting. Ook wordt er voor alle verbonden partijen een bijsluiter opgesteld, waarin de belangrijkste informatie van de verbonden partijen is opgenomen. In de bijsluiters wordt ingegaan op onder andere het doel van de verbonden partij, het financiële belang van de gemeente en risico's en ontwikkelingen. Alle bijsluiters van de verbonden partijen zijn als bijlage bij deze brief opgenomen.

In de kadernota hebben we ook afgesproken dat jaarlijks een afzonderlijke commissie over verbonden partijen wordt georganiseerd, waarin drie verbonden partijen nader kunnen worden besproken. Deze commissie vindt plaats op 14 oktober 2015. In de raadscommissie Financiën en Veiligheid van 17 juni 2015 is aan de leden van de commissie gevraagd welke verbonden partijen in de afzonderlijke commissie aan bod moeten komen. In de reacties werden de volgende verbonden partijen het meest genoemd:

- NV Euroborg;
- NV Groningen Airport Eelde;
- GR Groninger Archieven.

Met deze brief informeren we u over de stand van zaken rondom de verbonden partijen. We doen een voorstel voor de aanscherping van de afspraken over governance, waarbij we het accent van de governance-activiteiten leggen bij de verbonden partijen waar onze financiële en bestuurlijke belangen het grootst zijn.

Bij deze brief leveren we u, naast de bijsluiters van alle verbonden partijen, ook aanvullende informatie aan over de drie verbonden partijen die u specifiek wil bespreken.

Governance verbonden partijen

Voor de governance van de gemeente op de verbonden partijen geldt een aantal algemene afspraken die zijn opgenomen in de kadernota verbonden partijen 2015. Deze afspraken hebben betrekking op verdeling van taken en verantwoordelijkheden, zowel tussen bestuurders als binnen de gemeentelijke organisatie.

De inhoudelijke portefeuillehouder heeft de eerstelijnsverantwoordelijkheid en wordt daarin ondersteund door de verantwoordelijke directie. De wethouder financiën heeft de tweedelijnsverantwoordelijkheid voor alle verbonden partijen.

Binnen de organisatie onderscheiden we per verbonden partij drie rollen: de accountmanager, de financieel adviseur en de controller. Voor alle verbonden partijen zijn deze rollen aangewezen.

Daarnaast is voor alle verbonden partijen een bijsluiter opgesteld. Hierin zijn onder andere de actuele ontwikkelingen en de belangrijkste risico's opgenomen.

De komende periode gaan we verder met de versterking van onze governance op verbonden partijen volgens de afspraken uit de kadernota. We willen daarbij vooral inzetten op die partijen waar we als gemeente de grootste belangen hebben. We willen onderscheid maken in een aantal basis afspraken over governance die gelden voor alle verbonden partijen en aanvullende governance afspraken die we hanteren voor de verbonden partijen waarbij de gemeentelijke financiële en/of bestuurlijke belangen groter zijn. Deze laatste verbonden partijen vallen als het ware in een zwaarder regime.

Basis governance afspraken

Onderstaande afspraken voeren we voor alle verbonden partijen uit:

- Voor de gemeenschappelijke regelingen wordt gehandeld volgens de wettelijke voorschriften: voor 15 april worden de algemene financiële en beleidsmatige kaders en de voorlopige jaarrekening aan de raad verzonden. De ontwerpbegroting wordt minimaal acht weken voordat deze ter vaststelling aan het bestuur van de gemeenschappelijke regeling wordt aangeboden, verzonden aan de raden van de deelnemende gemeente. Wanneer mogelijk zullen wij de ontwerpbegroting met een raadsvoorstel met wensen en bedenkingen aan uw raad voorleggen;

- Voor de overige verbonden partijen worden de rekening en (voorzover beschikbaar) begroting voorgelegd aan de verantwoordelijk portefeuillehouder. In het geval van belangrijke ontwikkelingen informeert de portefeuillehouder ons college;
- De besluiten die invloed hebben op de (financiële) positie van de gemeente in de verbonden partij worden ter instemming voorgelegd aan ons college.
- De risico analyse en de financiële bijsluiter wordt jaarlijks geactualiseerd. Alle bijsluiters worden jaarlijks aan de raad voorgelegd.

Voor alle verbonden partijen geldt dat wij uw raad actief informeren over belangrijke ontwikkelingen. De informatievoorziening aan uw raad loopt zoveel mogelijk via de gemeentebegroting en gemeenterekening.

Aanvullende governance afspraken

Bij een aantal verbonden partijen is het financiële en/of bestuurlijk belang groot. Dit is bijvoorbeeld het geval als de verbonden partij een belangrijke bijdrage levert aan het realiseren van onze doelstellingen of wanneer de gemeente een groot (financieel) risico loopt bij de verbonden partij. Bij deze verbonden partijen gelden de volgende aanvullende governance afspraken:

- De rekening en begroting (voorzover beschikbaar) wordt altijd ter kennis gebracht van ons college;
- De interne governance wordt jaarlijks beoordeeld en besproken met de directeur van de verbonden partij;
- De risico analyse wordt jaarlijks geactualiseerd en besproken met de directeur van de verbonden partij;
- Ten minste twee keer per jaar wordt een (financiële) tussenstand met belangrijke afwijkingen ten opzichte van de begroting besproken met de verbonden partij.

Met deze aanvullende afspraken houden we vaker de vinger aan de pols van de verbonden partijen waarbij onze belangen groter zijn. In de bijlage bij deze brief hebben we een eerste indeling van de verbonden partijen van de gemeente Groningen opgenomen. Graag horen we uw opvatting over deze indeling.

Nieuwe verbonden partijen en wijzigingen in bestaande verbonden partijen

Op dit moment voorzien we geen nieuwe verbonden partijen. In 2015 zijn er twee nieuwe verbonden partijen bijgekomen en is de gemeenschappelijke regeling Meerstad gewijzigd. Onderstaand lichten we deze kort toe. De gemeenschappelijke regeling Cevan is per 1 februari 2015 opgeheven.

Nieuw: Centrumregeling beschermd wonen (raadsbesluit 18 februari 2015)

Door de nieuwe wet maatschappelijke ondersteuning 2015 hebben gemeenten nieuwe taken gekregen. Overeenkomstig de afspraken tussen Rijk en de VNG valt een deel daarvan onder de constructie van een centrumgemeente. Het gaat hierbij om beschermd wonen en de begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang.

Een andere nieuwe taak waarbij intergemeentelijke samenwerking is gewenst, maar waarvoor het budget niet direct aan centrumgemeente wordt toegekend, betreft de inloop GGZ. Dit is een algemene voorziening (conform Wmo 2015) die we gezamenlijk met de regio willen oppakken.

Het Rijk kent financiële middelen voor de regio toe aan de gemeente Groningen als centrumgemeente. De centrumregeling op grond van de wet gemeenschappelijke regelingen is opgericht per 1 januari 2015 voor de uitvoering van de taken beschermd wonen, inloop GGZ en begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang voor de duur van een jaar. De centrumregeling is een lichte gemeenschappelijke regeling zonder eigen bestuur en zonder eigen uitvoeringsorganisatie. Besluitvorming van deze regeling loop via ons college en de begroting en verantwoording lopen mee in de gemeentelijke begrotingscyclus.

Nieuw: Groninger Monumenten Fonds (raadsbesluit 27 mei 2015)

Door de aanscherping van het Rijksbeleid ten aanzien van woningbouwcorporaties, dienen Nijestee en Lefier hun aandelen in het GMF af te stoten. Uw raad heeft besloten deze aandelen over te nemen. Daarmee is het Groninger Monumenten Fonds een verbonden partij van de gemeente geworden. Het publieke belang van de gemeente Groningen is dat het GMF uitvoering geeft aan het monumentenbeleid, na het wegvallen van de ISV middelen.

De aandelen zijn verworven tegen een prijs van 457 duizend euro. De kapitaallasten worden gedekt uit het budget voor monumenten en archeologie. Naast de aandelenpositie had de gemeente Groningen al een achtergestelde lening beschikbaar gesteld aan het GMF van 1 miljoen euro. Voor het risico op de lening is een reserve van 932 duizend euro beschikbaar.

Wijziging: GR Meerstad (raadsbesluit 27 mei 2015)

De bestuursstructuur van de GR Meerstad is gewijzigd naar een lichtere vorm van gemeenschappelijke regeling. Een vereenvoudiging was gewenst aangezien de taken en bevoegdheden zijn afgenomen door de aanpassing van de regeling in 2011.

De samenwerking krijgt de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie, waarin twee wethouders van beide gemeenten en de voorzitter zorgen voor de afstemming over de openbare voorzieningen en het beheer van het gebied. De gemeenteraden van beide gemeenten worden geïnformeerd via bijeenkomsten georganiseerd door Bureau Meerstad. Met deze regeling blijft het gewenste bindende karakter van de bestuurlijke samenwerking intact.

Wijzigingen verslaggevingsregels voor verbonden partijen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is ingevoerd in 2004. De nadruk daarbij lag op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting- en verantwoording en het versterken van de positie van raad en staten. Tien jaar na invoering van het huidige stelsel worden deze regels aangepast.

De voorgenomen wijzigingen in het BBV moeten leiden tot een versterking van de sturing door de raad. De wijzigingsvoorstellen richten zich op de uitvoeringsinformatie, beleidsindicatoren, financiële kengetallen, informatie over verbonden partijen en een aantal meer technische onderwerpen.

De nieuwe regels van het BBV met betrekking tot de informatieverschaffing gelden in principe ook voor gemeenschappelijke regelingen met een rechtspersoonlijkheid. Gemeenschappelijke regelingen moeten alleen de taakvelden en financiële kengetallen gebruiken voor zover deze vastgesteld kunnen worden binnen de gemeenschappelijke regeling. Ook private partijen moeten inzicht geven in de beleidsresultaten en de beleids- en financiële risico's.

Voor zover private verbonden partijen de gevraagde informatie niet hoeven te verstrekken, moeten afzonderlijke afspraken over de informatievoorziening worden gemaakt.

De informatie over verbonden partijen dient in de gemeenterekening en – begroting te worden opgenomen in de beleidsprogramma's. De commissie BBV zal hierover een stellige uitspraak opnemen.

Daarnaast blijft er behoefte aan algemene kaderstelling ten aanzien van verbonden partijen en een samenvattend overzicht van alle verbonden partijen waarin een gemeente participeert. In het BBV wordt hiervoor een paragraaf verbonden partijen voorgeschreven. In het overzicht van verbonden partijen wordt de volgende onderverdeling voorgeschreven:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. stichtingen/verenigingen;
3. coöperaties/vennootschappen.

Om te voorkomen dat dezelfde informatie in de verschillende beleidsstukken rond begroting en verantwoording moet worden opgenomen, worden de voorschriften met betrekking tot de paragraaf verbonden partijen in het nieuwe BBV vereenvoudigd. De betekenis van deze paragraaf is mede afhankelijk van de vraag of er een nota verbonden partijen aanwezig is, waarin een kaderstellend overzicht is opgenomen. De paragraaf verbonden partijen kan zich dan beperken tot het geven van een totaalbeeld en de financiële aspecten ervan.

**Overzicht informatie van de verbonden partijen die afzonderlijke
worden besproken**

In de bijlagen bij deze brief is aanvullende informatie opgenomen over de verbonden partijen die in de commissie Financiën en Veiligheid specifiek aan de orde komen. Het gaat om de volgende informatie:

NV Groningen Airport Eelde

- Algemene informatie NV GAE;
- Jaarverslag 2014;
- Strategisch plan NV GAE werelden verbinden.

NV Euroborg

- Algemene informatie NV Euroborg;
- Beperkte balans 2014;
- Directieverslag jaarrekening 2014.

GR Groninger Archieven

- Algemene informatie GR GA;
- Jaarrekening 2014.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Peter den Oudsten", written over a horizontal line.

de burgemeester,
Peter den Oudsten

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Peter Teesink", written over a horizontal line.

de secretaris,
Peter Teesink

Bijlage: Indeling en bijsluiters van de verbonden partijen

Verbonden partijen waarvoor de **basis** governance afspraken gelden:

1. Gemeenschappelijke regeling Groninger Archieven te Groningen
2. Gemeenschappelijke regeling Afvalverwijdering Regio Centraal Groningen (ARCG) te Groningen
3. Gemeenschappelijke regeling Meerschap Paterswolde te Haren
4. Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenpark Rengers te Groningen
5. Gemeenschappelijke regeling Eems Dollard Regio te Leer (Bondsrepubliek Duitsland)
6. Gemeenschappelijke regeling Regio Centraal Groningen (in liquidatie)
7. Gemeenschappelijke regeling Centrum voor Automatisering Noord-Nederland (CEVAN)
8. Gemeenschappelijke regeling Meerstad te Slochteren
9. Gemeenschappelijke regeling Centrumregeling beschermd wonen Groningen
10. Stichting Ondernemerstrefpunt te Groningen
11. Stichting WeerWerk Groningen te Groningen
12. Thermiek BV te Groningen
13. NV Wonen boven Winkels te Groningen
14. BV Community Network Noord Nederland te Groningen
15. NV Groninger Monumenten Fonds te Groningen
16. NV Waterbedrijf Groningen te Groningen
17. Enexis Holding NV (netwerkbedrijf) te 's-Hertogenbosch
18. Belang Elektriciteitsproductie BV (EPZ Borssele) 's-Hertogenbosch
19. NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag
20. Oikocredit Nederland Fonds te Utrecht
21. Stichting Sociaal Fonds Groningen te Groningen
22. Stichting SIG te Groningen

Verbonden partijen waarvoor de **basis en aanvullende** governance afspraken gelden:

23. Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg Groningen te Groningen
24. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Groningen te Groningen
25. Gemeenschappelijke regeling OV-bureau Groningen Drenthe te Assen
26. Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groningen te Veendam
27. Stichting Infoversum te Groningen
28. Martiniplaza BV te Groningen
29. NV Groningen Airport Eelde te Eelde
30. Euroborg NV te Groningen
31. WarmteStad Holding BV te Groningen
32. GEMM CV en GEMM BV (Grond Exploitatie Maatschappij Meerstad) te Groningen

1. Regionaal Historisch Centrum "Groninger Archieven"	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	<p>Doelstelling: in gezamenlijkheid de belangen behartigen van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de gemeente Groningen betreffende de archiefbescheiden, collecties, individuele documenten, schilderijen en dergelijke die berusten in de rijksarchiefbewaarplaats in de provincie Groningen en in de gemeentelijke archiefbewaarplaats.</p> <p>Openbaar belang: de wettelijke taken met betrekking tot de Archiefwet, alsmede de dienstverlening op het gebied van historische informatie over Stad en Lande zijn op orde.</p>
Relatie met programma	Cultuur
Deelnemende partijen	gemeente Groningen en het Rijk (minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door twee leden van de gemeenteraad.
Financieel belang	De bijdrage in 2014 was 2,1 miljoen euro. De begrote bijdrage voor 2015 is eveneens 2,1 miljoen euro.
Vermogen	<p>Eigen vermogen op 31 december 2014: 515 duizend euro.</p> <p>Eigen vermogen op 31 december 2013: 518 duizend euro.</p> <p>Vreemd vermogen op 31 december 2014: 672 duizend euro.</p> <p>Vreemd vermogen op 31 december 2013: 734 duizend euro.</p>
Financieel resultaat	<p>Het resultaat over 2013 was 38 duizend euro negatief.</p> <p>Het resultaat over 2014 bedraagt 2 duizend euro negatief.</p>
Risico's	<p>De Groninger Archieven zijn voor de opbrengsten voor het grootste deel afhankelijk van de bijdragen van de gemeente en het Rijk. Bezuinigingen van deze partijen kan invloed hebben op de opbrengsten.</p> <p>Binnen de totale kosten neemt de huur van de locatie Cascadeplein 4 een groot deel in beslag. Het percentage is, op basis van het jaar 2014, 33,7%. In het jaar 2014 steeg de huur met 2,43%, terwijl de totale bijdrage van Rijk, Gemeente en Provincie steeg met 0,96%.</p> <p>Het Drents Archief heeft circa 1,2 kilometer archief overgebracht naar het depot van de Groninger Archieven. Tot 1 januari 2015 heeft het daar om niet</p>

	<p>gestaan.</p> <p>Door bezuinigingen willen de Groninger Archieven nu € 10,00 per meter per jaar in rekening brengen, totaal € 12.000. Onduidelijk is of het Drents Archief hiermee instemt.</p> <p>De licentiekosten van Microsoft, Oracle e.d. worden tot op heden betrokken van SURFmarket. SURFmarket zorgt voor acquisitie, beheer en distributie van onder meer software, clouddiensten en content, voor het hoger onderwijs en onderzoek. Om aangesloten te kunnen worden dient een instelling te voldoen aan aanmeldingscriteria. Deze criteria worden zeer strikt gehanteerd. De Regionaal Historische Centra voldoen niet meer aan deze criteria, waardoor de Groninger Archieven met ingang van 1 januari 2016 hier geen gebruik meer van kunnen maken.</p> <p>De huidige kosten zijn ongeveer € 2.500 per jaar. Dit kan nu oplopen naar € 50.000 tot € 60.000 per jaar.</p> <p>In het bezuinigingspakket 2014-2017 is een bezuiniging van 100 duizend euro op de bijdrage van de gemeenten Groningen aan de Groninger Archieven opgenomen. De te verstrekken bijdragen kunnen alleen door het ministerie van OCW en uw raad gezamenlijk worden gewijzigd. In 2015 is 50 duizend euro structureel gerealiseerd. De resterende 50 duizend euro moet nog worden ingevuld.</p>
Ontwikkelingen	<p>Aansluiting op landelijke netwerk voor duurzame opslag digitale archiefbescheiden in digitaal depot. Samenwerking in het noordelijk archiefnetwerk voor gezamenlijke aansluiting op het digitaal depot en uitbreiding samenwerking op gebied van fysieke opslag en relatiebeheer.</p> <p>De doelstelling voor de komende jaren is een lichte stijging van de publieksinkomsten en de inkomsten uit zakelijke opdrachten. De zakelijke opdrachten zijn voornamelijk afkomstig van de overheid. De Groninger Archieven beschikken over een gespecialiseerd aanbod op het gebied van digitalisering, archiefbewerking en archiefopslag. Uitgangspunt voor een mogelijke samenwerking met het bedrijfsleven is dat de te bewerken archieven of beeldcollecties deel uit moeten (gaan) maken van de collectie van de Groninger Archieven. Met overheidsinstellingen en andere cultuurinstellingen worden samenwerkingsovereenkomsten afgesloten ervan uitgaande dat beide partijen profiteren van de werkzaamheden.</p> <p>In 2015 zijn ook huurinkomsten van het depot in Hoogkerk in de begroting opgenomen. Zo lang het depot niet volledig in gebruik is bij de Groninger</p>

	<p>Archieven worden delen verhuurd aan andere archief instellingen. Gezien de belangstelling uit het veld behoort dit tot de mogelijkheden. Gemeente en Rijk hebben mondeling aangegeven dat deze inkomsten ten goede kunnen komen aan de kerntaken van de Groninger Archieven. Het Rijk heeft wel aangekondigd dat het rest deel van het Rijk alleen mag worden gebruikt voor archiefinstellingen die een functie vervullen voor het Rijk of door middel van een overeenkomst verbonden zijn aan de Groninger Archieven.</p> <p>Er bestaan grote kansen voor dienstverlening op de zakelijke markt en de Groninger Archieven zullen daar, binnen de wettelijke en inhoudelijke beperkingen, gebruik van maken.</p> <p>De organisatie zal langzaam worden ingesteld op de combinatie van het papieren archief en het e-archief. Dit geldt zowel voor de selectie van nieuwe medewerkers als voor het opleiden van de huidige medewerkers. Deze verandering zal moeten worden uitgevoerd op basis van het huidige budget. De daadwerkelijke exploitatie van het e-depot gaat in per 2016. De begroting wordt opnieuw tegen het licht gehouden op het moment dat er realistische cijfers zijn over de bekostiging van het e-depot.</p>
--	--

2. Gemeenschappelijke regeling Afvalverwijdering Regio Centraal Groningen (ARCG)	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Het op milieu-hygiënisch verantwoorde wijze verwerken van (afval-)stoffen afkomstig uit de gemeenten in de regio, het bevorderen van overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen en het ketenbeheer en mogelijk andere milieu- en reinigingstaken.
Relatie met programma	Onderhoud en beheer openbare ruimte.
Deelnemende partijen	Gemeenten Bedum, Grootegast, Haren, Leek, Marum, Ten Boer, Zuidhorn en Groningen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Groningen is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en in het Dagelijks bestuur door wethouder Van Keulen.
Financieel belang	De kosten van de ARCG worden gedragen door de deelnemende gemeenten.
Vermogen	Eigen vermogen op 31-12-2014 € 1.726.000 Eigen vermogen op 31-12-2013 € 1.265.000 Vreemd vermogen op 31-12-2014 € 8.680.000 Vreemd vermogen op 31-12-2013 € 5.980.000
Financieel resultaat	2014: 307.000 2013: 379.000
Risico's	In de jaarrekening 2012 is gemeld dat er in de toekomst risico's kunnen ontstaan doordat de contracten van ARCG met andere regio's in Groningen per 1 juli 2016 zijn beëindigd. De afname van het afvalvolume betekent dat de resultaten en daarmee de toekomst van de verwerkingslocatie in Groningen onder druk kan komen te staan en de huidige boekwaarde van de activa niet geheel terugverdiend kan worden. Hiervoor is de bestemmingsreserve Herstructurering ARCG ingesteld met een streefbedrag van € 800.000.
Ontwikkelingen	Per 1 oktober 2015 wordt de lening van 2,7 miljoen euro , verstrekt door de gemeente Groningen, afgelost en zal er tot gedeeltelijke herfinanciering worden overgegaan. SANOG en SOZOG, twee afval gerelateerde samenwerkingsverbanden in de provincie Groningen, hebben hun contracten met ARCG opgezegd. Hierdoor heeft de afvalverwerker Attero zich op de instandhouding van de verwerkingsfabriek gebogen. Ze heeft besloten dat de fabriek in iedere geval tot het jaar 2022 open blijft.

3. Meerschop Paterswolde	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Haren
Doelstelling en openbaar belang	Behartiging van de recreatie, de natuurbescherming en de landschapsverzorging van het Paterswoldsemeer, het Hoornsemeer, de Hoornseplas en de omliggende recreatie- en natuurgebieden.
Relatie met programma	Sport en Bewegen
Deelnemende partijen	De gemeenten Haren, Tynaarlo en Groningen
Bestuurlijk belang	AB bestaat uit 10 leden, waarvan 3 uit de resp. colleges (Van Keulen), en 7 raadsleden. DB bestaat uit 3 leden, gekozen uit AB, op voordracht van de deelnemende gemeenten.
Financieel belang	Bijdragen van de 3 deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Groningen is 69,8% (€ 492.090).
Vermogen	Eigen vermogen op 31-12-2014: € 621.000 Vreemd vermogen op 31-12-2014: € 1.838.000 (Lang: € 1.692.000; kort: € 146.000) Eigen vermogen op 31-12-2013: € 751.000 Vreemd vermogen op 31-12-2013: € 4.604.000 (Lang: 1.197.000; Kort: 3.407.000)
Financieel resultaat	Resultaat 2013: € 57.378 Resultaat 2014: € 82.660
Risico's	<p>Jaarlijks worden gedeelten van de beschoeiing vervangen. Gezien het budget (75000 op jaarbasis, voor alle vervangingsinvesteringen) kan het voorkomen dat niet alles wat moet, wordt vervangen en derhalve wordt uitgesteld. Door de beheerder wordt een zorgvuldige afweging gemaakt, maar er blijft altijd een (klein) risico aanwezig dat gedeelten in het meer zakken.</p> <p>In de jaren tachtig is er tgv recreatiewoningen een hoofdwaterringnet aangelegd. Het risico is aanwezig dat de eerste problemen met lekkages e.d. zich de komende jaren voor gaan doen. Dit moet ook uit hetzelfde budget worden betaald.</p> <p>De grote waternavel; In 2014 hebben we uit het Hoornsediep, op dringend verzoek van het Waterschap deze exotische woekerplant verwijderd. Kosten ca € 20.000,00. In de reguliere onderhoudsbegroting wordt geen rekening gehouden met dergelijke kosten. Als deze of andere woekerplanten in het meer komen wordt de schade nog veel groter.</p> <p>Na het hoogwater van 1998, toen de Hoornsedijk dreigde te overstromen cq door te breken zijn er door</p>

	<p>het waterschap Noorderzijlvest en Hunze en AA's voorzieningen gemaakt in het Hoornsediep om het hoogwater van het Noordwillemskanaal tegen te gaan. Deze voorzieningen werken niet optimaal en hoewel de waterschappen bij een overstroming aansprakelijk zijn, loopt ook Meerschapp een risico (gevolgschades etc). Dit is bij de waterschappen bekend.</p>
<p>Ontwikkelingen</p>	<p>Voor het Meerschapp Paterswolde is richtinggevend de Beleidsvisie 2012. Centraal staat de verdere uitvoering van het koepelplan Paterswoldsemeer, de deelplanuitwerkingen van de structuurvisie Meerweg en de uitwerking van de robuuste ecologische verbindingzone (REVZ).</p>

4. Gemeenschappelijke Regeling Bedrijvenpark Rengers	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (opgericht in 1994)
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	<p>Bedrijvenpark Rengers bevindt zich tussen de A7 en het Winschoterdiep, ter hoogte van Kolham. Het terrein is in totaal 60 hectare en ligt op het grondgebied van de gemeente Slochteren. Het bedrijvenpark heeft een bovenlokale functie en is bedoeld voor representatieve bedrijven uit de regio.</p> <p>Bedrijventerrein Rengers heeft tot doel het bevorderen van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid rond het stedelijk knooppunt Groningen door middel van het gezamenlijk ontwikkelen en exploiteren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar intergemeentelijk bedrijvenpark.</p>
Relatie met programma	Economie en werkgelegenheid
Deelnemende partijen	De gemeenten Groningen, Hoogezand-Sappemeer en Slochteren
Bestuurlijk belang	De gemeente Groningen is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en in het Dagelijks Bestuur door wethouder Van Keulen.
Financieel belang	Gemeente Groningen is voor 1/3 deel risicodragend.
Vermogen	Vreemd vermogen per 31 december 2014 € 3,45 miljoen; en per 31-12-2013 € 3,21 miljoen
Financieel resultaat	<p>Rengers bestaat uit een viertal fasen. Fase 1 en 2 zijn inmiddels in zijn geheel verkocht. Deze begroting gaat dus feitelijk alleen om fase 3 en 4. De grondexploitatie sluit positief (6,7 miljoen euro) op eindwaarde 31 december 2037.</p> <p>De risico's van de grondexploitatie hebben betrekking op het niet realiseren van het uitgiftetempo en/of het opbrengstniveau. Gelet op de positieve eindwaarde worden de risico's als aanvaardbaar beschouwd.</p>
Ontwikkelingen	

5. Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam “ Eems Dollard Regio” (EDR)	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, Openbaar Lichaam.
Vestigingsplaats	Leer (Duitsland)
Doelstelling en openbaar belang	Het bevorderen en realiseren van grensoverschrijdende samenwerking op zowel regionaal als plaatselijk niveau, in de noordelijke grensstreek van Nederland en Duitsland.
Relatie met programma	Economie en Werkgelegenheid.
Deelnemende partijen	Duitse en Nederlandse gemeenten, alsmede andere regionale overheden, Kamers van Koophandel in de Eems Dollard Regio.
Bestuurlijk belang	De Gemeente heeft, net als ieder lid, recht op 2 vertegenwoordigers in het algemeen bestuur (de EDR-Raad). Wethouder van Keulen zit in het algemeen bestuur, de 2 ^e plek wordt op dit moment niet vervuld.
Financieel belang	De gemeente Groningen betaalt jaarlijks een bijdrage op basis van haar inwonertal. In 2014 was deze bijdrage 12,5 duizend euro.
Vermogen	Eigen vermogen 2013: 473 duizend euro Eigen vermogen 2014: 527 duizend euro Vreemd Vermogen 2013: 2,25 miljoen euro Vreemd Vermogen 2014: 2,21 miljoen euro
Financieel resultaat	Fin resultaat 2013: 2 duizend euro Fin resultaat 2014: 54 duizend euro
Risico's	
Ontwikkelingen	De grensoverschrijdende Duits-Nederlandse samenwerking wordt in de periode 2014-2020 wederom ondersteund met middelen uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) van de Europese Unie. Deze steun wordt verleend via het INTERREG-programma, dat inmiddels zijn vijfde generatie is ingegaan. De grondslag voor de steun wordt gevormd door het Operationele Programma INTERREG Deutschland-Nederland 2014-2020, dat van toepassing is op het gehele Duits-Nederlandse grensgebied en in november 2014 door de EU is goedgekeurd. In het document “Strategie No(o)rd” presenteren de regio Wezer-Eems en Noord-Nederland als grensoverschrijdende regio een gezamenlijke strategie voor de doelstellingen en zwaartepunten van hun toekomstige ontwikkeling en samenwerking in het noordelijk programmagebied. Ten behoeve van

	<p>de inhoudelijke uitvoering van het operationele programma in het noordelijke grensgebied worden in de Strategie No(o)rd de specifieke ontwikkelingsdoelstellingen en zwaartepunten geconcretiseerd voor de toekomstige grensoverschrijdende samenwerking in het Noorden.</p> <p>Een belangrijk onderdeel van de begroting bestaat uit bijdragen die uit de projecten in het INTERREG-programma worden gefinancierd. Hier heeft de EDR aan de ene kant taken in de Technische Bijstand en aan de andere kant de coördinatie en realisering van enkele projecten op zich genomen.</p> <p>De projecten uit de huidige INTERREG IV A-programma worden in 2015 afgesloten. Tegelijkertijd gaan begin volgend jaar al de eerste projecten in INTERREG V van start.</p>
--	---

6. Regio Centraal Groningen (in liquidatie)	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (wordt opgeheven)
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Niet meer van toepassing nu de GR in liquidatie is.
Relatie met programma	Algemene inkomsten en post onvoorzien
Deelnemende partijen	Meerdere gemeenten binnen de provincie Groningen, waaronder de gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	Niet meer van toepassing. In de bestuursvergadering van 5 december 2008 is besloten om de RCG per 1 januari 2010 op te heffen. Bij besluit van 22 april 2009 stemde de raad van Groningen hiermee in.
Financieel belang	Dit betreft de financiële afwikkeling binnen de afgesproken kaders van de liquidatiebegroting. Verwachting is dat de afronding in 2015 plaatsvindt.
Vermogen	Het eigen vermogen eind 2014 is € 121 duizend euro. Eind 2013 142 duizend euro. Het vreemd vermogen was eind 2014 38 duizend euro. En eind 2013 34 duizend euro.
Financieel resultaat	Het resultaat over 2014 bedroeg 19 duizend euro negatief. Over 2013 was het resultaat 224 duizend euro negatief. Dit resultaat is verrekend met de nog beschikbare algemene reserve.
Risico's	Geen
Ontwikkelingen	Geen

7. Cevan (opgeheven in 2015)	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (is per 1 februari 2015 opgeheven)
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Het leveren van automatiseringsdiensten aan gemeenten in Noord-Nederland. Thans is dat niet meer van toepassing (geliquideerd).
Relatie met programma	Algemene inkomsten en post onvoorzien
Deelnemende partijen	Diverse gemeenten in Noord-Nederland
Bestuurlijk belang	Niet meer van toepassing. De gemeente levert een lid in het College van Vereffenaars.
Financieel belang	Financiële afwikkeling heeft in 2015 plaatsgevonden
Vermogen	n.v.t.
Financieel resultaat	€ 45.673,- is als eindafrekening verdeeld over de deelnemende gemeenten. Hiervan heeft de Gemeente Groningen € 5.911,- ontvangen.
Risico's	Geen
Ontwikkelingen	De gemeenschappelijke regeling is per 1 februari 2015 opgeheven en is dus niet langer een verbonden partij van de gemeente. In het vervolg wordt deze niet meer opgenomen in het overzicht verbonden partijen.

8. GR Meerstad	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (vanaf 1 juli 2009)
Vestigingsplaats	Slochteren
Doelstelling en openbaar belang	Het nemen van besluiten over de beleidskaders voor het ontwikkelen van publieke voorzieningen in Meerstad.
Relatie met programma	Economie & Werkgelegenheid Wonen
Deelnemende partijen	De gemeenten Groningen en Slochteren
Bestuurlijk belang	<p>De GR heeft geen publiekrechtelijke bevoegdheden meer, maar functioneert als politiek en bestuurlijk platform voor Meerstad. De bestuursstructuur van de GR Meerstad is gewijzigd naar een lichtere vorm van gemeenschappelijke regeling. Een vereenvoudiging was gewenst aangezien de taken en bevoegdheden zijn afgenomen door de aanpassing van de regeling in 2011.</p> <p>De samenwerking krijgt de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie, waarin twee wethouders van beide gemeenten en de voorzitter zorgen voor de afstemming tussen over de openbare voorzieningen en het beheer van het gebied. De gemeente Groningen wordt vertegenwoordigd door de wethouders van der Schaaf en van Keulen.</p> <p>De gemeenteraden van beide gemeenten worden geïnformeerd via bijeenkomsten georganiseerd door Bureau Meerstad. Met deze regeling blijft het gewenste bindende karakter van de bestuurlijke samenwerking intact.</p>
Financieel belang	De totale bijdrage van de gemeenten Slochteren en Groningen is 265 duizend. Het aandeel van Groningen hierin is 35% (ruim 92 duizend euro).
Vermogen	Het eigen vermogen per 31 december 2014 bedroeg 66 duizend euro.
Financieel resultaat	Het positief resultaat over 2014 bedroeg 66 duizend euro. Dit bedrag is naar rato van de bijdragen teruggestort aan de gemeenten Groningen (35%) en Slochteren (65%).
Risico's	In 2014 hebben zich geen financiële risico's voorgedaan. Daarnaast worden voor de komende jaren geen risico's van materieel

	belang verwacht.
Ontwikkelingen	Met de gemeente Slochteren worden gesprekken gevoerd over een mogelijke grenscorrectie. In het geval van een grenscorrectie, wordt (de omgeving van) Meerstad onderdeel van de gemeente Groningen. Dit heeft consequenties voor de GR.

9. GR Centrumregeling beschermd wonen Groningen																										
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, centrumgemeente																									
Vestigingsplaats	Groningen																									
Doelstelling en openbaar belang	<p>Het doel is de taken en bevoegdheden van de regiogemeenten in het kader van de Wmo 2015 op het gebied van beschermd wonen, de inloop GGZ en de begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang door mandaat en volmacht op te dragen aan de centrumgemeente.</p> <p>Hierdoor worden geregeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het behalen van schaalvoordelen, - het stimuleren van de samenwerking tussen de deelnemers, - de beheersing van middelen en eventuele besparingen of aanvullende kosten en - de verevening van de risico's. 																									
Relatie met programma	Welzijn, gezondheid, zorg, jeugd en VSD																									
Deelnemende partijen	Appingedam, Bedum, Bellingwedde, De Marne, Delfzijl, Eemsmond, Groningen, Grootegast, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, Loppersum, Marum, Menterwolde, Oldambt, Pekela, Slochteren, Stadskanaal, Ten Boer, Veendam, Vlagtwedde, Winsum en Zuidhorn.																									
Bestuurlijk belang	<p>De centrumgemeenteregeling is voor de duur van één jaar (2015) aangegaan.</p> <p>Bestuurlijk is afgesproken deze regeling met ingang van 2016 voor onbepaalde tijd op te stellen en uit te breiden met Opvang (voorheen maatschappelijke opvang en vrouwenopvang).</p> <p>Het betreft een lichte GR, zonder eigen bestuur en zonder een eigen uitvoeringsorganisatie.</p> <p>De portefeuillehouder is wethouder Schroor.</p>																									
Financieel belang	<p>De gemeente Groningen ontvangt centrumgemeentegelden (geoormerkte middelen voor Beschermd wonen en Opvang) als onderdeel van de Integratie uitkering Sociaal Domein. Het budget is niet onderverdeeld naar de deelnemende gemeenten. Het meerjarenbudget is als volgt:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>(in mln euro)</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>BW *</td> <td>55,883</td> <td>58,346</td> <td>60,149</td> <td>61,518</td> </tr> <tr> <td>MO *</td> <td>18,410</td> <td>18,118</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>VO *</td> <td>4,296</td> <td>4,211</td> <td>3,642</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>78,588</td> <td>80,674</td> <td>63,791</td> <td>61,518</td> </tr> </tbody> </table> <p>*Bedragen uit meicirculaire 2015 BW = Beschermd wonen</p>	(in mln euro)	2016	2017	2018	2019	BW *	55,883	58,346	60,149	61,518	MO *	18,410	18,118			VO *	4,296	4,211	3,642		Totaal	78,588	80,674	63,791	61,518
(in mln euro)	2016	2017	2018	2019																						
BW *	55,883	58,346	60,149	61,518																						
MO *	18,410	18,118																								
VO *	4,296	4,211	3,642																							
Totaal	78,588	80,674	63,791	61,518																						

	<p><i>MO = Maatschappelijke opvang</i> <i>VO = Vrouwenopvang</i></p>
Vermogen	De gemeenschappelijke regeling beschikt niet over eigen vermogen. De beschikbare middelen bestaan uit de centrumgemeentegelden.
Financieel resultaat	Het financieel resultaat blijft beschikbaar voor de centrumgemeentetaak Beschermd wonen.
Risico's	De risico's met betrekking tot Beschermd Wonen worden meegenomen in de paragraaf Weerstandvermogen. Wanneer de risico's zich voordoen en leiden tot nadelen zijn de deelnemende gemeenten aansprakelijk, naar rato van het inwonertal.
Ontwikkelingen	Mogelijk worden de middelen voor de centrumgemeentefuncties op termijn opgenomen in de Algemene Uitkering van het Gemeentefonds van de deelnemende gemeenten. Dit betekent dat er specifieke besluitvorming van de deelnemende gemeente vereist is voor de inzet en besteding van deze middelen ten behoeve van Beschermd Wonen.

10. Stichting Ondernemerstrefpunt Groningen	
Rechtsvorm	Stichting
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	De stichting heeft ten doel het overleg tussen organisaties en instellingen in het onderwijs, bedrijfsleven en lokale overheid te bevorderen waardoor het onderwijs en de behoeftes vanuit het bedrijfsleven beter op elkaar worden afgestemd.
Relatie met programma	Economie en Werkgelegenheid .
Deelnemende partijen	Vanuit het Onderwijs: Christelijke Scholengemeenschap Groningen (CSG) (VO) Openbaar Onderwijsgroep Groningen (O2G2) (VO) De Bolster Alfa College (MBO) Noorderpoortcollege (MBO) Hanzehogeschool Groningen (HBO) Unipartners (WO) Vanuit het bedrijfsleven: Vereniging Bedrijvenpark Zuidoost (VBZO) Vereniging Bedrijvenpark Noordoost (VBNO) Vereniging Bedrijvenpark Groningen West (VBGW) MKB Noord VNO-NCW Kamer van Koophandel Gemeente Groningen. Provincie Groningen
Bestuurlijk belang	Het hoofd afdeling Economische Zaken van onze gemeente is lid van het bestuur van de stichting OTP. De directeur Ruimtelijke ontwikkeling en Uitvoering van onze gemeente is lid van de Raad van Advies.
Financieel belang	Jaarlijks 80.000 euro als gemeentelijke bijdrage uit G-Kwadraat.
Vermogen*	EV op 31-12-13 = €117.621 EV op 31-12-14 = € 164.418 VV op 31-12-2013 = € 107.303 VV op 31-12-2014 = € 54.243
Financieel resultaat*	2013 € 71.863,- 2014 €46.797,-
Risico's	nvt
Ontwikkelingen	De stichting OTP zoekt naar mogelijkheden om financieel onafhankelijk te worden. Voorlopig blijft een financiële bijdrage van de gemeente Groningen nodig.

*cijfers zijn gebaseerd op concept jaarverslag 2014

11. Stichting Weerwerk Groningen	
Rechtsvorm	Stichting
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	<p>De stichting heeft ten doel het binnen de gemeente Groningen en directe omgeving aanbieden van reïntegratievoorzieningen aan personen uit de doelgroep zoals deze is omschreven in de Wet werk en bijstand (Wwb) , de reïntegratieverordening van de gemeente Groningen alsmede in de bij deze verordening behorende uitvoeringsbesluiten en voorts het verrichten van al hetgeen tot het vorenstaande bevorderlijk kan zijn of daarmee verband houdt.</p> <p>De stichting tracht de doelstellingen te verwezenlijken onder meer door</p> <ul style="list-style-type: none"> - het aanbieden van een dienstverband aan de hiervoor bedoelde personen op basis van door de gemeente Groningen vast te stellen arbeidsvoorwaarden - het detacheren van werknemers bij werkgevers (inleners) , zowel in de collectieve- als in de marktsector.
Relatie met programma	Werk en Inkomen
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen is enige deelnemer.
Bestuurlijk belang	Statutair worden de bestuurders benoemd door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen.
Financieel belang	De stichting ontvangt van de gemeente Groningen een vergoeding voor de loonkosten en overige kosten van de personen die een dienstverband zijn aangegaan met de stichting. In 2013 was hiermee een bedrag van 3,3 miljoen euro gemoeid.
Vermogen	Eigen vermogen 31-12-2013: € 496.000,- Eigen Vermogen 31-12-2014: € 499.000,- Vreemd vermogen 31-12-2013: € 4.000,- Vreemd Vermogen 31-12-2014: 0
Financieel resultaat	Financieel resultaat 2013: € 5.000 (Voordelig) Financieel resultaat 2014: (59.000 Nadelig)
Risico's	De reserve van de stichting is bestemd ter dekking van de kosten vanwege het opschuiven van de AOW leeftijd van personen die een seniorenbaan hebben. De reserve is voldoende groot om deze extra kosten tot en met 2016 te dekken. De extra kosten vanaf 2017 komen ten laste van het participatiebudget.
Ontwikkelingen	De stichting kent eind 2014 nog uitsluitend seniorenbanen. Hieraan worden geen nieuwe banen toegevoegd. In 2016 betreft het 61 medewerkers, waarvan 23 ouder zijn dan 65 jaar. Er bestaat een voornemen om de stichting uiteindelijk te liquideren.

12. Thermiek B.V.	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Het verrichten van reïntegratieactiviteiten ten behoeve van mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt.
Relatie met programma	Werk en Inkomen.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen
Bestuurlijk belang	Gemeente Groningen is 100% aandeelhouder en Pieter Nammensma, ambtenaar bij de gemeente Groningen is Statutair directeur.
Financieel belang	Het geplaatste aandelen kapitaal bedraagt 1800 stuks a 10,- euro is 18.000 euro. De boekwaarde is 1 duizend euro.
Vermogen	Eigen vermogen 2013: 7.505 Negatief Eigen vermogen 2014: 4.931 Negatief Vreemd Vermogen 2013: 535.354 Vreemd Vermogen 2014: 337.539
Financieel resultaat	Fin resultaat 2013: 18.637 euro Negatief Fin resultaat 2014: 2.574 euro Positief
Risico's	Voorziening ontslagvergoeding WPG cliënt: Per 1 mei 2014 is het WPG project gestopt. Gevolg was dat voor een aantal WPG cliënten het dienstverband bij Thermiek BV is beëindigd. 1 cliënt heeft deze beëindiging aangevochten via de rechtbank. Gevolg is dat Thermiek BV hiervoor in 2014 een voorziening heeft opgenomen van 57.000 duizend euro Voorziening transitie vergoeding: Ivm het nieuwe ontslagrecht zijn ondernemingen verplicht een transitievergoeding te betalen aan de ontslagen werknemer. Hiervoor is daarom een voorziening van 12.015 euro opgenomen in 2014
Ontwikkelingen	Het is de bedoeling om vanaf 2016 jaarlijks 20 (beschutte) "afsprakenbanen uit het sociaal akkoord" bij Thermiek onder te brengen. De re-integratie-activiteiten voor de doelgroep "Begeleidwerkers" vormen op dit moment de enige stabiele factor. De andere doelgroepen houden op te bestaan.

13. Wonen boven Winkels	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang van Wonen boven winkels is het vorm geven van een deel van de gemeentelijke volkshuisvestingstaak door het realiseren van 200 wooneenheden in de binnenstad boven winkels in de komende tien jaar, al dan niet in combinatie met andere functies
Relatie met programma	Wonen
Deelnemende partijen	Stichting Lefier en Gemeente Groningen, ieder voor 50%.
Bestuurlijk belang	Mevrouw E. Schieven is directeur. De heer A.B. Popken vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering
Financieel belang	Het geplaatst en gestort aandelenkapitaal bedraagt 2000 aandelen van € 1.000,-, waarvan 50% in het bezit van de Gemeente Groningen. Totaal € 1.000.000,- De gemeente heeft in een bestemmingsreserve € 1.000.000,- gereserveerd.
Vermogen	Het eigen vermogen per 31 december 2014 bedroeg 1,83 miljoen euro. Per 31 december 2013 bedroeg het eigen vermogen eveneens 1,83 miljoen euro. Per 31 december 2014 bedroeg het vreemd vermogen 1,64 miljoen euro. Per 31 december 2013 was dit 1,91 miljoen euro.
Financieel resultaat	Het financieel resultaat over 2014 was € 3.652,--
Risico's	Naast de risico's voor de normale bedrijfsvoering, is het risico dat de panden verkocht moeten worden beneden de boekwaarde.
Ontwikkelingen	De NV is er tot op heden niet in geslaagd nieuwe panden te verwerven voor het creëren van woonruimte. Op 29 november 2011 heeft het college van B en W besloten als beleidslijn te streven om het samenwerkingsverband N.V. Wonen boven Winkels te beëindigen. Daarbij zijn wij afhankelijk van de andere aandeelhouder. De woningbouwcorporatie is gevraagd een deel van de eigendommen over te nemen. De resterende panden worden actief verkocht. Tot de panden allemaal verkocht zijn zal het samenwerkingsverband beëindigd kunnen worden.

14. Community Network Noord Nederland	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Doelstelling is het aanleggen, onderhouden en exploiteren van een kabelnetwerk in Noord-Nederland
Relatie met programma	Economie en Werkgelegenheid
Deelnemende partijen	TCN/SIG, gemeente Groningen en stichting Administratiekantoor CANN BV, die de certificaten van aandelen beheert namens de Hanze Hogeschool, Biblionet en de Rijksuniversiteit Groningen. CANN BV is 100% eigenaar van dochtermaatschappij CNG BV, die de exploitatie van het glasvezelnetwerk in Groningen uitvoert.
Bestuurlijk belang	Wethouder Schroor vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering
Financieel belang	Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 2.475.000,- en het geplaatst kapitaal € 1.237.500,- bestaande uit 125 aandelen A van € 8.900,- nominaal (TCN SIG 42 aandelen A en Gemeente Groningen 83 aandelen A) en 125 aandelen B van € 1.000,- nominaal (stichting Administratiekantoor CANN 125 aandelen B). De aandeelhouders A hebben een goedkeuringsrecht ter zake specifiek genoemde besluiten van de directie en ter zake de winstbestemming. De Gemeente Groningen heeft de aandelen als financiële vaste activa gewaardeerd op € 1.190.000,-.
Vermogen	Per 31 december 2014 bedraagt het eigen vermogen € 2,65 miljoen. Per 31 december 2013 bedraagt het eigen vermogen € 2,57 miljoen. Het vreemd vermogen bedraagt per 31 december 2014 € 0,5 miljoen. En per 31 december 2013 € 1 miljoen.
Financieel resultaat	Het resultaat 2014 bedraagt € 86.000,- en in 2013 € 246.000,-
Risico's	Er worden op dit moment geen risico's onderkend.
Ontwikkelingen	TCN SIG is failliet, de aandelen (42 aandelen A) zijn inmiddels aangeboden aan de overige aandeelhouders. Er is echter geen overeenstemming over de overdracht van de aandelen. In 2014 is geïnvesteerd in een verbinding naar Westpoort (gezamenlijk traject met Gemeente Groningen). Voor 2015 worden geen grootscheepse veranderingen verwacht. Er zal worden geïnvesteerd in Hoendiep (ca 150K) en mogelijk zal gekeken worden naar overname van de glasvezelnetwerken van Gemeente Groningen en RUG om synergievoordelen te behalen.

15. Groninger Monumenten Fonds	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Beheer, aankopen, restaureren en herbestemmen van monumentaal vastgoed in de provincie Groningen Door toedoen van het aangescherpte rijksbeleid waren de woningbouwcorporaties Nijestee en Lefier genoodzaakt hun aandelen af te stoten. De gemeente heeft de corporatieve aandelen overgenomen (raadsbesluit 27 mei 2015).
Relatie met programma	Wonen
Deelnemende partijen	Waterschap Noorderzijlvest, TCN-SIG, de gemeente Veendam, Stichting Libau, Stichting Groninger Kerken en Jan Menze van Diepen Stichting
Bestuurlijk belang	Wethouder Van der Schaaf vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering
Financieel belang	De gemeente bezit 900 (51%) van de 1760 aandelen (boekwaarde € 457.000,-). Daarnaast heeft de gemeente een converteerbare achtergestelde lening verstrekt van € 1 miljoen. Hier tegenover staat een bestemmingsreserve van € 932.000,-.
Vermogen	Eigen vermogen 2014 € 1.882.000,- en in 2013 € 1757.000,-; Vreemd vermogen 2014 € 1.911.000,- en 2013 € 1.805.000,-
Financieel resultaat	Het financieel resultaat in 2014 is € 35.000,- negatief en in 2013 € 43.000,- negatief
Risico's	Vastgoed wordt op langjarige contracten verhuurd. Leegstand kan binnen zekere grenzen worden opgevangen. Door de relatief kleine portefeuille kan door samenloop wel enige frictie ontstaan. In principe wordt er pas gestart met de aankoop, ontwikkeling en herbestemming zodra er een huurder is gevonden. Door de vaak lange doorlooptijd van de projecten worden daar risico's gelopen. GMF heeft een relatief kleine portefeuille, waardoor de huidige organisatie onvoldoende slagkracht kan ontwikkelen om succesvol in de markt actief te blijven. Daarvoor gaat zij op zoek naar andere financieringsbronnen en het realiseren van een groter eigen vermogen. Opschalen van het GMF lijkt de enige duurzame oplossing. Dit betekent een grotere portefeuille realiseren van zo'n 30 à 40 objecten.
Ontwikkelingen	Op dit moment bekijkt het GMF of zij de "resterende" Finse School aan de Helperwestsingel en het Pomphuis naast en ten behoeve van het Scheepvaartmuseum in haar portefeuille kan opnemen.

16. Waterbedrijf Groningen	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	De levering van drinkwater aan ruim 280.000 woningen en bedrijven in de provincie Groningen en in Eelde en Paterswolde.
Relatie met programma	Economie en Werkgelegenheid
Deelnemende partijen	De deelnemende partijen in het Waterbedrijf Groningen zijn de provincie Groningen en de gemeenten in het verzorgingsgebied
Bestuurlijk belang	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd door wethouder Van Keulen
Financieel belang	De Gemeente Groningen heeft 80 aandelen van nominaal € 500,-. Dit is totaal € 40.000,-. Het totaal gestort kapitaal bedraagt € 138.000,-. Bij de Gemeente Groningen zijn onder financiële vaste activa de aandelen gewaardeerd op € 2.456.000,-
Vermogen	Per 31 december 2014 is het eigen vermogen € 64,2 miljoen. Per 31 december 2013 € 61,4 miljoen. Per 31 december 2014 is het vreemd vermogen € 102,1 miljoen. Per 31 december 2013 € 103,9 miljoen.
Financieel resultaat	Het resultaat in 2014 bedroeg € 2,8 miljoen. In 2013 € 1 miljoen.
Risico's	De risico's voor de gemeente Groningen is € 2,5 miljoen. Dat is de boekwaarde van de aandelen.
Ontwikkelingen	<p>We werken met het Waterbedrijf Groningen samen in WarmteStad BV. Dit is ook een verbonden partij die afzonderlijk wordt toegelicht.</p> <p>In 2014 hebben we samen met de provincie Groningen een waardering van de aandelen laten uitvoeren met het oog op een mogelijke verkoop van onze aandelen aan de provincie Groningen. We hebben met de provincie vooralsnog geen overeenstemming bereikt over een eventuele verkoop.</p> <p>Achtergrond Waterbedrijf Groningen Het Waterbedrijf heeft samen met Evides industiewater in 2006 north Water opgericht. North Water levert verschillende soorten industiewater.</p> <p>Het Waterbedrijf Groningen keert momenteel geen dividend uit. Van de tien Nederlandse drinkwaterbedrijven keren er vier momenteel dividend uit. Winsten worden over het algemeen aangewend voor het aanvullen van de reserves en/of</p>

het behoud van scherpere drinkwatertarieven. Echter, omdat leveringszekerheid en lage tarieven nu ook door de ACM gestuurd worden, zou het voor de meeste bedrijven binnen het wettelijke maximum mogelijk moeten zijn om hun aandeelhouders een dividend te gaan betalen. Bij voldoende solvabiliteit hoeft dit niet ten koste te gaan van de tarieven. Bij de aandeelhouders van verschillende Waterbedrijven bedrijven gaan dan ook steeds meer stemmen op om een dividend te introduceren.

De laatste 12 jaar heeft er een concentratie van Waterbedrijven in Nederland plaatsgevonden. Het waterbedrijf Groningen heeft in de afgelopen periode gesprekken gevoerd met het Waterbedrijf Drenthe. Dit heeft echter niet tot een fusie geleid. De verwachting in de markt is dat er uiteindelijk 3 á 4 Waterbedrijven zullen overblijven.

17. en 18. Enexis Holding (netwerkbedrijf) en Publiek Belang Electriciteitsproductie (EPZ Borssele)	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap en Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	
Doelstelling en openbaar belang	Het publieke belang van deze twee deelnemingen betreft het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water.
Relatie met programma	Economie en werkgelegenheid
Deelnemende partijen	Van de 2.000.000 aandelen bezit de gemeente Groningen 23.736 aandelen Dit is 1,1868 %. Diverse gemeenten en provincies zijn aandeelhouder.
Bestuurlijk belang	Wethouder Van Keulen vertegenwoordigt gemeente in AvA Enexis Holding Wethouder Schroor vertegenwoordigt de Gemeente Groningen in de aandeelhoudersvergadering van CBL Vennootschap en Claim staat vennootschap
Financieel belang	<p>De gemeente Groningen heeft 1,1868% van de aandelen in Enexis. De boekwaarde van de aandelen is 0,7 miljoen euro. In 2014 is er, op initiatief van de aandeelhouderscommissie, een externe waardering van Enexis uitgevoerd. De waardering voor het gehele bedrijf ligt tussen de 4,4 en 4,8 miljard euro. De waarde van de aandelen voor de gemeente liggen daarmee tussen de 52 en 57 miljoen euro.</p> <p>Met de verkoop van de aandelen van Essent BV in 2009 is de Gemeente Groningen voor 1,1868% direct aandeelhouder geworden van Enexis Holding N.V., Attero Holding N.V. (verkocht in 2014 aan Waterland), Publiek Belang Electriciteitsproductie BV(verkocht in 2011), CBL Vennootschap BV, Claim Staat Vennootschap BV, Vordering op Enexis BV en Verkoop Vennootschap BV.</p> <p>Enexis Holding NV Het eigen vermogen per 1 januari 2014 bedraagt 3.370 miljoen euro en per 31 december 2014 3.516 miljoen euro. Het vreemd vermogen bedraagt per 1 januari 2014 bedraagt 2.895 miljoen euro en per 31 december 2014 2.901 miljoen euro. Het resultaat over 2014 bedraagt 265,5 miljoen euro</p> <p>Uit de verkoop aan RWE en Waterland vloeien de volgende deelnemingen voort. De gemeente is medeaandeelhouder in deze deelnemingen met een aandeel van 1,1868%.</p> <p><u>a. CBL Vennootschap B.V.</u> <i>Doelstelling:</i> De functie van deze vennootschap is de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent ("Verkopende Aandeelhouders") te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds (CBL: Cross Border Lease). Voor zover na beëindiging van alle CBL's en de betaling uit het CBL Escrow</p>

Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingvergoedingen nog geld overblijft in het CBL Escrow Fonds, wordt het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en Verkopende Aandeelhouders.

	1 jan 2016	31 dec 2016
Eigen vermogen	USD 9 mln.	USD 0
Vreemd vermogen	USD 100.000,-	USD 0
Financieel resultaat 2015	-/- USD 800.000,-	

b. Vordering Enexis B.V.

Doelstelling:

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent.

In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een leningovereenkomst bestaande uit vier tranches, waarvan de eerste twee tranches (950 miljoen euro) reeds zijn afgelost. In 2016 zal 500 miljoen euro worden afgelost. Het aandeel van de Gemeente Groningen is 5,9, miljoen euro . Het resterende bedrag van 350 miljoen euro wordt in 2019 afgelost.

	1 jan 2016	31 dec 2016
Eigen vermogen	EUR 45.000,-	EUR 25.000,-
Vreemd vermogen	EUR 860 mln.	EUR 355 mln.
Financieel resultaat 2015	-/- EUR 20.000,-	

c. Verkoop vennootschap B.V.

Doelstelling:

In het kader van de verkoop van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt

aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.

Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, EUR 800 mln. In april 2011 is het eerste deel van de General Escrow minus gemelde claims door RWE vrijgevallen en aan de aanhouders uitgekeerd. In het General Escrow Fonds resteert nu nog een bedrag van EUR 440 miljoen voor de afwikkeling van claims van RWE als gevolgen van garantie en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven.

	1 jan 2016	31 dec 2016
Eigen vermogen	EUR 370 mln.	EUR 0
Vreemd vermogen	EUR 65 mln.	EUR 0
Financieel resultaat 2015	EUR 10 mln.	

d. CSV Amsterdam B.V.

Doelstelling:

Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:

- a. namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON;
- b. namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland");
- c. het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort.

(ad. a)

In februari 2008 zijn Essent en Essent Nederland B.V., met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) onverbindend zijn. Als gevolg van de WON (en de als gevolg daarvan doorgevoerde splitsing tussen het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en netwerkbedrijf anderzijds) hebben haar aandeelhouders schade geleden. Vanwege praktische moeilijkheden om de juridische procedure aan de verkopende aandeelhouders van Essent N.V. over te dragen, hebben de verkopende aandeelhouders en RWE afgesproken dat de onderliggende (declaratoire) procedure over de vraag of (delen van) de WON onverbindend zijn, ook na afronding van de transactie met RWE, door Essent zal worden gevoerd. De verkopende aandeelhouders en RWE zijn verder overeengekomen dat de eventuele schadevergoedingsvordering van Essent op de Staat der Nederlanden die zou kunnen ontstaan als de rechter

inderdaad van oordeel is dat (delen van) de WON onverbindend is, wordt gecedeerd aan de verkopende aandeelhouders (en dus niet achterblijft binnen de Essent groep), die deze vordering gebundeld zullen gaan houden via de deelneming (de "Claim Staat Vennootschap BV"). De WON leidde er toe dat het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en het netwerkbedrijf anderzijds gesplitst moesten worden. De Rechtbank te 's-Gravenhage heeft de vordering van Essent in eerste instantie afgewezen. Essent is tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan. In juni 2010 heeft het Gerechtshof in Den Haag de WON onverbindend verklaard. De Staat is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft pre justitiële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie. Het Europese Hof van Justitie heeft een reactie gegeven aan de de Hoge Raad een uitspraak doen. De Hoge Raad heeft op 26 juni 2015 uitspraak gedaan. De Hoge Raad heeft besloten dat de Splitsingswet niet in strijd is met het recht van de Europese Unie. Met de uitspraak zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen. Voor de vennootschap is de procedure daarmee geëindigd.

(ad. b)

In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam B.V. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft Waterland bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een escrow-rekening wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat op deze rekening zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.

(ad. c)

Het vermogen op de escrow-rekening is initieel EUR 13,5 mln. De escrow-rekening wordt aangehouden bij de notaris.

	1 jan 2016	31 dec 2016
Eigen vermogen	-/- EUR 40.000,-	-/- EUR 90.000,-
Vreemd vermogen	EUR 80.000,-	EUR 130.000,-
Financieel resultaat 2015	-/- EUR 50.000,-	

e. Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Doelstelling:

Onderdeel van Essent was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta NV uit Zeeland heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE bij de rechter aangevochten. Er liepen zowel een kort gedingprocedure als

	<p>bodemprocedure. Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV ("PBE") had het 50% belang in EPZ bij Energy Resources Holding (ERH) ondergebracht.</p> <p>In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, ERH alsnog geleverd aan RWE. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant borging publiek belang kerncentrale Borssele uit 2009 die nopen tot voortbestaan van PBE in afgeslankte vorm. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap.</p> <p><i>Beleidsvoornemens:</i> Binnen PBE is nog vanaf medio 2012 een bedrag tussen de € 1,5 en 2,0 miljoen (merendeel aandelenkapitaal) achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen.</p> <p>Conform de verkoopkoopovereenkomst ("SPA") zal het General Escrow Fonds tot 30 september 2015 blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van RWE.</p> <p>PBE evenals Verkoop Vennootschap BV en CBL Vennootschap BV begin 2016 geliquideerd kunnen worden.</p> <p style="text-align: center;">•</p> <table border="1" data-bbox="718 1285 1378 1487"> <thead> <tr> <th></th> <th>1 jan 2016</th> <th>31 dec 2016</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>EUR 1,6 mln.</td> <td>EUR 0</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>EUR 100.000,-</td> <td>EUR 0</td> </tr> <tr> <td>Financieel resultaat 2015</td> <td colspan="2" style="text-align: center;">-/- 20.000,- EUR</td> </tr> </tbody> </table>		1 jan 2016	31 dec 2016	Eigen vermogen	EUR 1,6 mln.	EUR 0	Vreemd vermogen	EUR 100.000,-	EUR 0	Financieel resultaat 2015	-/- 20.000,- EUR	
	1 jan 2016	31 dec 2016											
Eigen vermogen	EUR 1,6 mln.	EUR 0											
Vreemd vermogen	EUR 100.000,-	EUR 0											
Financieel resultaat 2015	-/- 20.000,- EUR												
Vermogen	Zie onder financieel belang												
Financieel resultaat	Zie onder financieel belang												
Risico's	Zie onder financieel belang												
Ontwikkelingen	<p>De deelnemingen die voortvloeien uit de verkoop aan RWE en Waterland hebben de volgende beleidsvoornemens:</p> <p><u>a. CBL Vennootschap B.V.</u> Het vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln. Eind juni 2011 zijn de laatste CBL-overeenkomsten vervroegd beëindigd. Na aftrek van het bedrag dat nodig was voor deze beëindigingen van de</p>												

CBL's resteert er nog een bedrag van afgerond \$ 20 mln. Naar verwachting zal op dit bedrag in 2015 een gering bedrag benodigd zijn voor advies- en andere afwikkelingskosten. De vennootschap zal naar verwachting eind 2015 (mogelijk begin 2016) kunnen worden geliquideerd. Een positief liquidatiesaldo zal vrijvallen aan de aandeelhouders

b. Verkoop vennootschap B.V.

De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims (die door RWE tot uiterlijk 30 september 2015 kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld. Op 30 september 2015 zal automatisch het gedeelte van het General Escrow Fonds vrijvallen waarvoor RWE geen claims heeft ingediend. Gelet op de afhandeling van lopende claims en nog eventueel tot door RWE in te dienen claims, kan over de omvang van deze vrijval nog geen uitspraak worden gedaan. De vennootschap zal naar verwachting eind 2015 (mogelijk begin 2016) kunnen worden geliquideerd. Een positief liquidatiesaldo zal vrijvallen aan de aandeelhouders.

c. CSV Amsterdam B.V.

De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat een eventuele schadeclaim wordt gevoerd tegen de Staat en dat claims (die door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld.

Conform de verkoopkoopovereenkomst ("SPA") zal de escrow-rekening tot 5 jaar na completion blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van Waterland.

d. Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Binnen PBE is nog vanaf medio 2012 een bedrag tussen de € 1,5 en 2,0 miljoen (merendeel aandelenkapitaal) achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen.

Conform de verkoopkoopovereenkomst ("SPA") zal het General Escrow Fonds tot 30 september 2015 blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van RWE.

PBE evenals Verkoop Vennootschap BV en CBL Vennootschap BV begin 2016 geliquideerd kunnen worden.

19. NV Bank Nederlandse Gemeenten	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en openbaar belang	De missie van de bank is duurzaam bij te dragen aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het openbaar belang is een bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Relatie met programma	Algemene inkomsten en post onvoorzien
Deelnemende partijen	De gemeenten en provincies in Nederland. Gemeente Groningen bezit 0,59% van de aandelen.
Bestuurlijk belang	Wethouder Schroor is vertegenwoordiger van de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Het belang bedraagt 329.199 aandelen à 2,50 euro. De boekwaarde bedraagt 823 duizend euro.
Vermogen	Het eigen vermogen eind 2014 bedroeg 3,58 miljard euro, Het eigen vermogen eind 2013 bedroeg 3,43 miljard euro, Het vreemd vermogen eind 2014 bedroeg 149,9 miljard euro, Het vreemd vermogen eind 2013 bedroeg 127,8 miljard euro,
Financieel resultaat	Het resultaat over 2014 bedraagt 126 miljoen euro. Het resultaat over 2013 bedroeg 283 miljoen euro.
Risico's	De BNG heeft de hoogste status bij de kredietbeoordelaars (AAA). Er is dus sprake van een zeer laag risico.
Ontwikkelingen	Als gevolg van Basel III moet de bank meer eigen vermogen aanhouden. Dit heeft gevolgen voor het dividendbeleid. Vanaf 2016 houden we rekening met een structureel dividend van 189 duizend euro. Dit bedrag is gebaseerd op het ontvangen dividend in 2015. Hierbij is al rekening gehouden met strengere regels van de Europese Centrale Bank en de gedaalde marktrente.

20. Vereniging Oiko Credit	
Rechtsvorm	Vereniging
Vestigingsplaats	Utrecht
Doelstelling en openbaar belang	Het verstrekken van leningen aan ondernemers in ontwikkelingslanden. Het betreft een sociaal-ethisch beleggingsfonds.
Relatie met programma	Algemene inkomsten en post onvoorzien
Deelnemende partijen	Gemeenten en particulieren in Nederland.
Bestuurlijk belang	Geen
Financieel belang	De gemeente heeft in 2004 50 certificaten aangekocht voor een totaalbedrag van 10 duizend euro. Het jaarlijkse dividend wordt omgezet in certificaten. In 2015 is hierdoor het aantal participaties op 57,35 uitgekomen. Samen vertegenwoordigen zij op een waarde van 11,5 duizend euro. Op de gemeentelijke balans is de waardering nul.
Vermogen	Niet bekend
Financieel resultaat	Niet van toepassing
Risico's	Geen
Ontwikkelingen	Geen

21. Stichting Sociaal Fonds Groningen	
Rechtsvorm	Stichting
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	De maatschappelijke belangenbehartiging van medewerkers van de gemeente Groningen, Politie Regio Noord, Veiligheidszorg Noord, hun gezinnen en gepensioneerden.
Relatie met programma	Werk en inkomen
Deelnemende partijen	gemeente Groningen, Veiligheidszorg Noord en Politie Regio Noord.
Bestuurlijk belang	De wethouder P&O (van Keulen), een raadslid en enkele ambtenaren hebben zitting in het bestuur van de stichting.
Financieel belang	De bijdrage in 2014 was 23 duizend euro. In 2015 eveneens 23 duizend euro.
Vermogen	Het eigenvermogen bedroeg eind 2014 217 duizend euro. Het eigen vermogen eind 2013 bedroeg 209 duizend euro. Het vreemd vermogen bedroeg eind 2014 25 duizend euro Eind 2013 nihil.
Financieel resultaat	het resultaat 2013 bedroeg 8 duizend euro positief. Het voorlopig resultaat over 2014 bedraagt 12 duizend euro positief.
Risico's	Nvt
Ontwikkelingen	Nvt

22. SIG (niet actief)	
Rechtsvorm	stichting
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de stichting is het bevorderen van industrie, handel, nijverheid, ambacht en andere dienstverlening in of in de omgeving van Groningen en het verrichten van hetgeen daarmee verband houdt of daarvoor in de ruimste zin bevorderlijk kan zijn. De stichting kan ter realisering van de doelstelling deelnemen in ondernemingen.
Relatie met programma	Economie en Werkgelegenheid
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen
Bestuurlijk belang	De directeur Ontwikkeling en Uitvoering van Stadsontwikkeling, mevrouw E. Schieven, is enig bestuurder.
Financieel belang	De vorderingen op de TCN-groep zijn ingediend bij de curator. Het boedeltekort is echter zo groot dat gezien de achtergestelde aard van de gemeentelijke vorderingen, de gemeente hier waarschijnlijk niets meer van terug krijgt. Daarom zijn de vorderingen in 2013 afgeboekt.
Vermogen	De jaarrekening 2011 is in 2013 opgesteld. De stichting heeft geen vermogen.
Financieel resultaat	In 2013 heeft de financiële afwikkeling plaatsgevonden. Het resultaat is overgeboekt naar de Gemeente Groningen.
Risico's	Aangezien de vorderingen zijn afgeboekt in 2013 en er geen uitkeringen uit de boedel zijn te verwachten, zijn er geen risico's.
Ontwikkelingen	Door het faillissement van TCN/SIG is de stichting niet meer actief. De afwikkeling van het faillissement is in handen van de curator en kan naar verwachting nog enige tijd duren. Na afwikkeling kan de stichting worden opgeheven. In 2014 zijn de aandelen van de woningbouwcorporaties Nijestee en Lefier in het Groninger Monumenten Fonds (GMF) tijdelijk ondergebracht in de stichting omdat de corporaties onder dwang van het ministerie van Binnenlandse Zaken moesten afstaan. De raad heeft in 2015 besloten deze aandelen in het GMF over te nemen.

23. Publieke Gezondheid & Zorg Groningen (PG&Z)	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang betreft de bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking, de rampenbestrijding en crisisbeheersing en het (doen) organiseren van zorg aan de bevolking.
Relatie met programma	Welzijn, gezondheid, zorg en VSD Veiligheid
Deelnemende partijen	De 23 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	Wethouder Gijsbertsen is voorzitter van het Dagelijks Bestuur en vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur dat gevormd wordt door de 23 portefeuillehouders Gezondheid van de Groninger gemeenten.
Financieel belang	Aansprakelijkheid indien de gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Het financieel belang bestaat uit een aantal onderdelen: <ol style="list-style-type: none"> 1. De taken voor de uitvoering van de publieke gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg worden uitgevoerd door GGD Groningen, onderdeel van de gemeente Groningen zelf. Ook de taken voor de RIGG en een deel van het jeugdzorgdomein (de "Toegang") worden door personeel van de gemeente Groningen uitgevoerd. 2. Verstrekte middelen, in de vorm van een gemeentelijke bijdrage van bijna 5,4 miljoen euro (Bron: Begroting 2016 PG&Z) 3. Verstrekte middelen, in de vorm van een lening voor de financiering van een Mobiele Röntgen Unit ad. 1 miljoen euro, deze heeft een looptijd van 10 jaar. Elk jaar zal hierop 100 duizend euro worden afgelost. Per 31-12-2015 staat hiervan 0,8 miljoen euro nog open.
Vermogen	Per 31 december 2014 bedraagt het eigen vermogen ruim 1,5 miljoen euro en het vreemd vermogen 1,9 miljoen euro. (Bron: Jaarrekening 2014 PG&Z)
Financieel resultaat	Het resultaat over 2014 bedraagt ruim 1 miljoen euro.

<p>Risico's</p>	<p>Het risico voor de deelnemende gemeenten door het verlies van externe financiering waardoor de gemeentelijke bijdrage mogelijk zou kunnen toenemen.</p> <p>Daarnaast bestaat het risico dat de gemeente wordt aangesproken op taken die zij bij de regeling heeft belegd.</p>
<p>Ontwikkelingen</p>	<p><i>Toegangstaken jeugdzorg</i> De gemeenschappelijke regeling PG&Z heeft voor de periode 2015-2017 de toegangstaken triage en casemanagement overgeheveld gekregen van Bureau Jeugdzorg. Binnen deze termijn zal worden vastgesteld waar deze taken structureel worden belegd. Mogelijk is dit niet in de regeling, maar bij de deelnemende gemeenten.</p> <p><i>Positionering JGZ/OGGz</i> Daarnaast hebben wij aan het bestuur van de regeling onze visie kenbaar gemaakt over de positionering van de Jeugdgezondheidszorg en de OGGz. Volgens ons zouden de Jeugdgezondheidszorg en de OGGz integraal onderdeel uit moeten maken van de WIJ-teams.</p> <p>Wij zijn in gesprek met het bestuur over deze keuze en de gevolgen daarvan voor de GGD-organisatie en de gemeenschappelijke taken .</p>

24. Veiligheidsregio Groningen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stelt zich ten doel om uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: <ul style="list-style-type: none"> a. brandweezorg; b. geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; c. rampenbestrijding en crisisbeheersing; d. bevolkingszorg; e. melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.
Relatie met programma	Veiligheid (deelprogramma Fysieke veiligheid, beleidsveld Veiligheidsregio)
Deelnemende partijen	De 23 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	Burgemeester den Oudsten treedt op als voorzitter van de Veiligheidsregio in het Dagelijks Bestuur. Daarnaast vertegenwoordigt hij de gemeente in het Algemeen Bestuur dat gevormd wordt door de burgemeesters van de 23 Groninger gemeenten.
Financieel belang in 2016	Aansprakelijkheid indien de Veiligheidsregio Groningen niet aan haar verplichtingen kan voldoen. De geraamde gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio bedraagt in 2016 ruim 14,86 miljoen euro (bron: begroting 2016 Veiligheidsregio).
Vermogensontwikkeling 2016	Het eigen vermogen per 31 december 2014 bedraagt ruim 5,8 miljoen euro en het vreemd vermogen ruim 10,8 miljoen euro. Over eerdere jaren zijn geen cijfers over de vermogenspositie beschikbaar, omdat deze gemeenschappelijke regeling met ingang van 1 januari 2014 in werking is getreden.
Financieel resultaat	Het resultaat voor 2014 bedraagt volgens de jaarrekening Veiligheidsregio bijna 3,1 miljoen euro voordelig.
Risico's	Bijdrage Veiligheidsregio Uit de begroting 2016 van de Veiligheidsregio volgt de gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio. De bijdrage van de gemeente Groningen stijgt Met 402 duizend euro in 2016. De hoogte van de bijdrage wordt bepaald door de hoogte van de bijdrage voor Openbare Orde en Veiligheid (OOV) in het

	<p>Gemeentefonds. Momenteel worden de bijdragen in het Gemeentefonds herzien, hierover zou bij de meicirculaire meer duidelijkheid komen. Mogelijk heeft deze ontwikkeling nog gevolgen voor de gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio. De veiligheidsregio heeft medio september 2015 van het ministerie van Binnenlandse zaken nog geen overzichten ontvangen waarop de wijzigingen zijn opgenomen. We kunnen eventuele gevolgen dus niet meenemen in de gemeentelijke begroting 2016.</p> <p>Huisvesting Veiligheidsregio Bij de vorming van de Veiligheidsregio Groningen (per 1-1-2014) is de huisvesting buiten de samenwerkingsovereenkomst gehouden omdat er te veel onduidelijkheid was over kosten, onderhoudstoestand en gewenste situatie. In oktober is besluitvorming voorzien over de huisvesting in het bestuur van de Veiligheidsregio. De bedoeling is om in 2016 de gemeentelijke panden te verkopen aan de Veiligheidsregio. Met ingang van 1 januari 2016 betaalt de Gemeente Groningen een bijdrage voor de huisvesting. Dit levert een afwijking op ten opzichte van de huidige huisvestingsbedragen opgenomen in de begroting. In 2016 is onze bijdrage 326 duizend euro hoger, in 2017 535 duizend euro en in 2018 642 duizend euro.</p> <p>De hoogte van de bijdrage wordt naast de lasten voor onderhoud mede bepaald door dezelfde verdeelsleutel als genoemd bij de bijdrage Veiligheidsregio, namelijk de hoogte van de bijdrage voor Openbare Orde en Veiligheid (OOV) in het Gemeentefonds. De herziening van de bijdrage voor OOV in het gemeentefonds heeft mogelijk ook consequenties voor de hoogte van de gemeentelijke bijdrage in 2016 en verder.</p>
Ontwikkelingen	nvt

25. OV- bureau Groningen Drenthe	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Assen
Doelstelling en openbaar belang	<p>De ambitie is dat het openbaar vervoer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aan aantrekkelijkheid wint door verbetering productaanbod, betrouwbaarheid, dienstverlening en ketenoptimalisatie, • de vervoervraag goed faciliteert, • mee kan bewegen met veranderingen, • toekomst vast is qua productaanbod, betaalbaarheid en duurzaamheid, <p>wat tezamen leidt tot een hoge klanttevredenheid, ondanks de druk op de overheidsbijdragen</p> <p>Concreet vertaalt zich dit in drie belangrijke maatschappelijke doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De dynamo's van Groningen zijn (inter-) nationaal en regionaal bereikbaar met kwalitatief hoogwaardig openbaar vervoer; • Alle wijken en belangrijke stedelijke functies zijn bereikbaar met het openbaar vervoer; • Het openbaar vervoer vervult een sociale rol voor de mobiliteit van mensen.
Relatie met programma	Verkeer
Deelnemende partijen	Het OV-bureau is een initiatief van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen.
Bestuurlijk belang	<p>Wethouder De Rook is lid van het dagelijks bestuur. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 9 leden, drie uit ieder betrokken overheidsorgaan.</p> <p>De Gemeente Groningen wordt hierin vertegenwoordigd door de wethouders De Rook, Van der Schaaf en Van Keulen.</p>
Financieel belang	<p>De jaarlijkse bijdrage van de gemeente aan het OV bureau is 159 duizend euro.</p> <p>De gemeente is wel voor 21% risicodragend in het OV bureau. De provincies Groningen en Drenthe zijn dit respectievelijk voor 44% en 35%.</p>
Vermogen	<p>Per 31 december 2014 bedraagt het eigen vermogen € 0 miljoen. Per 31 december 2013 was het eigen vermogen € 0 miljoen.</p> <p>Per 31 december 2014 bedraagt het vreemd vermogen € 8,64 miljoen. Per 31 december 2013 was het vreemd vermogen € 9,85 miljoen.</p> <p>Het vreemd vermogen bestaat naast een langlopende lening van 1 miljoen euro, vooral uit kortlopende schulden, zoals een kasgeleidlening en vooruitontvangen BDU.</p> <p>De post vooruitontvangen BDU is onderdeel van de</p>

	<p>weerstandscapaciteit van het OV-bureau. Eind 2014 is deze post 3,2 miljoen euro.</p>
Financieel resultaat	<p>Het resultaat over 2014 bedroeg € 93.000,-. Het financieel resultaat 2016 is geraamd op 762 duizend euro.</p> <p>De ontwerpbegroting 2016 is, inclusief de effectuering van het al in 2014 vastgestelde maatregelenpakket van netto € 1,0 miljoen, sluitend.</p> <p>Het meerjarenperspectief is zonder bijsturingsmaatregelen niet sluitend.</p> <p>Voor een deel verwacht het OV-bureau deze te kunnen dekken uit de weerstandscapaciteit, die naar verwachting eind 2016 € 4,3 miljoen zal bedragen. Dit is (boven het in het bestuur van het OV-bureau afgesproken minimaal gewenste weerstandsvermogen van 3 miljoen euro.</p> <p>Aanvullend kunnen de tekorten voor de jaren 2018 en 2019 in beginsel opgevangen worden vanuit het verlengingsbesluit van de huidige concessie.</p> <p>Hiertegen is bezwaar aangetekend door FMN (Federatie Mobiliteitsbedrijven).</p> <p>In het geval niet verlengd mag worden, dienen de tekorten te worden opgevangen door het verminderen van de uitgaven c.q. verhogen van de inkomsten van het OV-bureau. Dit kan bijvoorbeeld door aanpassingen aan de dienstregeling en het tarief.</p>
	<p>De gemeente Groningen is voor 21% risicodragend in het OV bureau. Het belangrijkste risico voor het OV bureau zit in de ontwikkeling van de reizigersinkomsten en de ontwikkeling van de inkomsten uit de BDU /provinciefonds.</p> <p>Daarnaast gelden voor het OV-bureau (onder andere) de volgende risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> -vereiste intensivering marketing --nalatig haltebeheer -de invloed van de landelijke politiek op de SOV -een nieuwe verdeling van de SOV het regiovervoer kent een open einde -de verhouding tussen bonussen en boetes -verdeling sterabonnements en kosten CVS -risico's OV-chipkaart -niet kostendekkend evenementenvervoer -meerwerk vervoerders/ onvolledigheid reizigersopbrengsten -juridische risico's m.b.t. contracten -werkdruk -afhankelijkheid, financiering, landelijke ontwikkelingen BDU/provinciefonds - meerkosten door (tijdelijke) aanpassingen aan infrastructuur die niet volledig aan het OV-bureau vergoed worden
Ontwikkelingen	<p>De grootste opgave voor het OV Bureau is het openbaar vervoer betaalbaar te houden. Bij ongewijzigd beleid ontstaat een tekort in de exploitatie door het uiteenlopen van de indexering</p>

	<p>van het budget en de OV-index (kostenontwikkeling).</p> <p>In december 2014 is de raad verzocht zienswijzen kenbaar te maken om de concessie openbaar busvervoer Groningen en Drenthe met Qbuzz met 2 jaar te verlengen. Aan deze verlenging zijn verschillende voordelen verbonden voor het openbaar vervoer in Groningen en Drenthe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De verlenging biedt het OV-bureau financiële ruimte, die het mogelijk maakt op basis van de huidige prognoses de bezuinigingen van 2016 en 2017 het hoofd te bieden; - Voor de OV-reiziger in Groningen en Drenthe biedt de verlenging meer comfort; - de verlenging brengt milieuvoordelen met zich mee; - Door te verlengen krijgen gemeenten meer ruimte om met het OV-bureau mee te denken over een kapstok voor de eigen aanbesteding van het doelgroepenvervoer. <p>Een financieel voordeel door een eventuele verlenging van de concessie kan worden ingezet om de doorlopende rijks-bezuinigingen op het openbaar vervoer (deels) op te vangen. Op basis van de huidige prognoses zouden daarmee in 2016 en 2017 geen extra bezuinigingen nodig zijn en worden de prognoses voor 2018 en 2019 gunstiger.</p> <p>Tegen het besluit om de huidige concessie met Qbuzz met 2 jaar tot eind 2019 te verlengen is door FMN (Federatie Mobiliteitsbedrijven) bezwaar aangetekend. De verwachting is dat er zo snel mogelijk (verwachting vóór het einde van het jaar) een uitspraak van de rechter is.</p>
--	---

26. Omgevingsdienst Groningen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Veendam
Doelstelling en openbaar belang	<p>De Omgevingsdienst Groningen is ingesteld om vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers te gaan uitvoeren, waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.</p> <p>De omgevingsdienst voert het basistakenpakket uit voor de deelnemers aan de GR. Het basistakenpakket sluit aan bij de landelijke bestuurlijke afspraak daarover. Op verzoek van de deelnemer kan de Omgevingsdienst aanvullende taken uitvoeren.</p>
Relatie met programma	Economie en werkgelegenheid Onderhoud en beheer openbare ruimte
Deelnemende partijen	De provincie Groningen en de 23 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	Wethouder van Keulen is lid van het Dagelijks Bestuur. Daarnaast vertegenwoordigt hij de gemeente in het Algemeen Bestuur dat bestaat uit 24 leden. Alle colleges van de 23 Groninger gemeenten en de provincie Groningen zijn vertegenwoordigd met één lid in het Algemeen Bestuur. Gedeputeerde Brouns is voorzitter van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	<p>Aansprakelijkheid indien de Omgevingsdienst Groningen niet aan haar verplichtingen kan voldoen.</p> <p>De deelnemersbijdrage in 2015 gezamenlijk met de gemeente Ten Boer bedraagt 881.680 euro. (bron: Voorjaarsrapportage 2015)</p> <p>In 2016 zal deze bijdrage dalen tot een bedrag van 860.830 euro (bron: concept-begroting 2016). Deze daling wordt met name veroorzaakt door de verwerking van een 10% efficiencytaakstelling in de deelnemersbijdrage.</p> <p>N.B.: In de berekening van dit bedrag is nog geen rekening gehouden met het risico "Hogere deelnemersbijdrage". Zie verder onder Risico's.</p>

<p>Vermogensontwikkeling</p>	<p>Het eigen vermogen per 31 december 2014 bedraagt bijna 2,3 miljoen euro en het vreemd vermogen ruim 3,6 miljoen euro.</p> <p>Het eigen vermogen per 31 december 2013 bedroeg 599 duizend euro en het vreemd vermogen ruim 5,8 miljoen euro.</p>
<p>Verwachte financieel resultaat 2016</p>	<p>Het resultaat over 2014 bedraagt ruim 592 duizend euro voordelig.</p> <p>Het resultaat over 2013 bedroeg 599 duizend euro voordelig.</p>
<p>Risico's</p>	<p>Hogere deelnemersbijdragen De door de Omgevingsdienst uitgevoerde taken moeten voldoen aan de gestelde kwaliteitscriteria. De Omgevingsdienst concludeert dat er een hogere kwaliteit wordt geleverd t.o.v. de oude situatie. Deze hogere kosten zijn tot nu toe niet doorberekend in de deelnemersbijdrage. Vanaf 2016 gaat de Omgevingsdienst Groningen werken met een producten / dienstencatalogus. Hierin staat kengetallen en de kostprijzen per product. Deze kunnen hoger uitvallen ten opzichte van de berekende deelnemersbijdrage.</p> <p><i>N.B.: Daarnaast structureel hogere loonkosten i.v.m. wijziging begrotingssystematiek Omgevingsdienst (zie ook ingediende zienswijze bij begroting 2016)</i></p> <p>Weerstandsvermogen In de begroting 2016 van de Omgevingsdienst is berekend dat er 600 duizend euro weerstandsvermogen nodig is voor het opvangen van de risico's. Het weerstandsvermogen bestaat uit de algemene reserve en de post onvoorzien in de begroting. Het weerstandsvermogen bedroeg eind 2014 bijna 600 duizend euro. Door de Omgevingsdienst is geconcludeerd dat het weerstandsvermogen op dit moment toereikend is.</p> <p>Mocht in de toekomst blijken dat er onvoldoende weerstandsvermogen is en onvoldoende zicht is op positieve resultaten, kan mogelijk een opslag worden gehanteerd op de uurtarieven.</p> <p>Daarnaast signaleert de Omgevingsdienst ook de volgende risico's:</p> <p>Leef Omgeving Systeem. Om in 2016 de 10% efficiencytaakstelling te realiseren en de kwaliteit van de producten te garanderen zal uniformering van de informatiehuishouding een randvoorwaarde zijn. De Omgevingsdienst Groningen gaat in 2015 samen met</p>

	<p>de RUD Drenthe een LOS systeem aanschaffen en inrichten.</p> <p>Op 1 januari 2016 zal LOS operationeel zijn. Ondanks alle voorbereidingen kunnen er toch knelpunten ontstaan. Om deze op te lossen is extra capaciteit nodig. De medewerkers kunnen dit niet naast hun reguliere taken doen. In dat geval zal hiervoor extra capaciteit moeten worden ingezet. Deze capaciteit kan niet worden opgevangen uit de begrote loonsommen 2016.</p> <p>Invulling specifieke vacatures.</p> <p>Krapte op de arbeidsmarkt voor de invulling van deze specifieke vacatures kan leiden tot hogere loonsommen.</p>
<p>Ontwikkelingen</p>	<p>Producten en Diensten Catalogus (PDC).</p> <p>De afronding van de PDC staat gepland voor oktober 2015. De PDC bestaat uit een kwalitatieve beschrijving van de te leveren producten aan de opdrachtgevers. Verder worden er kentallen voor ingebrachte taken vastgesteld. Deze kentallen worden gebruikt om de kostprijs per taak, inrichting, product of dienst te berekenen.</p> <p>De uitvoering van de gevraagde taken, producten en diensten gebeurt voor alle deelnemers uniform. Dit geldt ook voor het doorberekenen van de kosten. In de toekomst kan het er ook toe leiden dat de begroting opgesteld wordt op basis van een kental per inrichting.</p> <p>Door de invoering van de PDC zal de verantwoording zich verder door ontwikkelen, zodat er steeds meer een verbinding komt tussen de door de bevoegde gezagen gestelde beleidsdoelen en de door de Omgevingsdienst Groningen uitgevoerde taken.</p> <p>Wetsvoorstel modernisering Vennootschapsbelastingplicht (Vpb) overheidsondernemingen. Het doel van de modernisering is concurrentievervalsingen tussen private ondernemingen en ondernemingen die - direct of indirect – worden gedreven door bijvoorbeeld de Staat of een gemeente, zoveel mogelijk weg te nemen. Het voorstel zal met ingang van 1 januari 2016 in werking treden. In de loop van 2015 zal de Omgevingsdienst Groningen samen met een externe deskundige de impact van dit wetsvoorstel inventariseren.</p> <p>Efficiencytaakstelling.</p> <p>De 10% efficiencytaakstelling op de in 2013 ingebrachte taken is in de begroting 2016 en de meerjarenbegroting 2017-2019 verwerkt. Door deze 10% efficiencytaakstelling neemt het aantal fte's met 15 af. De bezetting van het primaire proces wordt dan in 2016 :130,7 fte 's (was 145,7 fte's). De inzet is om de Omgevingsdienst Groningen zo</p>

	efficiënt mogelijk in te richten, zodat de latende organisaties ook efficiënter kunnen werken
--	---

27. Infoversum	
Rechtsvorm	Stichting
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	De stichting is verantwoordelijk voor het bouwen en exploiteren van een digitale 3D dome theater annex congrescentrum in de vorm van een futuristische koepel in het Ebbingekwartier en de stad Groningen. Infoversum wil een platform zijn voor de verspreiding van wetenschappelijke kennis aan het grote publiek middels visualisaties in een zo breed mogelijk spectrum, ingebed in een cross-over van kunst, cultuur en wetenschap. Gebouw én programma-inhoud worden optimaal ingezet als medium.
Relatie met programma	Cultuur
Deelnemende partijen	Bestuur: RUG en gemeente Groningen Founders: RUG, GasTerra, Target (Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen RUG)
Bestuurlijk belang	De gemeente is op dit moment niet bestuurlijk vertegenwoordigd. Derhalve is Infoversum op dit moment feitelijk geen verbonden partij. De komende maanden zullen worden gebruikt voor het maken een nieuw business/toekomstplan (strategische heroriëntatie) voor het Infoversum. Op basis van dit nieuwe plan zal vervolgens bepaald worden wat de gewenste samenstelling van het bestuur is.
Financieel belang	De gemeente heeft een lening verstrekt van € 2,5 miljoen met het 2 ^e hypotheekrecht.
Vermogen	Het eigen vermogen per 1 januari 2014 was 192 duizend euro en per 31 december 2014 228 duizend euro. Het vreemd vermogen per 1 januari 2014 was 8,9 miljoen euro en per 31 december 2014 8,9 miljoen euro..
Financieel resultaat	Het resultaat 2014 bedroeg 36 duizend euro.
Risico's	Het belangrijkste risico van het Infoversum is het genereren van voldoende inkomsten waarmee aan de verplichtingen kan worden voldaan. Belangrijke inkomstenbronnen hiervoor zijn bezoekers en zaalhuur. Tot op heden blijven de inkomsten achter bij de verwachtingen. Daarom wordt met de deelnemende partijen gekeken naar mogelijkheden om de financiële positie van het infoversum te verbeteren (strategische heroriëntatie) . Dit kan consequenties hebben voor de gemeentelijke lening van 2,5 miljoen euro. Het risico van deze lening is ondergebracht in de grondexploitatie Ciboga.
Ontwikkelingen	Infoversum is in 2014 geopend. De uitvoering van het

	programma zit in de opstartfase.
--	----------------------------------

28. MartiniPlaza	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Het bevorderen van cultuur in brede zin en het aanbieden van een zalencomplex voor sport-activiteiten, congressen en evenementen.
Relatie met programma	Cultuur Economie en Werkgelegenheid
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen is enig aandeelhouder.
Bestuurlijk belang	Wethouder van Keulen vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	<p>1. Het geplaatst en gestort aandelenkapitaal bedraagt 1800 aandelen van nominaal € 1.000,-, zijnde 1,8 miljoen euro. Gemeente Groningen bezit 100% van de aandelen.</p> <p>De boekwaarde van de aandelen op 31 december 2013 bedroeg 5,22 miljoen euro. Deze is in 2014 met 1,3 miljoen euro afgewaardeerd naar 3,92 miljoen euro.</p> <p>2. De gemeente heeft leningen verstrekt met een restschuld per 31 december 2014 van 12,96 miljoen euro.</p> <p>3. Daarnaast ontvangt Martiniplaza een jaarlijkse subsidie van 1,8 miljoen euro.</p>
Vermogen	<p>Eigen vermogen op 31 december 2013: 3,94 miljoen euro.</p> <p>Eigen vermogen op 31 december 2014 (voorlopige rekening): 3,14 miljoen euro.</p> <p>Vreemd vermogen op 31 december 2013: 16,43 miljoen euro.</p> <p>Vreemd vermogen op 31 december 2014 (voorlopige rekening): 18,94 miljoen euro.</p>
Financieel resultaat	Het resultaat over 2013 bedroeg 3,62 miljoen euro negatief. Voor 2014 is het resultaat 0,80 miljoen euro negatief. De begroting 2015 is sluitend.
Risico's	<p>De belangrijkste risico's die we inschatten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afschrijving van de uitstaande lening (13 miljoen euro) - Gevolgen sociaal statuut op grond waarvan medewerkers zijn geplaatst bij MP; - Onderhoud c.q. afbreek leegstaand gebouw; - Asbest; - Economische spin off voor de stad valt weg. <p>We schatten het risico in op 25 – 30 miljoen euro.</p>
Ontwikkelingen	In het afgelopen jaar is de raad meerdere keren geïnformeerd over de financiële situatie en het achterstallig onderhoud. Dit heeft geresulteerd in het afboeken van 3 miljoen euro op het eigen vermogen en het beschikbaar stellen van 6,6 miljoen euro om het achterstallig onderhoud weg te werken. De jaarschijf 2014 ad 2,4 miljoen euro is in december 2014 aan MartiniPlaza uitgekeerd.

	<p>In juli 2014 is de raad geïnformeerd over de schorsing van de directeur en het vertrek van de Raad van Commissarissen. Besloten is vanuit de gemeente een tijdelijke eenhoofdige Raad van Commissarissen en een interim-directeur aan te stellen. Tevens is een tijdelijk extern financieel toezichthouder aangesteld, die rechtstreeks rapporteert aan de aandeelhouder. De interim-directeur is inmiddels aangesteld en brengt de financiële en organisatorische situatie in kaart en werkt aan een aangescherpte koers voor de toekomst.</p> <p>Er worden twee onderzoeken uitgevoerd naar de toekomst van MartiniPlaza. Enerzijds een onderzoek naar de marktontwikkelingen en marktpositionering in combinatie met onderzoek naar de podiumfuncties en de daarbij behorende infrastructuur. Anderzijds zal het onderzoek betrekking hebben op de toekomstgerichte inrichting van de governance van MartiniPlaza en OPSB.</p> <p>De uitkomsten van het onderzoek zullen van waarde zijn voor de strategische visie voor de langere termijn van MartiniPlaza.</p> <p>De directeurs van MartiniPlaza en Oosterpoort/ Stadsschouwburg zijn begonnen met de gewenste samenwerking. Zij hebben gezamenlijk de positionering van hun respectievelijke organisaties ten opzichte van elkaar verkend. Er zijn concrete afspraken gemaakt op een aantal gebieden om de samenwerking nader uit te werken en te versterken.</p> <p>Voor 2015 wordt een omzettoename voor theater en daaraan gerelateerde horeca verwacht. Aan de kostenkant zullen lagere afschrijvingen en lagere rentelasten als gevolg van herfinanciering van de leningen in 2015 ruimte geven. Er zal ook gekeken worden naar het flexibeler maken van de kostenstructuur.</p> <p>MartiniPlaza heeft daartoe een reorganisatieplan uitgebracht. Het reorganisatieplan 'gaat o.a. in op de benodigde capaciteit, de markt en de positionering en niet in de laatste plaats de kostenstructuur. De aanpassingen in de kostenstructuur vertalen zich met name in het terugdringen van de vaste personeelskosten, beheersing van de flexkosten en algemene kosten. Dit betekent dat er een reorganisatie zal plaatsvinden, waarbij een kleinere kernorganisatie zal ontstaan die beter kan inspelen op de huidige marktomstandigheden.</p>
--	---

29. Groningen Airport Eelde	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Mobiliteit en bereikbaarheid van Groningen door de lucht
Relatie met programma	Economie en Werkgelegenheid. Verkeer en Vervoer
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen bezit 26% van de aandelen.
Bestuurlijk belang	Wethouder Van Keulen vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Het opgevraagd en gestort aandelenkapitaal bedraagt 4,17 miljoen euro (9200 aandelen) De Gemeente Groningen heeft hiervan is 2392 aandelen voor een bedrag van 1,08 miljoen euro. De boekwaarde van de aandelen is € 1,-
Vermogen	Per 31 december 2014 bedraagt het eigen vermogen € 14,16 miljoen (31 december 2013: € 15,05 miljoen). Per 31 december 2014 bedraagt het vreemd vermogen € 3,74 miljoen (31 december 2013: € 29,24 miljoen).
Financieel resultaat	Het resultaat over 2014 bedroeg € 0,89 miljoen negatief (2013: € 0,49 miljoen negatief) GAE sluit het jaar 2014 af met een exploitatietekort. Dit is volgens de verwachtingen van het Strategisch Plan 'Werelden Verbinden' waarin GAE een duidelijke ambitie en groeistrategie heeft geformuleerd voor meer verbindingen en vliegbewegingen op GAE. Dit is ook nodig voor verbetering van het bedrijfsresultaat. Om te kunnen groeien is, met instemming van de raad van commissarissen en de aandeelhouders, extra budget voor business development en marketing gereserveerd in de meerjarenplannen. Voor 2014 was dit budget € 234.000. Het tekort is ten laste gebracht van de algemene reserve, waardoor het eigen vermogen / reservepositie afneemt. In het strategisch plan gaat men de eerste jaren ervan uit dat er geen positief bedrijfsresultaat is. De komende jaren zal de reservepositie verder afnemen.
Risico's	Opbrengsten: De opbrengsten van de luchthaven worden voor een groot deel gerealiseerd uit havengelden. De havengelden bestaan uit landingsgeld, passagiersbelasting, securityheffing en afhandelingsopbrengsten. Toename van het aantal vluchten levert extra inkomsten uit havengelden op.

	<p>De gemiddelde opbrengsten per passagier dalen onder druk van de toenemende concurrentie tussen regionale luchthavens. Het is onzeker hoe de tarieven zich ontwikkelen.</p> <p>Investeringen: In het strategisch plan "Werelden Verbinden" is het totale investeringsprogramma geraamd op 17 mln euro tot 2023. Het gaat hier om investeringen voor de brandweerkazerne, uitbreiding van de terminal en ontsluiting van het voorterrein. Gelet op de omvang van de investeringen is aanvullende financiering nodig vanuit de overheden. (Mede) financiering uit het exploitatieresultaat van de uitbreidingsinvesteringen is afhankelijk van de groei van het vliegverkeer.</p> <p>Kosten verkeersleiding In 2014 is door de staatssecretaris van I&M opnieuw een onderzoek geëntameerd naar de toerekening van de kosten van de plaatselijke verkeersleiding (approach) op de regionale vliegvelden. Al jaren is er sprake van een verrekening systematiek waarbij de totale kosten van verkeersleiding op alle Nederlandse luchthaven gezamenlijk worden bekostigd uit heffingen die worden betaald door het luchtverkeer dat gebruik maakt van het Nederlandse luchtruim: het "one group of airports systeem". Op de regionale luchthavens zijn de opbrengsten uit die gemiddelde heffingen onvoldoende om de toe te rekenen kosten van lokale verkeersleiding te dekken. De staatssecretaris van I&M vindt het onwenselijk dat de gebruikers van Schiphol op deze manier "meebetalen" aan de kosten van luchtverkeersdienstverlening op bijvoorbeeld Groningen Airport Eelde en Maastricht Aachen Airport. De rapportage over dit onderzoek komt in 2015, de staatssecretaris heeft aangegeven het "one group of airports systeem" in 2020 te willen beëindigen. Hoewel het nog zeer onzeker is welk alternatief wordt gekozen staat wel vast dat de exploitatie van de luchthavens het tekort op de kosten van verkeersleiding niet kan dragen. Doorbelasting aan de luchtvaartmaatschappijen zou onvermijdelijk de concurrentiepositie van de regionale luchthavens sterk ondermijnen en tot afname van het verkeer leiden.</p> <p>Ontwikkeling Lelystad Airport Er zijn zeer concrete plannen om Lelystad airport te ontwikkelen tot een low cost luchthaven voor de overloop van Schiphol. De eerste vluchten moeten in 2018 plaatsvinden. Hoewel Airport Eelde zich wil richten op een hubverbinding voor het ontwikkelen van lijnvluchten, dus een ander soort publiek, wordt de ontwikkeling van Lelystad Airport als een</p>
--	--

	belangrijk zorgpunt gezien.
Ontwikkelingen	<p>Groningen Airport Eelde heeft een duidelijk geformuleerde groeistrategie. Meer verbindingen en meer vervoer van personen zijn van belang voor de bereikbaarheid van Noord-Nederland, maar ook voor verbetering van het bedrijfsresultaat. Een actieve rol van de luchthaven in routeontwikkeling is daarvoor noodzakelijk, waarbij het inzetten van (financiële) incentives een belangrijk instrument is.</p> <p>In de meerjarenplannen van de luchthaven zijn daarvoor nadrukkelijk middelen aangemerkt. Dit impliceert echter ook dat de eerste jaren geen positief bedrijfsresultaat wordt voorzien. Het eigen vermogen van de onderneming zal de eerste jaren dan ook afnemen.</p> <p>Naast investeren in routeontwikkeling acht de directie verplaatsing van het brandweeronderkomen noodzakelijk. Samen met het UMCG-MMT (traumaheli) en de Regionale Ambulancedienst UMCG is een bouwplan voor een multifunctioneel hulpverleningscentrum in voorbereiding. Hoewel de solvabiliteit en liquiditeit van de onderneming voor de komende jaren voldoende zijn om de lopende zaken te kunnen bekostigen, zijn de reserves van de onderneming niet toereikend om deze investeringen uit eigen middelen te financieren. Overleg over de financiering vindt nog plaats. Indien geen nieuw onderkomen wordt gerealiseerd voor de luchthavenbrandweer zal er wel in de huidige onderkomens geïnvesteerd moeten worden om die aan te passen aan de huidige regelgeving op het gebied van Arbozorg en milieu.</p> <p>Op verzoek van de Aandeelhouders heeft Ernst & Young (EY) een sensitiviteitsanalyse naar het Strategisch Plan "Werelden verbinden" uitgevoerd. In februari 2014 is de rapportage aan de Aandeelhouders gepresenteerd. EY beoordeelt de groei prognoses van de luchthaven als ambitieus en concludeert dat er weinig ruimte is voor financiering van uitbreidingsinvesteringen vanuit het eigen vermogen van de vennootschap</p> <p>Op 10 juni 2014 heeft het college hierover een standpunt ingenomen en zowel de raad als de directie hierover geïnformeerd (brief van 14 augustus '14). We onderschrijven het belang van de luchthaven als versterking van het vestigingsklimaat voor bedrijven in de brede regio en de stad en "kunnen instemmen met het Strategisch Plan en de verwoorde ambities en groeistrategie. Wij zijn echter wel van mening dat de luchthaven in principe zichzelf financieel moet kunnen bedruipen. Totdat GAE de prognoses van reizigersaantallen en omzet</p>

waar maakt investeren wij niet in het vliegveld. Wij zijn dus voorlopig niet bereid zorg te dragen voor de gevraagde investeringen in de terminal of brandweerkazerne.

GAE heeft ter hoogte van 2.9 mln euro een financieringsvraag voorgelegd aan de aandeelhouders voor de ontwikkeling samen met het UMCG van een Health and Safety Boulevard waaronder de nieuwbouw van de Brandweervoorziening. In de AVA van december 2014 hebben de aandeelhouders aangegeven bereid te zijn verschillende mogelijkheden te verkennen.

In de AVA van juni 2015 hebben de aandeelhouders aangegeven dat dit plan onderdeel moet zijn van een integrale investeringsstrategie voor de luchthaven voor de komende 10 jaar. Raden en Staten ontvangen in het najaar een brief waarin ze worden geïnformeerd over de ontwikkelingen en voortgang van het vliegveld en het proces rond de investeringsstrategie.

In de tweede helft van 2014 zijn al enkele nieuwe bestemmingen aangekondigd respectievelijk van start gegaan. In 2015 zijn Bodrum en Corfu nieuwe vakantiebestemmingen. Gezien de ontwikkelingen in Griekenland zijn de vluchten naar Corfu onlangs stopgezet door minder boekingen.

De directie verwacht na een paar jaar van stabilisatie voor 2015 weer een toename van het aantal passagiers.

Er wordt veel waarde gehecht aan het tot stand brengen van een verbinding met een hub-luchthaven. Kopenhagen is daarvoor het meest in beeld. In het strategisch plan "*Werelden verbinden*" is een dergelijke lijndienst in 2016 voorzien. Daarvoor zijn in de plannen naast inkomsten de eerste jaren extra uitgaven voor routeondersteuning en marketing opgenomen. De aandeelhouders hebben ingestemd met deze aanpak.

De terminal is bij het huidige passagiersaanbod en samenvallende vluchten al niet meer toereikend. De steeds uitgebreidere security-maatregelen en de toenemende eisen die de luchtvaartmaatschappijen stellen aan het proces van passagiersafhandeling vragen meer ruimte en aanpassingen in de terminal. De directie onderzoekt mogelijkheden om met beperkte investeringen ruimte te creëren om het verkeer in 2015 en de daaropvolgende jaren veilig en tijdig af te handelen.

In de investeringsbegroting 2015 is de inrichting van een nieuw parkeersysteem opgenomen. Met deze vervanging krijgt de luchthaven de beschikking over alle moderne opties voor modern parkeerbeheer en koppelingen met marketinginstrumenten als online boekings- en reserveringsmodules. In het boekjaar 2015 zal het Luchthaven Informatie Systeem worden

	<p>vervangen.</p> <p>De realisatie van een hub-verbinding, versterking van de chartermarkt, de bouw van het multifunctioneel hulpverleningscentrum, de veilige en correcte afhandeling van de passagiersstromen in de terminal en herontwikkeling van het voorterrein zijn de grote uitdagingen voor de komende jaren. Daarbij zijn geen belangrijke ontwikkelingen in de personele formatie te verwachten.</p>
--	---

30. Euroborg	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Het openbaar belang van de Euroborg is de landmark in de ontwikkeling van het Europapark, de sportvoorziening voor betaald voetbal in Groningen
Relatie met programma	Economie en Werkgelegenheid Sport en Bewegen
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen bezit 100% van de aandelen
Bestuurlijk belang	Wethouder Van der Schaaf vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering
Financieel belang	1. Het geplaatst en gestort aandelenkapitaal bedraagt 48.000 aandelen van nominaal € 1,-, zijnde € 48.000,-. 2. De gemeente heeft een totaalbedrag aan annuïtaire leningen verstrekt van 19,3 miljoen euro. De restschuld bedraagt per 31 december 2014 16,3 miljoen euro. Het risico is onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen (zie hieronder bij risico's).
Vermogen	Per 31 december 2014 bedraagt het eigen vermogen € 74.209,- negatief. Per 31 december 2013 bedraagt het eigen vermogen € 97.278,-. Per 31 december 2014 bedraagt het vreemd vermogen € 19.372.026,-. Per 31 december 2013 bedraagt het vreemd vermogen € 20.135.772,-.
Financieel resultaat	Het resultaat over 2014 bedroeg € 171.487,- negatief. Dit wordt veroorzaakt doordat Euroborg NV vanaf 2012 genoodzaakt is lineair af te schrijven. Onder ontwikkelingen wordt dit nader toegelicht.
Risico's	De Euroborg NV heeft FC Groningen als enige huurder, waardoor de Gemeente Groningen het risico loopt dat de Euroborg NV niet aan haar financiële verplichtingen kan voldoen als de huurinkomsten niet volledig worden ontvangen. Dit risico voor de gemeente is berekend op 8,4 miljoen euro met een kans van 25%. Voor het afdekken van het risico houdt de gemeente een weerstandsvermogen aan van 2,1 miljoen euro.
Ontwikkelingen	Vanaf 2012 is Euroborg NV genoodzaakt om in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving een stelselwijziging toe te passen. Tot die datum werd annuïtair afgeschreven in plaats van lineair. Dit heeft negatieve gevolgen voor het eigen vermogen en het resultaat, maar geen invloed op de liquiditeitspositie. Onlangs is besloten om de onderhoudsbijdrage die de gemeente jaarlijks verstrekke, af te kopen met een bedrag van 5,7 miljoen euro.. Dit bedrag wordt toegevoegd aan het

	<p>eigen vermogen, waardoor het negatieve effect op het eigen vermogen wordt opgevangen.</p> <p>Het voornemen is om een Topsportzorgcomplex aan de Laan Corpus den Hoorn te ontwikkelen, waarin het trainingscomplex van FC Groningen gehuisvest zal worden. De ontwikkeling bevindt zich in de haalbaarheidsfase waarbij de verschillende financieringsmogelijkheden worden onderzocht. Het trainingscomplex moet onderdak bieden aan de jeugdteams van FC Groningen en medische voorzieningen aan alle topsportclubs in Groningen. Euroborg N.V. wordt de opdrachtgever en zal het gebouw gaan verhuren. Naast bijdragen van derden, zal de gemeente een geldlening verstrekken aan Euroborg NV van 4,96 miljoen euro voor de financiering van het gebouw. De totale investeringssom is 7,8 miljoen euro. Het resterende bedrag (30%) wordt gefinancierd door FC Groningen Beheer BV. De raad is middels een brief in juli uitgebreid geïnformeerd over dit voornemen.</p> <p>De liquiditeit en solvabiliteit kunnen in de nabije toekomst in gevaar komen wanneer met ingang van het fiscale jaar 2016 de vrijstelling van Vpb-plicht voor overheidsbedrijven komt te vervallen. Dit scenario kan consequenties hebben voor de liquiditeitspositie van Euroborg N.V. Een extern fiscaal adviseur onderzoekt de gevolgen voor Euroborg N.V.</p>
--	---

31. WarmteStad BV	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	Een zelfstandig warmtebedrijf dat zorgt voor duurzame warmte en/of koude voor de stad op een verantwoorde wijze en daarmee wezenlijk bijdraagt aan een energieneutraal Groningen in 2035.
Relatie met programma	Economie en Werkgelegenheid.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen en Waterbedrijf Groningen, ieder voor 50%.
Bestuurlijk belang	De wethouder met duurzaamheid/energie in portefeuille is vertegenwoordiger van de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	De gemeente bezit 100 aandelen à € 10,- , totaal 1 duizend euro. Daarnaast is er een gemeentelijk rekening courant aan de BV (kredietfaciliteit) van 1,973 miljoen euro (750 duizend euro bij aanvang van Warmtestad en 1,2 miljoen euro voor plankosten Geothermie). Het Waterbedrijf heeft een kredietfaciliteit van 1,158 miljoen euro beschikbaar gesteld aan Warmtestad.
Vermogen	Negatief eigen vermogen in 2014 is € 109.000,-. Het vreemd vermogen is eind 2014 € 659.000,-
Financieel resultaat	Het voorlopig resultaat over 2014 bedraagt 111 duizend euro negatief. Het begrote resultaat 2015 bedraagt 149 duizend euro negatief.
Risico's	<p>Warmtestad heeft voorinvesteringen moeten doen voor de warmtesystemen waarop andere partijen / gebouwen op kunnen worden aangesloten. Het risico voor Warmtestad is dat er onvoldoende klanten zijn om de capaciteit van het systeem te benutten. Daardoor kan het beoogde rendement niet worden gerealiseerd. In december 2014 is het complex "Hete Kolen" en het kantoor van de gemeente aan het Harm Buitenplein op het warmtenet (WKO Europapark) aangesloten. In de komende periode zullen meer gebouwen aan dit warmtenet worden toegevoegd, waardoor het beoogde rendement wordt gerealiseerd.</p> <p>Het risico voor de gemeente betreft de beschikbaar gestelde rekening courant van in totaal 1,973 miljoen euro. Hiervan heeft 1,2 miljoen euro betrekking op de plankosten Geothermie. Bij het stopzetten van Geothermie moeten de plankosten worden afgeboekt. Dekking hiervan moet komen uit het programma Groningen geeft energie (322 duizend euro) en de AER (900 duizend euro).</p> <p>Voor de overige 750 duizend euro is een inschatting gemaakt van het benodigde weerstandsvermogen. Deze is berekend op 57 duizend euro. Deze middelen</p>

	zijn beschikbaar in een bestemmingsreserve.
Ontwikkelingen	<p>WarmteStad wil het gasloze alternatief zijn als het duurzame warmtebedrijf van Groningen op basis van hernieuwbare bronnen.</p> <p>WarmteStad heeft het voornemen in 2016 de collectieve warmte koude opslagsystemen van Endea (Rendo Duurzaam) in de Grunobuurt en het Ebbingekwartier over te nemen. Hiermee wordt duurzame warmte en koude geleverd aan 700 huishoudens. Het bestaande collectieve warmte koude opslagsysteem Europapark zal in 2016 meer afnemers (niewbouw) van warmte en koude gaan voorzien.</p> <p>In 2016 zal door de gemeenteraad en raad van commissarissen van het Waterbedrijf besloten worden of het project diepe aardwarmte Zernike en het warmtedistributiesysteem voor onder andere de wijken Paddepoel, Selwerd en Zernike doorgaat. Bij positief besluit zal in 2017 aan ongeveer 4.000 huishoudens hernieuwbare warmte geleverd gaan worden. Op termijn zullen dit 10.000 huishoudens zijn.</p> <p>Het project geothermie en warmtenet ligt op een terrein waar de gemeente weinig ervaring mee heeft. Er is een externe deskundige gevraagd een onafhankelijk oordeel te geven over de businesscase van het project. De aanbevelingen dienen in de komende periode te worden overgenomen en uitgewerkt, zodat hierover bij de besluitvorming kan worden gerapporteerd.</p> <p>Voor de besluitvorming zal de second opinion worden herhaald, waarbij dan tevens kan worden aangegeven of de aanbevelingen op een juiste manier zijn uitgewerkt.</p>

32. Grond Exploitatie Maatschappij Meerstad (GEMM)	
Rechtsvorm	Commanditaire vennootschap en besloten vennootschap
Vestigingsplaats	Groningen
Doelstelling en openbaar belang	De realisatie van een woonwijk en bedrijventerrein aan de oostkant van Groningen
Relatie met programma	Wonen en Economie en Werkgelegenheid
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen is 100% aandeelhouder
Bestuurlijk belang	De Gemeente Groningen wordt vertegenwoordigd door de heren K. van der Wal als commanditaire vennoot in GEMM CV en A.B. Popken als aandeelhouder in GEMM BV
Financieel belang	Het aandelenkapitaal van de gemeente bedraagt € 500.000,-. Daarnaast heeft de gemeente voor € 275 miljoen aan leningen verstrekt.
Vermogen	Op 31 december 2014 is het eigen vermogen € 0,5 miljoen en in op 31 december 2013 € 0,5 miljoen. Het vreemd vermogen is per 31 december 2014 € 295 miljoen en per 31 december 2013 € 286,7 miljoen
Financieel resultaat	Het resultaat over 2014 is € 0
	<p>De risico's van de Gemm zijn gelijk aan de risico's van de grondexploitatie Meerstad. De grondexploitatie Meerstad wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de realisatie van de afgelopen perioden en bijgestelde prognoses voor de toekomst. De laatste herziening is december 2014 vastgesteld door de raad.</p> <p>De grondexploitatie Meerstad is en blijft gekenmerkt door een hoog risicoprofiel. Het risicoprofiel is hoger dan gemiddeld doordat ten eerste de boekwaarde (de al gerealiseerde investeringen minus de al gerealiseerde opbrengsten) hoog is.</p> <p>Ten tweede is er door de crisis in de woningmarkt een blijvende onzekerheid over zowel het aantal te verkopen woningen als de toekomstige prijzen. Een derde oorzaak is dat er in het verleden gronden zijn aangekocht waar nu een andere bestemming voor moet worden gezocht.</p> <p>Geconcludeerd kan worden dat de grootste onzekerheid is en blijft de nog te realiseren opbrengsten uit de verkoop van woningen. Wij hebben ons voor die langjarige prognose geconformeerd aan de woningbouwprognoses voor de regio en Stad. Hieruit blijkt op basis van de inzichten onverminderd dat er langjarig behoefte is en blijft bestaan naar groen-stedelijk wonen nabij de stad. In die behoefte zal Meerstad onveranderd blijven voorzien.</p>

	<p>Daarnaast houden we het risico van de bedrijventerreinen. Ondanks dat deze later in de tijd staan blijft het mogelijk niet kunnen realiseren van de verkopen een risico voor deze grondexploitatie. In 2014 heeft een verlaging van de geraamde afzet plaatsgevonden, hetgeen het risico heeft verlaagd. Tot slot is en blijft de beoogde meeropbrengst voor de gronden in Noord een risico. Geconcludeerd kan worden dat het risicoprofiel van deze grondexploitatie hoog is en vooralsnog blijft.</p>
Ontwikkelingen	<p>In december 2014 is de ontwikkelvisie 'Meerstad midden west' ter besluitvorming aangeboden. In de ontwikkelvisie staat hoe Meerstad de komende jaren verder wordt ontwikkeld. Het schetsontwerp houdt een wijziging in voor deelplan 3 en 4. In de grondexploitatie is het woningbouwprogramma daarom aangepast aan de actuele marktvrage. Bovendien zijn ca. 240 woningen vanuit Meerstad Midden verplaatst naar het deelplan EKZ . Deze wijzigingen zijn nog niet volledig uitgewerkt.</p> <p>In 2015 zal de gebiedsvisie verder uitgewerkt worden. De civiele randvoorwaarden voor het ontwerp zijn gedefinieerd om tot een kostenneutrale oplossing te kunnen komen</p>

Groningen Airport Eelde N.V.

Beschrijving

Groningen Airport Eelde (GAE) houdt zich bezig met het beheer, de exploitatie en de verdere ontwikkeling van de luchthaven. GAE is van grote maatschappelijke betekenis voor het noorden. De luchthaven vormt een 'essentiële infrastructurele basisvoorziening' die bijdraagt aan de internationale economische en sociaal-maatschappelijke bereikbaarheid van Noord-Nederland. Zij vormt daarmee een onderdeel van het totaalpakket aan keuzes in mobiliteit voor inwoners en bedrijven. Daarnaast fungeert de luchthaven als katalysator voor het regionale vestigingsklimaat en levert zij een belangrijke bijdrage aan de regionale werkgelegenheid. Ten slotte vervult de luchthaven ook een duidelijke maatschappelijke functie door het faciliteren van medische vluchten en het belangrijkste opleidingscentrum voor verkeersvliegers van Nederland. Daarmee is GAE niet alleen van regionale maar ook van nationale betekenis.

Publiek belang

Het publieke belang van GAE is het borgen van een optimale (internationale) bereikbaarheid van Noord-Nederland als onderdeel van de totale bereikbaarheid. Daarnaast draagt GAE bij aan de economische ontwikkeling van de regio doordat GAE het vestigingsklimaat voor bedrijven versterkt. Het publieke belang wordt geborgd door onder meer de wet luchtvaart en de onderliggende wet- en regelgeving, alsmede het publieke aandeelhouderschap.

Juridische status en eigendom

GAE is een naamloze vennootschap met vijf regionale aandeelhouders. Naast de provincie Groningen (30%) zijn dit de provincie Drenthe (30%), gemeente Groningen (26%), gemeente Assen (10%) en gemeente Tynaarlo (4%).

Algemene gegevens deelneming	
Naam deelneming	Groningen Airport Eelde N.V.
Bedrijfssector	Infrastructuur
Vestigingsplaats	Eelde
Deelneming sinds	1955
Website	www.groningenairporteelde.nl
Belang gemeente Groningen	26 %

Financieel overzicht				
(€ mln.)	2014	2013	2012	2011
Totaal activa	17,9	44,3	42,2	41,2
Eigen vermogen	14,2	15,0	15,5	14,9
Vreemd vermogen	3,7	29,2	26,6	26,2
Solvabiliteitsratio	0,79	0,34	0,37	0,36
inkomsten	5,1	5,7	6,2	5,4
Resultaat	-/- 0,9	-/- 0,5	-/- 0,4	-/- 0,6
Bijdrage gemeente Groningen	0	0	€ 0,3	€ 0,3

Bedrijfsspecifieke kerncijfers				
	2014	2013	2012	2011
Aantal vliegbewegingen	38.951	43.836	46.418	52.774
Aantal passagiers	199.646	201.721	208.669	148.850
Aantal werknemers (fte)	48,0	47,9	45,2	40,5

Directie		
	<i>functie</i>	<i>Sinds</i>
Dhr. J.M. van de Kreeke	Directeur	2012

Raad van Commissarissen		
	<i>functie</i>	<i>Sinds</i>
Dhr. H.G. Sol	voorzitter	2007
Dhr. J.H. Mosselman	lid	2003
Dhr. O.P.M. van den Brink	lid	2010
Dhr. F.C.A. Jaspers	lid	2012
Mw. E. Lindeman	lid	2013

**GRONINGEN
AIRPORT EELDE**

**JAARVERSLAG
2014**

GRONINGEN AIRPORT EELDE

Inhoudsopgave

Raad van Commissarissen	3
Directie en Aandeelhouders	5
Bericht van de Raad van Commissarissen	6
Van de directie	9
Jaarrekening 2014	20

Raad van Commissarissen

Prof. dr. H.G. Sol, voorzitter

Geboren: 11 augustus 1951

Functie: Hoogleraar Business and ICT en Founding dean

Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Rijksuniversiteit Groningen

Nevenfuncties: voorzitter Stichting PAO Informatica,

PBLQ hoogleraar, directeur Sol Information Management B.V., Chairperson of Board of Trustees Uganda Technology and Management University Kampala, Member Board of Trustees International Institute for Communication and Development Den Haag

Nationaliteit: Nederlandse

Benoemd per 26-06-2007 en herbenoemd tot 26-06-2015

Mr. O.P.M. van den Brink

Geboren: 13 mei 1954

Functie: Eigenaar De Maarschalk

Nevenfuncties: Lid Raad van Advies Hogeschool TIO, Voorzitter Raad van Advies Transparant Sound Technology, lid Raad van Advies Corendon, bestuurslid Stichting Kostverloren

Nationaliteit: Nederlandse

Benoemd per 20-09-2010 en herbenoemd tot 20-09-2018

J.H. Mosselman

Geboren: 30 november 1950

Functie: managing director SolFly BV, Baselex BV, partner NEX Studio BV

Nevenfuncties: lid Geschillencommissie Reizen, rijksgecommitteerde Nationale Hogeschool voor Toerisme en Verkeer, lid sectorraad Hogeschool InHolland, diverse adviseurschappen

Nationaliteit: Nederlandse

Benoemd per 18-09-2003 en herbenoemd tot 18-09-2015

Drs. F.C.A. Jaspers

Geboren: 21 april 1950

Functie: Adviseur Raad van Bestuur Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG)

Nevenfuncties: Voorzitter Sociaal Economische Raad Noord-Nederland (SER-NN), vice-voorzitter Raad van Toezicht Stichting Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN) te Groningen, Voorzitter Raad van Commissarissen Stichting Nederlands Instituut voor de Accreditatie van Zorginstellingen (NIAZ) te Utrecht, Lid Aufsichtsrat Universitätsklinikum Carl Gustav Carus Dresden/ Technischen Universität Dresden, Voorzitter bestuur Stichting Platform Groningen Architectuur en Stedenbouw (GRAS) te Groningen, Voorzitter Raad van Toezicht Slingeland Ziekenhuis Doetinchem
Nationaliteit: Nederlandse

Benoemd per 15-10-2012 tot 15-10-2016

Mw. E. Lindeman QC

Geboren: 8 februari 1960

Functie: : Raad van Bestuur Medisch Spectrum Twente

Nevenfuncties: Voorzitter Raad van Commissarissen Accolade, Lid Raad van Commissarissen PC Hooft Groep

Nationaliteit: Nederlandse

Benoemd per 25-11-2013 tot 25-11-2017

GRONINGEN AIRPORT EELDE

Directie en Aandeelhouders

Directie

Ir. J.M. van de Kreeke

Aandeelhouders

Provincie Groningen

Provincie Drenthe

Gemeente Groningen

Gemeente Assen

Gemeente Tynaarlo

Bericht van de Raad van Commissarissen

Samenstelling van de Raad van Commissarissen

In het verslagjaar 2014 hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in de samenstelling van de Raad van Commissarissen van Groningen Airport Eelde N.V.

Werkzaamheden van de Raad in 2014

De Raad van Commissarissen van Groningen Airport Eelde kwam in het verslagjaar vijf keer bijeen voor een reguliere vergadering waarbij de directie aanwezig was. Eenmaal heeft de Raad het functioneren van de Raad en dat van de individuele leden besproken. Naast de reguliere vergaderingen hadden de commissarissen frequent formeel en informeel contact met de directie om zaken te bespreken of om de directie te adviseren over diverse onderwerpen. De lopende operationele en de financiële resultaten van de onderneming zijn in deze vergaderingen een vast agendapunt.

Belangrijke onderwerpen die in het verslagjaar in de Raad zijn besproken waren de afwikkeling van de subsidie voor het project baanverlenging, de ontwikkelingen rond de luchthavens in Nederland, de business development en de begroting voor 2015.

Veel aandacht is besteed aan de behandeling en besluitvorming door de Aandeelhouders aangaande het eind 2013 aan de Aandeelhouders aangeboden strategisch plan "*Werelden verbinden*". De Aandeelhouders van de vennootschap onderschrijven de (groei)strategie van de luchthaven en stemmen in met een inzet van meer middelen ten behoeve van business development.

Het verzoek aan de Aandeelhouders om zorg te dragen voor additionele middelen voor financiering van de investeringsprojecten uitbreiding terminal en een nieuw onderkomen voor de luchthavenbrandweer heeft nog niet geleid tot concrete toezeggingen. Directie en Raad van Commissarissen blijven van oordeel dat verruiming en verbetering van de terminal nodig is, zeker bij de ontwikkelingen van het verkeer zoals dat voor 2015 wordt voorzien. Voor de nieuwbouw van de brandweer, welke bij voorkeur in één project wordt gerealiseerd met een nieuwe standplaats voor het UMCG Mobiel Medisch Team (traumaheli) en UMCG Ambulancedienst, heeft de directie aanvullende onderzoeksresultaten gepresenteerd en met de Raad van Commissarissen besproken. Dit betreft een risicoanalyse van de huidige en geplande brandweerlocatie en een beoordeling van de Arbo-omstandigheden van de huidige onderkomens. Deze onderzoeken onderbouwen de noodzaak voor nieuwbouw. Op korte termijn zullen daarvoor nieuwe voorstellen aan de Aandeelhouders worden voorgelegd.

Voorts heeft de Raad de actuele ontwikkelingen in de Nederlandse luchtvaart besproken. De Raad heeft met zorg kennis genomen van de concrete voornemens om Lelystad Airport te ontwikkelen door sterk op tarieven te gaan concurreren. Ook heeft de Raad kennis genomen van het voornemen van het Kabinet om het heffingenbeleid van de luchtverkeersleiding op regionale luchthavens Maastricht Aachen Airport en Groningen Airport Eelde te herzien. De argumenten om de bestaande systematiek van "One Group of Airports" los te laten en een deel van de kosten naar de regio te verleggen achten de commissarissen niet overtuigend, terwijl invoering van deze voornemens een reële bedreiging kan vormen voor de concurrentiepositie van Groningen Airport Eelde.

Corporate Governance

De Raad van Commissarissen en directie hebben uitgesproken de beginselen van de Nederlandse Corporate Governance Code te onderschrijven, aangepast aan de structuur en aard van de vennootschap. In afwijking van de Code vormt de Raad de auditcommissie. De Raad van Commissarissen kent een remuneratiecommissie, welke de werkgeversrol vervult ten opzichte van de directeur. De vennootschap kent geen klokkenluidersregeling, maar wel een regeling vertrouwenspersoon. In 2014 heeft de Raad van Commissarissen een Reglement Raad van Commissarissen Groningen Airport Eelde N.V. vastgesteld. De Aandeelhoudersvergadering heeft daarmee op 13 juni 2014 ingestemd.

Pré-advies bij de jaarrekening

Het door de directie opgestelde jaarverslag met de jaarrekening, voorzien van een accountantsverslag en controleverklaring, is op 17 april 2015 uitvoerig door de Raad van Commissarissen met de directie en de externe accountant besproken. De jaarrekening is gecontroleerd en goedgekeurd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Raad van Commissarissen en Aandeelhouders hebben ingestemd met een extra budget van € 234.000 voor business development en marketing in 2014. In het verslagjaar is het aantal passagiers vrijwel gelijk gebleven aan het vorig boekjaar. De hogere uitgaven voor business development marketing en personeel worden derhalve nog niet gedekt door hogere opbrengsten. Het bedrijfsresultaat van de vennootschap is over 2014 uitgekomen op een tekort van € 893.304. Het tekort komt ten laste van de algemene reserve. In de door de Algemene vergadering van Aandeelhouders in december 2014 vastgestelde begroting voor 2015 is een vergelijkbaar tekort voorzien.

Hoewel de ter vrije beschikking staande liquide middelen van de NV de komende jaren voldoende zijn voor de lopende zaken, blijven directie en Raad van Commissarissen van oordeel dat het niet wenselijk is om grote nieuwbouwprojecten uit eigen middelen te betalen gelet op de op termijn noodzakelijke liquiditeit en solvabiliteit. Nadrukkelijk herhaalt de Raad het eerder aan de Aandeelhouders van de vennootschap overgebracht standpunt dat de Raad ervan uit gaat dat de Aandeelhouders zorg blijven dragen voor voldoende liquiditeit en solvabiliteit van de vennootschap in de toekomst.

De Raad legt de jaarrekening ter goedkeuring voor aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 5 juni 2015. Tevens stellen wij voor om decharge te verlenen aan de directie voor het gevoerde beleid en aan de leden van de Raad van Commissarissen voor het gehouden toezicht.

Tenslotte spreekt de Raad van Commissarissen aan de directeur en medewerkers haar dank uit voor hun inzet en betrokkenheid en de vele werkzaamheden die in het verslagjaar zijn verricht.

Namens de Raad van Commissarissen,

Prof. dr. Henk. G. Sol

Voorzitter

25 april 2015

Van de Directie

Strategie

De naamloze vennootschap Groningen Airport Eelde heeft als kernactiviteit de uitoefening van het luchtvaartbedrijf, meer in het bijzonder de aanleg, het onderhoud en de exploitatie van het aangewezen luchtvaarterrein. Achterliggend doel is veel breder. Groningen Airport Eelde is een belangrijk onderdeel van de infrastructuur van Noord-Nederland en daarmee van betekenis voor de economische structuur. Het belang van internationale bereikbaarheid van dit landsdeel neemt toe. De luchthaven heeft de ambitie om haar rol daarbij verder uit te bouwen door een beleid gericht op intensivering van het gebruik. Ontwikkeling van nieuwe routes is daarbij een belangrijke prioriteit.

Deze ambitie en de strategie om die te verwezenlijken, is verwoord in het strategisch plan "*Werelden verbinden*", dat eind 2013 is gepresenteerd. Dat die ambitie de moeite waard is werd eind 2013 aangetoond in de maatschappelijke kosten baten analyse (MKBA) die in opdracht van de Aandeelhouders is uitgevoerd door Ecorys. De resultaten van het onderzoek onderschrijven het grote potentiële belang van de luchthaven voor Noord-Nederland. De MKBA leert dat succesvolle routeontwikkeling zoals uitgewerkt in het strategisch plan van de luchthaven een welvaartseffect heeft van ongeveer een kwart miljard euro ten opzichte van het alternatief de luchthaven te sluiten. Dat onderschrijft de gekozen strategie van de luchthaven en rechtvaardigt eventueel noodzakelijke overheidsbijdragen in de financiering van de activiteiten. Zowel voor investeringen als voor business development. Bij de routeontwikkeling draagt een verbinding met een hub-luchthaven het meest bij aan de vergroting van de internationale bereikbaarheid van het Noorden, omdat Groningen Airport Eelde via die hub met een groot aantal bestemmingen in en buiten Europa wordt verbonden.

Het ontwikkelen van nieuwe verbindingen is een kwestie van lange adem. Het opbouwen van relaties en het kunnen overtuigen van luchtvaartmaatschappijen van onze kansen in de markt zijn daarbij essentieel. Maar ook het kunnen bieden van financiële ondersteuning in diverse varianten is een noodzakelijke voorwaarde om met succes partijen voor het aanbieden van nieuwe verbindingen op Groningen Airport Eelde aan de luchthaven te kunnen binden. Daarvoor zijn extra middelen nodig.

In het boekjaar hebben de Aandeelhouders zowel afzonderlijk in vergaderingen van Provinciale Staten en gemeenteraden als gezamenlijk tijdens de Aandeelhoudersvergadering het strategisch plan van directie en Raad van Commissarissen besproken. De Aandeelhouders stemmen in met de groeistrategie zoals verwoord in het plan en zijn akkoord gegaan met verruiming van het budget voor marketing en business development.

Business development

Het tot stand brengen van nieuwe verbindingen met andere luchthavens vormt voor de luchthaven de kern van de strategie. Groningen Airport Eelde was tot voor enkele jaren nog vooral een luchthaven vanwaar men vertrekt voor een vakantiereis. Dat beeld verandert langzaam door de komst van enkele lijndiensten. Flybe is in juni gestart met een dagelijkse verbinding met Londen Southend en WizzAir onderhoudt sinds november 2014 een verbinding met Gdansk in Polen. Helaas besloot Ryanair de vluchten naar Girona en Mallorca na het zomerseizoen te beëindigen. Hoewel de bezetting goed was koos Ryanair ervoor de capaciteit elders in te zetten.

Voor zowel de ontwikkeling van de route naar Londen als die naar Gdansk heeft het Route Development Forum een bijdrage beschikbaar gesteld voor de marketing van deze routes.

De belangrijkste ambitie op het gebied van routeontwikkeling is het realiseren van een verbinding met een hub-luchthaven. Realisatie van een verbinding met Schiphol is in 2014 nogmaals onderzocht, maar blijkt niet op voldoende steun van KLM te kunnen rekenen. Meer kansrijk is een verbinding met bijvoorbeeld Kopenhagen of München.

Het vakantiecharterprogramma was in de zomer van 2014 wat kleiner dan het jaar ervoor, door het wegvallen van de bestemmingen Dalaman en Malaga. Daardoor nam het aantal vertrekkende charterpassagiers in 2014 af. Daar stond tegenover dat Arkefly in 2014 voor het eerst van Groningen Airport Eelde vluchten aanbood en dat Corendon de capaciteit heeft uitgebreid. Corendon zal in 2015 haar aanbod verder vergroten met vluchten naar Bodrum. Nieuw is de bestemming Lanzarote, die met ingang van november 2014 door TUI wordt aangeboden en waarvoor Transavia de vluchtuitvoering verzorgt. Met de aankondiging van de nieuwe bestemming Corfu in het zomerprogramma 2015, met als carrier Aegean Airlines, is de vakantiechartermarkt weer groeiende.

Ontwikkeling in vliegverkeer

Groningen Airport Eelde publiceert de verkeer- en vervoergegevens van inkomende passagiers, vertrekkende passagiers en transitpassagiers conform de voorschriften van de Airport Council International. In onderstaande tabel wordt het verloop van de belangrijkste segmenten voor de jaren 2011 tot en met 2014 weergegeven.

	2011	2012	2013	2014
Passagiersbewegingen				
Totaal	148.850	208.669	201.721	199.646
Charter	141.779	144.082	138.598	134.724
Lijn	4.153	60.812	59.918	60.760
Overig	2.918	3.775	3.205	4.162
Vliegbewegingen				
Totaal	52.774	46.418	43.836	38.951
Charter	1.115	1.089	1.021	1.025
Lijn	416	798	478	704
Les	38.586	32.557	31.808	26.922
Overig	12.657	11.974	10.529	10.300

Het aantal vliegbewegingen nam af, door een verdere afname van het aantal lesvluchten. Het faillissement van Stella Aviation Academy en de afbouw van de activiteiten van Dutch Flight Academy zijn de oorzaak van deze daling. Daarentegen nam het aantal vliegbewegingen uitgevoerd door de KLM Flight Academy in 2014 weer toe.

Communicatie met de omgeving

De communicatie over de milieuaspecten die samenhangen met het uitoefenen van de luchthaven-activiteiten en de gevolgen van de ingrepen bij de baanverlenging vindt onder andere plaats met vertegenwoordigers van milieuorganisaties en de gemeente Tynaarlo. In 2014 zijn nog enkele verbeteringen aangebracht in de compensatiemaatregelen die in het kader van de baanverlenging zijn uitgevoerd. De functionaliteit van de compensatiemaatregelen wordt gemonitord en beheerd door de afdeling Faciliteiten van de luchthaven.

De afhandeling van geluidsklachten is na een overgangsjaar waarin men zich tot het Ministerie van Infrastructuur en Milieu kon richten per 1 januari 2015 overgegaan naar het Meldingenloket vliegverkeer GAE van de Stichting Ondersteuning Regionaal Overleg Luchthaven Eelde (SOCROLE). Omwonenden die hinder ondervinden van vliegverkeer kunnen daar hun melding doorgeven. De meldingen worden conform het daarvoor vastgestelde reglement afgehandeld.

Operations

Veilige en efficiënte vluchtafhandeling zijn de kernwaarden voor de operationele afdelingen van de luchthaven. De nog steeds toenemende regelgeving van de overheid stelt hogere eisen aan de inrichting van het werk. De nieuwe luchtvaartmaatschappijen hebben hun eigen wensen op het gebied van afhandeling van passagiers en bagage. De medewerkers van de handling en havendienst moeten daarop inspelen en worden daarvoor getraind. Zowel van overheidszijde als van de kant van de luchtvaartmaatschappijen zijn in 2014 meerdere audits uitgevoerd. De zonder uitzondering goede uitkomsten bevestigen de toegenomen professionaliteit en bekwaamheid van de operationele medewerkers en tonen dat met beperkte middelen een goed product wordt geleverd.

De operationele afdelingen en dan vooral de luchthavenbrandweer hebben belangrijke taken ter voorkoming van en beperking van de gevolgen van luchtvaartincidenten. De luchthavenbrandweer oefent veelzijdig. In oktober 2014 is weer een grootschalige multifunctionele brandbestrijdingsoefening gehouden. Ongeveer 230 professionals van vele disciplines oefenden hun samenwerking en onderlinge communicatie bij de inzet voor een geënceneerde vliegtuigcrash. Vastgesteld is dat het Incident- en Rampen Bestrijdingsplan (IRP) goed werkt, maar dat het proces van informatieverstrekking aan familie, omwonenden en andere belanghebbenden nog kan verbeteren.

De luchthavenbrandweer rukt regelmatig uit om paraat te zijn bij een alarmering. Meestal betreft dit een voorzorgsmaatregel bij landing van een klein vliegtuig waar sprake is van een storingsindicatie. In 2014 is 12 keer een inzet gedaan.

De operationele inzet van de luchthavenbrandweer is in 2014 aangepast, waardoor Groningen Airport Eelde overdag voldoende materiële en personele inzet levert om uitwijkvluchthaven te zijn voor verkeersvliegtuigen met bestemming Schiphol. Ook op deze wijze kan de rol en betekenis in het nationaal vluchthavenbestel voor Groningen Airport Eelde groter worden.

Na de eerste regionale vluchthaven te zijn geweest waar de zogenaamde glijvluchten werden mogelijk gemaakt, is in november 2014 in het kader van EU-project ACCEPTA op Groningen Airport Eelde een voor Nederland nieuwe navigatiemogelijkheid voor vliegtuigen geïntroduceerd. Met behulp van satellietssystemen en GPS biedt dit navigatiesysteem een betere begeleiding voor de piloot dan de gebruikelijke radiobakens.

Personeel en organisatie

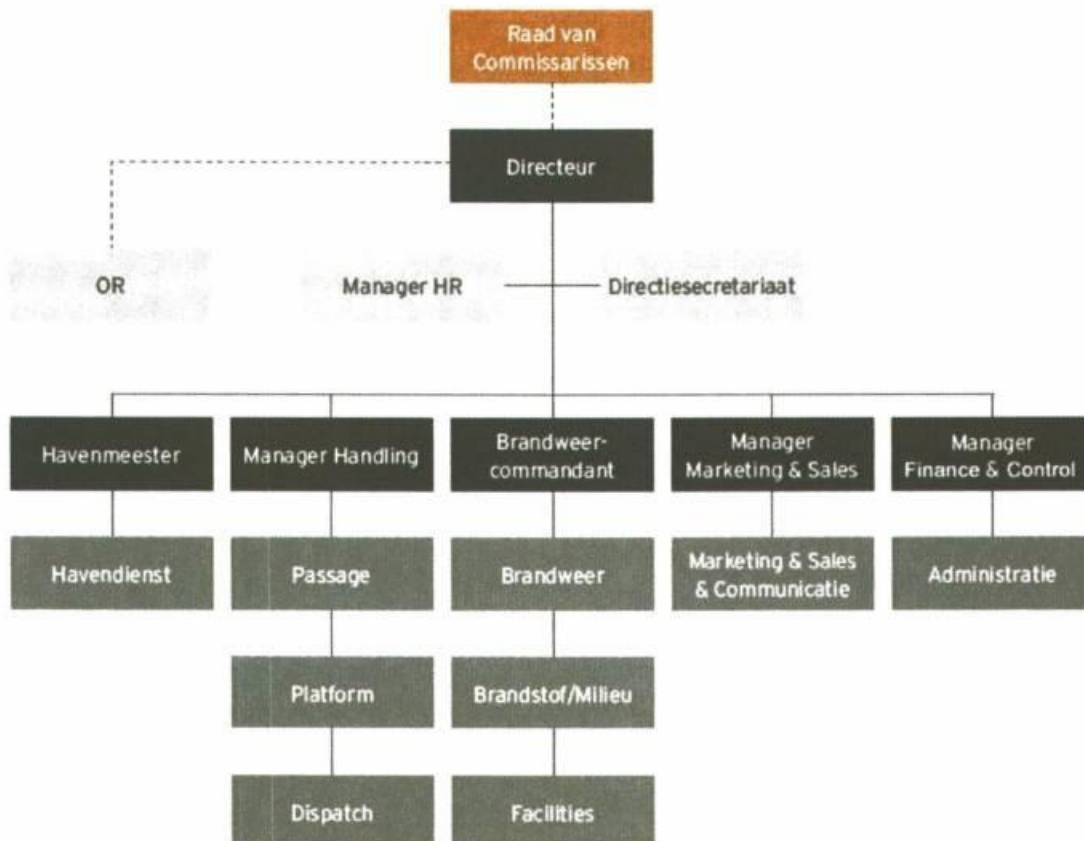
De medewerkers van de luchthaven zijn de drijvende kracht achter de activiteiten van de luchthaven. De uiteenlopende taken en verantwoordelijkheden en de dynamiek van de organisatie vergen veel inzet en flexibiliteit van het personeel. De directie is dankbaar voor de grote mate van betrokkenheid en inzet van de medewerkers. Eind 2014 waren er 61 medewerkers in dienst, 44 mannen en 17 vrouwen. Daarnaast wordt er vooral in het zomerseizoen veelvuldig een beroep gedaan op oproepkrachten. De securitytaken worden onder verantwoordelijkheid van de luchthaven uitgevoerd door medewerkers van Securitas.

In het verslagjaar is voor de hele organisatie een opleidingsplan opgesteld. De veranderingen in de regelgeving en de toenemende variatie van luchtvaartmaatschappijen vragen vooral bij de afdeling handling veel aanpassingen en training van de medewerkers.

Ondernemingsraad

2014 was het eerste volledige jaar van de OR van Groningen Airport Eelde. Mede door het volgen van gerichte trainingen is de OR inmiddels goed toegerust voor haar taken. In 2014 heeft 3 keer overleg met de directie plaats gehad en een keer met een afvaardiging van de Raad van Commissarissen.

Organogram

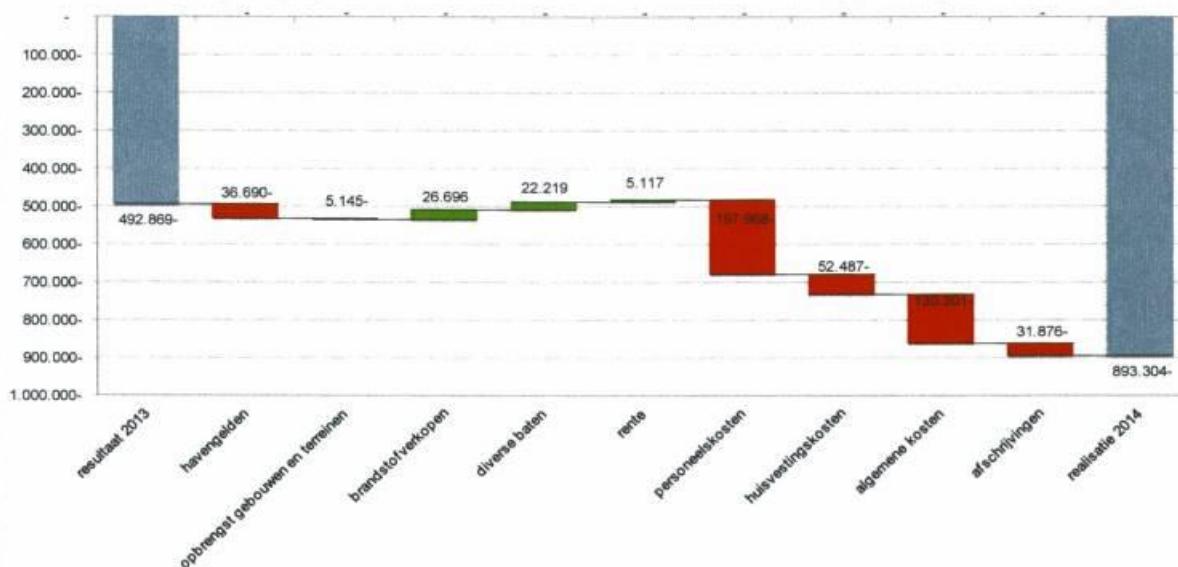

Financieel

Exploitatie

De exploitatie van Groningen Airport Eelde N.V. is niet kostendekkend bij de huidige activiteiten. De verkeer- en vervoersprestatie zijn de belangrijkste drijvers voor de opbrengsten uit havengelden, maar ook voor de opbrengsten uit parkeerterrein en concessies. De strategie van de luchthaven is dan ook gericht op groei. In 2014 zijn de vervoersprestaties echter nog niet toegenomen. De gerealiseerde (netto) bedrijfsopbrengsten zijn dan ook in 2014 nauwelijks hoger dan in 2013. De netto baten bedroegen in 2013 afgerond € 5.091.000 en in 2014 € 5.098.000.

Ongeveer twee derde van de totale lasten worden gevormd door de personeelskosten. Deze namen toe van afgerond € 3.832.000 in 2013 tot € 4.030.000 in 2014. Hierdoor en door hogere algemene kosten, met name hogere uitgaven voor business development en marketing, namen de bedrijfslasten in 2014 toe van € 5.584.000 in 2013 tot € 5.991.000. Het exploitatietekort over 2014 bedraagt € 893.304. Het exploitatietekort over 2013 was afgerond € 492.869. Het tekort komt ten laste van de algemene reserve. In onderstaande grafiek worden voor de kosten- en opbrengstencategorieën de verschillen tussen de resultaten van 2013 en 2014 getoond.

Investeringen

In 2013 is het project baanverlenging in combinatie met het project vernieuwing riolering gerealiseerd en in gebruik genomen. In afwachting van de definitieve subsidiebeschikking is in 2013 de vooruit ontvangen subsidie op de balans als kortlopende schuld verantwoord. Nu medio 2014 de subsidiebeschikking is vastgesteld, onder de voorwaarde dat ook de uitgestelde betaling wordt voldaan conform de afspraken met de aannemerscombinatie, is de subsidie in mindering gebracht op de waarde van de materiële vaste activa. Met de aannemerscombinatie Dura Vermeer-Imtech is overeengekomen circa 20% van de aanneemsom gespreid over een periode van 10 jaar te betalen. Gedurende die 10 jaar dient de aannemer de infrastructuur in optimale conditie te houden, de beschikbaarheid ervan te garanderen en na 10 jaar over te dragen.

In 2014 is in beperkte mate geïnvesteerd in materiële vaste activa. Het betreffen voornamelijk uitbreidings- of vervangingsinvesteringen in materieel voor operationele afdelingen en investeringen in ICT. Daarnaast zijn eind 2014 de nog onbebouwde percelen grond van Groningen Airpark Eelde B.V. aangekocht.

De luchthaven heeft haar belang in het aandelenkapitaal van deze vennootschap afgestoten. Deze deelneming was op de balans gewaardeerd voor € 1. Met deze aankoop heeft Groningen Airport Eelde de zeggenschap verkregen voor percelen grond welke van betekenis zijn voor de voorgenomen herontwikkeling en verbetering van de entree van het luchtvaartterrein.

In totaal is in 2014 voor een bedrag van € 498.407 geïnvesteerd in materiële vaste activa.

Risico's

Groningen Airport Eelde heeft een duidelijk geformuleerde groeistrategie. Meer verbindingen en meer vervoer van personen zijn van belang voor de bereikbaarheid van Noord-Nederland, maar ook voor verbetering van het bedrijfsresultaat. Een actieve rol van de luchthaven in routeontwikkeling is daarvoor noodzakelijk, waarbij het inzetten van (financiële) incentives een belangrijk instrument is. In de meerjarenplannen van de luchthaven zijn daarvoor nadrukkelijk middelen aangemerkt. Dit impliceert echter ook dat de eerste jaren nog geen positief bedrijfsresultaat wordt voorzien. Het eigen vermogen van de onderneming zal de eerste jaren dan ook afnemen.

Naast investeren in routeontwikkeling acht de directie verplaatsing van het brandweeronderkomen noodzakelijk. Samen met het UMCG-MMT (traumaheli) en de Regionale Ambulancedienst UMCG is een bouwplan voor een multifunctioneel hulpverleningscentrum in voorbereiding. Hoewel de solvabiliteit en liquiditeit van de onderneming voor de komende jaren voldoende zijn om de lopende zaken te kunnen bekostigen, zijn de reserves van de onderneming niet toereikend om deze investeringen uit eigen middelen te financieren. Overleg over de financiering vindt nog plaats. Indien geen nieuw onderkomen wordt gerealiseerd voor de luchthavenbrandweer zal er wel in de huidige onderkomens geïnvesteerd moeten worden om die aan te passen aan de huidige regelgeving op het gebied van Arbozorg en milieu. Op verzoek van de Aandeelhouders heeft Ernst & Young (EY) een sensitiviteitsanalyse naar het Strategisch Plan "*Werelden verbinden*" uitgevoerd. In februari 2014 is de rapportage aan de Aandeelhouders gepresenteerd. EY beoordeelt de groeiprognoses van de luchthaven als ambitieus en concludeert dat er weinig ruimte is voor financiering van uitbreidingsinvesteringen vanuit het eigen vermogen van de vennootschap.

In 2014 is door de staatssecretaris van I&M opnieuw een onderzoek geëntameerd naar de toerekening van de kosten van de plaatselijke verkeersleiding (approach) op de regionale vliegvelden. Al jaren is er sprake van een verrekening systematiek waarbij de totale kosten van verkeersleiding op alle Nederlandse luchthaven gezamenlijk worden bekostigd uit heffingen die worden betaald door het luchtverkeer dat gebruik maakt van het Nederlandse luchtruim: het "one group of airports systeem". Op de regionale luchthavens zijn de opbrengsten uit die gemiddelde heffingen onvoldoende om de toe te rekenen kosten van lokale verkeersleiding te dekken. De staatssecretaris van I&M vindt het onwenselijk dat de gebruikers van Schiphol op deze manier "meebetalen" aan de kosten van luchtverkeersdienstverlening op bijvoorbeeld Groningen Airport Eelde en Maastricht Aachen Airport. De rapportage over dit onderzoek komt in 2015, de staatssecretaris heeft aangegeven het "one group of airports systeem" in 2020 te willen beëindigen.

Hoewel het nog zeer onzeker is welk alternatief wordt gekozen staat wel vast dat de exploitatie van de luchthavens het tekort op de kosten van verkeersleiding niet kan dragen. Doorbelasting aan de luchtvaartmaatschappijen zou onvermijdelijk de concurrentiepositie van de regionale luchthavens sterk ondermijnen en tot afname van het verkeer leiden.

Blik op de toekomst

In de tweede helft van 2014 zijn al enkele nieuwe bestemmingen aangekondigd respectievelijk van start gegaan. In 2015 zijn Bodrum en Corfu nieuwe vakantiebestemmingen. Op basis van hetgeen in januari 2015 bekend is verwacht de directie na een paar jaar van stabilisatie voor 2015 weer een toename van het aantal passagiers met 10%.

Er wordt veel waarde gehecht aan het tot stand brengen van een verbinding met een hub-luchthaven. Kopenhagen is daarvoor het meest in beeld. In het strategisch plan "Werelden verbinden" is een dergelijke lijndienst in 2016 voorzien. Daarvoor zijn in de plannen naast inkomsten de eerste jaren extra uitgaven voor routeondersteuning en marketing opgenomen. De Aandeelhouders hebben ingestemd met deze aanpak.

De terminal is bij het huidige passagiersaanbod en samenvallende vluchten al niet meer toereikend. De steeds uitgebreidere security-maatregelen en de toenemende eisen die de luchtvaartmaatschappijen stellen aan het proces van passagiersafhandeling vragen meer ruimte en aanpassingen in de terminal. De directie onderzoekt mogelijkheden om met beperkte investeringen ruimte te creëren om het verkeer in 2015 en de daaropvolgende jaren veilig en tijdig af te handelen.

In "Werelden verbinden" is een artist impression weergegeven van de voorgenomen herinrichting van het voorterrein tussen de Burgemeester Legroweg en de huidige terminal. Nadat in 2014 enkele percelen grond zijn aangekocht die belangrijk zijn bij de realisatie van de plannen, is het ook van belang dat de luchthaven in de gelegenheid is de locatie (met gebouwen) van de vroegere huisvesting van de Rijksluchtvaartschool (later KLS) bij de plannen te betrekken. De meeste van de gebouwen maken deel uit van een monumentaal ensemble en zijn bepalend voor de beeldkwaliteit. Met ondersteuning van de Provincie Drenthe zal in 2015 onderzocht worden welke invulling aan de gebouwen kan worden gegeven.

De luchthaven is met de KLM-Flight Academy, de huidige eigenaar, in gesprek over de overdracht van eigendom. De inzet is in eerste instantie gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de monumentale panden en het gefaseerd herontwikkelen.

Daarmee en met de realisatie van een multifunctioneel hulpverleningscentrum aan de zuidzijde van het luchthaventerrein kan een wezenlijke kwaliteitsimpuls worden gegeven aan de ruimtelijke (her)ontwikkeling van luchthaven, passend in het ruimtelijk economisch beleid van de Provincie Drenthe.

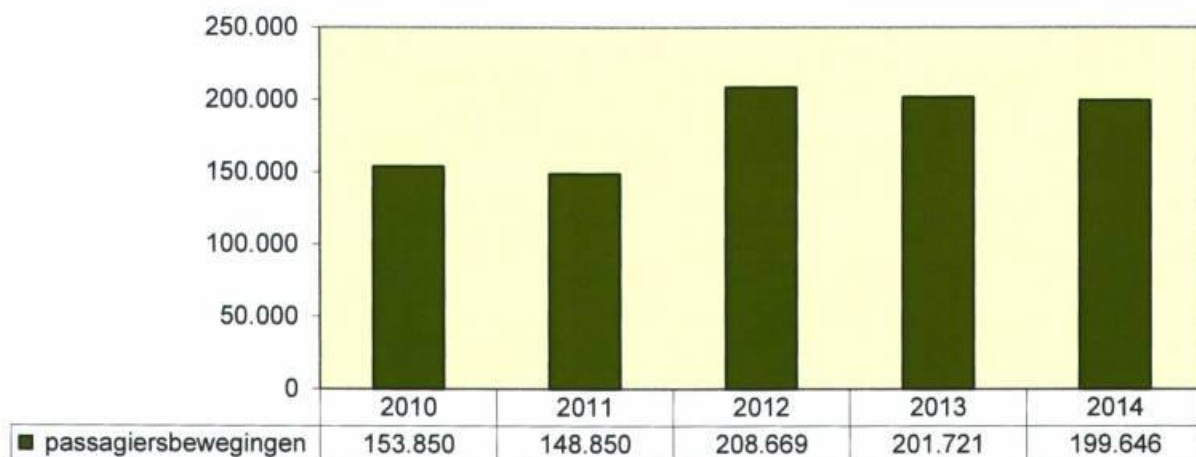
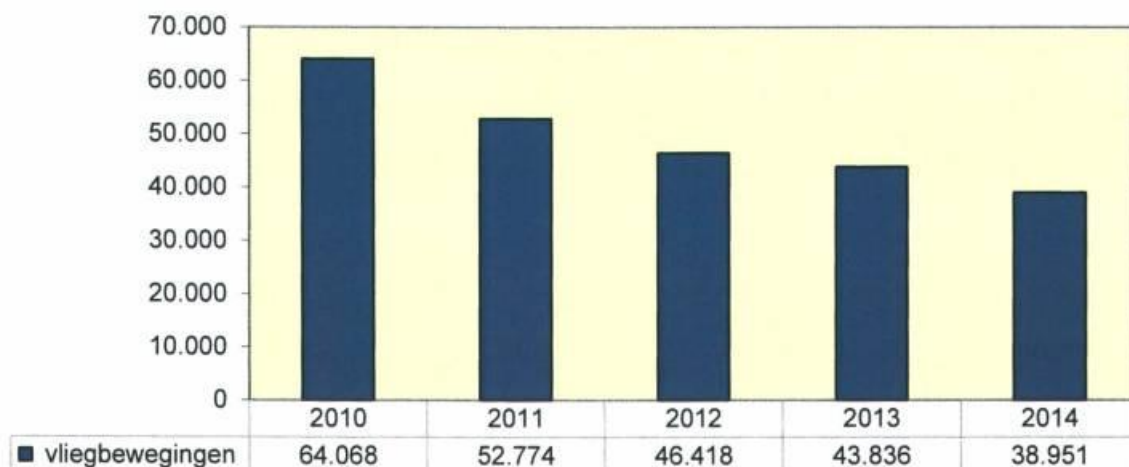
In de investeringsbegroting 2015 is de inrichting van een nieuw parkeersysteem opgenomen. Met deze vervanging krijgt de luchthaven de beschikking over alle moderne opties voor modern parkeerbeheer en koppelingen met marketinginstrumenten als online boekings- en reserveringsmodules. In het boekjaar 2015 zal het Luchthaven Informatie Systeem worden vervangen.

De realisatie van een hub-verbinding, versterking van de chartermarkt, de bouw van het multifunctioneel hulpverleningscentrum, de veilige en correcte afhandeling van de passagiersstromen in de terminal en herontwikkeling van het voorterrein zijn de grote uitdagingen voor de komende jaren. Daarbij zijn geen belangrijke ontwikkelingen in de personele formatie te verwachten.

Meerjarenoverzicht Groningen Airport Eelde

Bedragen x 1.000 euro	2010	2011	2012	2013	2014
		na stelselwijziging			
havengelden	2.898	2.787	3.785	3.644	3.607
overige baten	<u>1.465</u>	<u>1.357</u>	<u>1.456</u>	<u>1.447</u>	<u>1.491</u>
netto baten	4.363	4.144	5.241	5.091	5.098
personeelskosten	2.917	2.975	3.705	3.832	4.030
overige lasten	<u>1.886</u>	<u>1.756</u>	<u>1.957</u>	<u>1.752</u>	<u>1.961</u>
lasten	4.803	4.731	5.662	5.584	5.991
resultaat	-440	-587	-421	-493	-893*

*met inbegrip van een extra budget voor marketing en business development

GRONINGEN AIRPORT EELDE

JAARREKENING 2014

Bestaande uit:

- Balans
- Winst- en verliesrekening
- Kasstroomoverzicht
- Toelichtingen

BALANS NA RESULTAATBESTEMMING 2014

Bedragen in euro's

Stand per 31 december	2014	2013
Vaste activa		
ref.		
1. Materiële vaste activa		
Bedrijfsgebouwen en –terreinen	5.761.389	29.971.927
Installaties	439.832	1.543.413
Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.939.345	2.137.176
In uitvoering en vooruitbetaald	<u>182.307</u>	<u>187.000</u>
	8.322.873	33.839.516
2. Financiële vaste activa		
Deelneming	0	1
Vooruit betaalde kosten	191.296	91.088
DBFM-overeenkomst	<u>191.296</u>	<u>91.089</u>
	8.514.169	33.930.605
Vlottende activa		
3. Overige voorraden	109.640	108.517
4. Vorderingen	685.382	454.941
5. Liquide middelen	<u>8.588.032</u>	<u>9.798.256</u>
	9.383.054	10.361.714
	<u>17.897.223</u>	<u>44.292.319</u>

Bedragen in euro's

Stand per 31 december		2014	2013
Eigen vermogen			
ref.			
6.	Opgevraagd en gestort kapitaal	4.174.778	4.174.778
7.	Agio	7.147.035	7.147.035
8.	Overige reserves	<u>2.839.334</u>	<u>3.732.638</u>
		14.161.147	15.054.451
Langlopende schulden			
9.	Overlopende passiva (ontvangen investeringsbijdragen)	68.331	0
10.	DBFM-overeenkomst	<u>2.449.926</u>	<u>2.748.042</u>
		2.518.257	2.748.042
Kortlopende schulden			
9.	Overlopende passiva (ontvangen investeringsbijdragen)	0	25.429.455
	DBFM-overeenkomst	357.875	345.593
	Investeringscrediteuren	17.281	0
	Handelscrediteuren	178.587	136.328
11.	Overige schulden	<u>664.076</u>	<u>578.450</u>
		1.217.819	26.489.826
		<u>17.897.223</u>	<u>44.292.319</u>

WINST- & VERLIESREKENING OVER 2014

Bedragen in euro's

	<u>2014</u>	<u>2013</u>
Omzet		
ref.		
12. Havengelden	3.607.015	3.643.705
13. Opbrengst gebouwen en terreinen	642.781	647.926
14. Brandstof verkopen	183.919	726.569
15. Overige bedrijfsopbrengsten	<u>664.514</u>	<u>642.295</u>
Som der bedrijfsopbrengsten	5.098.229	5.660.495
Bedrijfslasten		
16. Brandstof inkopen	0	569.346
17. Personeelskosten	4.029.758	3.831.790
18. Afschrijvingskosten	636.875	604.999
19. Overige bedrijfskosten	<u>1.492.658</u>	<u>1.309.870</u>
Som der bedrijfslasten	<u>6.159.291</u>	<u>6.316.005</u>
Bedrijfsresultaat	-1.061.062	-655.510
Rente	<u>167.758</u>	<u>162.641</u>
Resultaat	<u>-893.304</u>	<u>-492.869</u>

KASSTROOMOVERZICHT 2014

Bedragen x 1.000 euro

	<u>2014</u>	<u>2013</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
ref.		
Bedrijfsresultaat	-1.061	-656
Aanpassingen voor:		
18. Afschrijvingen	<u>637</u>	<u>605</u>
	637	605
Veranderingen in het werkkapitaal:		
3. Voorraden	-1	77
4. Vorderingen	-101	75
Kortlopende schulden	<u>-141</u>	<u>-552</u>
	-243	-400
<u>Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten</u>	<u>-667</u>	<u>-451</u>
<u>Ontvangen rente</u>	<u>42</u>	<u>554</u>
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>	<u>-625</u>	<u>103</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings/desinvesterings in materiële vaste activa	<u>-598</u>	<u>-13.440</u>
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>	<u>-598</u>	<u>-13.440</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangen rente	<u>13</u>	<u>68</u>
<u>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</u>	<u>13</u>	<u>68</u>
5. <u>Afname geldmiddelen</u>	<u>-1.210</u>	<u>-13.269</u>
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:		
Stand per 1 januari	9.798	23.067
Mutatie boekjaar	<u>-1.210</u>	<u>-13.269</u>
Stand per 31 december	8.588	9.798

TOELICHTING ALGEMEEN

Activiteiten

Groningen Airport Eelde N.V. heeft tot doel de uitoefening van het luchtvaartbedrijf, waaronder met name begrepen zijn de aanleg, het onderhoud en de exploitatie van het als zodanig aangewezen luchtvaartterrein.

Vestigingsadres

Groningen Airport Eelde N.V. is gevestigd op de Machlaan 14a te Eelde en heeft als statutaire vestigingsplaats Groningen.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van Groningen Airport Eelde zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van Groningen Airport Eelde N.V. en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten, behoudens de ontvangen interest uit hoofde van de vooruit ontvangen subsidie voor de baanverlenging, welke zijn opgenomen als kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Algemene grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de winst- en verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Leasing

Operationele leasing

Bij Groningen Airport Eelde N.V. kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij Groningen Airport Eelde N.V. ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst- en verliesrekening over de looptijd van het contract.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de passage "Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa" op de volgende pagina.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.

Subsidies op investeringen worden, op het moment dat de subsidie definitief is toegekend, in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben. Indien grond gekocht is met opstellen, met de intentie de opstellen te slopen of teniet te laten gaan en vervolgens op de grond nieuwbouw te realiseren, dan maken de eventuele boekwaarde van de opstellen en de gemaakte sloopkosten deel uit van de verkrijgingsprijs van de grond.

Financiële vaste activa

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (netto vermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover Groningen Airport Eelde N.V. in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen. De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolwaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Vooruitbetaalde kosten

Voor het uitvoeren van (groot) onderhoud wordt periodiek aan de gecontracteerde aannemerscombinatie een overeengekomen bedrag betaald. Deze kosten worden als vooruitbetaalde kosten verantwoord tot het moment van uitvoering. Op moment van uitvoering van werkzaamheden worden deze kosten in geval van groot onderhoud geactiveerd of in geval van klein onderhoud in de exploitatie verantwoord.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Groningen Airport Eelde N.V. beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vlottende activa

Overige voorraden

Overige voorraden voor gebruik en verkoop

De overige voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode ("first in, first out") of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurrantheid van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Indien Groningen Airport Eelde N.V. eigen aandelen inkoop, wordt de verkrijgingsprijs van de ingekochte aandelen in mindering gebracht op de overige reserves, of op andere reserves mits de statuten dit toestaan, totdat deze aandelen worden ingetrokken of worden verkocht. Indien ingekochte aandelen worden verkocht, komt de opbrengst uit verkoop ten gunste van de overige reserves of andere reserves in het eigen vermogen. De opbrengst komt ten gunste van de reserve waarop eerder de inkoop van deze aandelen in mindering is gebracht (RJ 240.215). Kosten die direct samenhangen met de inkoop, verkoop en/of uitgifte van nieuwe aandelen worden rechtstreeks ten laste gebracht van het eigen vermogen.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de winst- en verliesrekening als interestlast verwerkt.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Opbrengstverantwoording

Verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Verlenen van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan voornamelijk uit de gerealiseerde parkeeropbrengsten van het voorterrein.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

Groningen Airport Eelde heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Voor de pensioenregeling in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen welke afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Groningen Airport Eelde heeft in geval van een tekort bij dit bedrijfstakpensioenfonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort, anders dan hogere toekomstige premies.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Over terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Belastingen

Groningen Airport Eelde NV is niet vennootschapsbelastingplichtig en daarom is geen vennootschapsbelasting in de jaarrekening opgenomen.

TOELICHTING OP DE BALANS

1. Vaste activa

Materiële vaste activa

Bedragen in euro's	Bedrijfs- gebouwen/ terreinen	Installaties	Andere vaste bedrijfs middelen	Activa in uitvoering	Totaal
Stand per 01.01.2014					
Actuele waarde/ aanschaffingswaarde	42.856.789	8.687.848	5.812.078	187.000	57.543.715
Subsidies	-2.501.381	-310.675	0	0	-2.812.056
	<u>40.355.408</u>	<u>8.377.173</u>	<u>5.812.078</u>	<u>187.000</u>	<u>54.731.659</u>
Cum. afschrijvingen	-12.145.643	-8.292.059	-3.674.902	0	-24.112.604
Cum. vrijval subsidies	1.762.162	1.458.299	0	0	3.220.461
Boekwaarde	<u>29.971.927</u>	<u>1.543.413</u>	<u>2.137.176</u>	<u>187.000</u>	<u>33.839.516</u>
Mutaties in de boekwaarde					
Investeringen	383.114	20.889	78.697	15.707	498.407
Subsidies	-24.365.121	-1.013.054	0	0	-25.378.175
	<u>-23.982.007</u>	<u>-992.165</u>	<u>78.697</u>	<u>15.707</u>	<u>-24.879.768</u>
Overboekingen	0	0	20.400	-20.400	0
Desinvestering activa	0	0	0	0	0
Desinvestering afschrijving	0	0	0	0	0
Afrondingen		1	-1		
Afschrijvingen	-938.463	-169.341	-296.927	0	-1.404.731
Vrijval subsidies	709.932	57.924	0	0	767.856
	<u>-24.210.538</u>	<u>-1.103.581</u>	<u>-197.831</u>	<u>-4.693</u>	<u>-25.516.643</u>
Stand per 31.12.2014					
Actuele waarde/ aanschaffingswaarde	43.239.903	8.708.738	5.911.174	182.307	58.042.122
Subsidies	-26.866.502	-1.323.729	0	0	-28.190.231
	<u>16.373.401</u>	<u>7.385.009</u>	<u>5.911.174</u>	<u>182.307</u>	<u>29.851.891</u>
Cum. afschrijvingen	-13.084.106	-8.461.400	-3.971.829	0	-25.517.335
Cum. vrijval subsidies	2.472.094	1.516.223	0	0	3.988.317
Boekwaarde	<u>5.761.389</u>	<u>439.832</u>	<u>1.939.345</u>	<u>182.307</u>	<u>8.322.873</u>

De materiële vaste activa worden volgens de lineaire methode afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Dit leidt tot onderstaande afschrijvingstermijnen:

Bedrijfsgebouwen en –terreinen	3 - 40 jaar
Installaties	3 - 30 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	3 - 25 jaar

In 2013 zijn de baanverlenging en de vernieuwing van de afwatering en riolering in gebruik genomen. In het verslagjaar is de subsidie voorwaardelijk vastgesteld door het Ministerie, deze voorwaarde heeft betrekking op het feit dat een deel van de subsidie betrekking heeft op nog te betalen kosten, welke uit hoofde van de DBFM-overeenkomst periode worden betaald aan de aannemerscombinatie. Omdat wij van mening zijn dat er sprake is van voldoende zekerheid dat aan de gestelde voorwaarde van de subsidie wordt voldaan is de volledige subsidie in mindering gebracht op de materiële vaste activa.

2. Financiële vaste activa

Deelneming

De deelneming in Groningen Airpark Eelde B.V. te Eelde in december 2014 beëindigd.

Vooruit betaalde kosten DBFM-overeenkomst

Dit betreft de betaling op grond van de DBFM-overeenkomst voor uit te voeren onderhoud tijdens de contractperiode voor de baanverlenging en de riolering. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden zullen bij de uitvoering de kosten in geval van groot onderhoud worden geactiveerd en in geval van klein onderhoud in de exploitatie worden verantwoord.

Deze post is als volgt samengesteld:

Stand per 1 januari	91.088
Betalingen	127.708
Uitgevoerd onderhoud	<u>-27.500</u>
Stand per 31 december	<u>€ 191.296</u>

Vlottende activa

3. Overige voorraden

De voorraden betreffen met name oliën, blusstoffen, gladheidsbestrijdingsmiddelen, onderhoudsmaterialen, promotie artikelen en toegangspassen en vormen samen een waarde van € 109.640.

4. Vorderingen

Deze post betreft vorderingen met een looptijd korter dan 1 jaar en is als volgt samengesteld:

Per 31 december	2014	2013
Handelsdebiteuren	379.338	319.686
Belasting	118.576	30.619
Overige vorderingen	22.794	69.794
Rente	<u>164.674</u>	<u>34.842</u>
	<u>€ 685.382</u>	<u>€ 454.941</u>

5. Liquide middelen

Het betreft de volgende banksaldi:

Per 31 december	2014	2013
- Abn Amro	5.633	128.438
- ING Bank	38.161	33.230
- Rabobank	8.544.376	9.632.666
- Kas, kruisposten	<u>-138</u>	<u>3.922</u>
	<u>€ 8.588.032</u>	<u>€ 9.798.256</u>

Deze saldi betreffen in hoofdzaak spaarsaldi en deposito's waarvan de looptijd ultimo 2014 korter is dan 12 maanden. De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde en staan voor € 6.885.717 ter vrije beschikking aan de onderneming. Voor € 1.702.315 betreft dit vooruit ontvangen subsidies, hetgeen niet ter vrije beschikking aan de onderneming staat.

Eigen vermogen

6. Opgevraagd en gestort kapitaal

Hiervan kan het volgende overzicht worden gegeven:

Het maatschappelijk kapitaal bestaat uit 12.000 aandelen à Hfl 1.000 (€ 453,78) nominaal.

Per 31 december	2014
Maatschappelijk kapitaal	5.445.363
In portefeuille	<u>1.270.585</u>
Opgevraagd en gestort kapitaal	<u>€ 4.174.778</u>

De verdeling van het opgevraagd en gestort kapitaal is als volgt:

Per 31 december	2014	
Provincie Groningen	1.252.433	30%
Provincie Drenthe	1.252.433	30%
Gemeente Groningen	1.085.442	26%
Gemeente Assen	417.479	10%
Gemeente Tynaarlo	<u>166.991</u>	<u>4%</u>
	<u>€ 4.174.778</u>	<u>100%</u>

7. Agio

Groningen Airport Eelde ontving van de Aandeelhouders tot en met het jaar 2012 een agiostorting van € 1.021.005.

8. Overige reserves

In 2014 kende deze reserve het volgende verloop:

	2014	2013
Stand per 1 januari	3.732.638	4.225.507
Af: Resultaat	<u>-893.304</u>	<u>-492.869</u>
Stand per 31 december	<u>€ 2.839.334</u>	<u>€ 3.732.638</u>

Langlopende schulden**9. Overlopende passiva**

Dit bedrag van € 68.331 betreft het saldo vooruit ontvangen subsidie project afwatering.

10. DBFM-overeenkomst

	2014	2013
Stand per 1 januari	3.093.635	0
Dotatie	0	3.014.742
Indexatie tot en met 2013	0	151.292
Betalingen	<u>-285.834</u>	<u>-72.397</u>
	2.807.801	3.093.635
Verplichting op korte termijn	<u>-357.875</u>	<u>-345.593</u>
Stand per 31 december	<u>€ 2.449.926</u>	<u>€ 2.748.042</u>

Met de aannemerscombinatie PASE is overeengekomen dat gedurende 10 jaar na realisatie van de projecten baanverlenging en riolering een deel van de bouwsom per kwartaal zal worden voldaan. Voor zover het hier een looptijd heeft van meer dan een jaar zijn deze verplichtingen opgenomen als langlopende verplichting DBFM-overeenkomst, prijspeil 2014. De kwartaalbedragen worden geïndexeerd.

Kortlopende schulden

Ten aanzien van de kortlopende schulden dient vermeld te worden dat alle kortlopende schulden een looptijd korter dan een jaar hebben.

11. Overige schulden

Deze post is als volgt samengesteld:

Per 31 december	2014	2013
Energie kosten	32.316	38.743
Advies-, controlekosten/verzekeringen	16.644	31.440
Inleen personeel beveiliging/overig	23.937	10.463
Salarissen, overige personeelskosten	9.155	13.571
Vooruit ontvangen posten	6.765	6.705
Vakantietoeslag en verlofrechten	265.707	254.747
Nog af te dragen premies sociale verzekeringen/belasting	184.094	173.600
Vooruit ontvangen bijdrage project GSA	89.111	14.294
Overige	<u>36.347</u>	<u>34.887</u>
	€ 664.076	€ 578.450

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

De vennootschap heeft zich ten behoeve van de Staat verbonden met het recht van eerste hypotheek met pandrecht op de percelen grond en infrastructuur die samen het luchtvaartterrein vormen, tot een bedrag van € 18.620.000, tot zekerheid voor de voldoening van al hetgeen de vennootschap verschuldigd mocht blijken te zijn uit hoofde van de op 5 december 2003 gesloten overeenkomst inzake de kosten van de baanverlenging en waarde van het luchtvaartterrein.

Naast de verplichting om de resterende betalingen voor de uitvoering van de werken periodiek af te rekenen is met de aannemer combinatie PASE overeengekomen om periodiek een betaling te doen voor (groot) onderhoud van de uitgevoerde werken gedurende de contractperiode van 10 jaar na oplevering. Hiermee is een bedrag gemoeid van in totaal € 1.080.851.

Deze betalingen worden jaarlijks geïndexeerd.

Verplichting < 1 jaar	€ 154.407
Verplichting 1-5 jaar	€ 494.104
Verplichting > 5 jaar	<u>€ 432.340</u>
Totaal	€ 1.080.851

Operationele Leasing

Op balansdatum werden er door vennootschap zeven auto's geleased, met een resterende looptijd van 8,25 tot 42,75 maanden en een leaseverplichting van in totaal € 120.385.

Lease verplichtingen < 1 jaar	€ 65.573
Lease verplichtingen 1-5 jaar	€ 54.812

TOELICHTING OP DE WINST- EN VERLIESREKENING

12. Havengelden

Deze post is als volgt samengesteld:

	2014	2013
Landingsgelden	1.180.227	1.164.375
Passagiersvergoeding	975.578	1.070.365
Security charge	671.168	692.905
Handling	616.422	557.286
Overige havengelden	<u>63.620</u>	<u>158.774</u>
	<u>€ 3.607.015</u>	<u>€ 3.643.705</u>

13. Opbrengst gebouwen en terreinen

Deze post is als volgt samengesteld:

	2014	2013
Opbrengst gebouwen	290.501	302.587
Opbrengst terreinen	262.501	257.454
Concessies	<u>89.779</u>	<u>87.885</u>
	<u>€ 642.781</u>	<u>€ 647.926</u>

14. Brandstof verkopen

Deze post is als volgt samengesteld:

	2014	2013
Jet-A1 leveringen	160.634	87.387
Av-gas leveringen	23.285	638.771
Oliën	<u>0</u>	<u>411</u>
	<u>€ 183.919</u>	<u>€ 6.569</u>

Met ingang van het vierde kwartaal 2013 is Groningen Airport Eelde niet langer wederverkoper voor Av-gas maar treedt op als agent, vergelijkbaar met de leveringen van Jet-A1.

15. Overige bedrijfsopbrengsten

Deze post is als volgt samengesteld:

	2014	2013
Opbrengst uit dienstverlening aan derden	85.941	73.837
Opbrengst voorterrein	499.125	494.430
Doorberekende administratiekosten	7.975	8.223
Opbrengst vrachtdiensten	22.034	24.338
Diverse baten	<u>49.439</u>	<u>41.467</u>
	<u>€ 664.514</u>	<u>€ 642.295</u>

16. Inkoopkosten brandstoffen

Deze post is als volgt samengesteld:

	2014	2013
Av-gas leveringen	0	569.210
Oliën	<u>0</u>	<u>136</u>
	<u>€ 0</u>	<u>€ 569.346</u>

17. Personeelskosten

De specificatie van de personeelskosten luidt als volgt:

	2014	2013
Salarissen	2.714.482	2.632.166
Pensioen lasten	369.131	383.884
Sociale lasten	<u>454.708</u>	<u>389.865</u>
	3.538.321	3.405.915
Inleen security personeel	379.927	330.247
Overige personeelskosten	<u>111.510</u>	<u>95.628</u>
	<u>€ 4.029.758</u>	<u>€ 3.831.790</u>

Op 31 december 2014 waren er 61 werknemers in dienst bij de vennootschap, dat waren er 59 per 31 december 2013. Over het boekjaar ging het gemiddeld om de volgende fte's:

	2014	2013
brandweer-/operationele dienst	28,0	26,9
overig personeel	<u>20,0</u>	<u>21,0</u>
	<u>48,0</u>	<u>47,9</u>

Er zijn geen werknemers buiten Nederland werkzaam.

18. Afschrijvingskosten

In 2014 is een bedrag van € 636.875 aan afschrijvingslasten ten laste van de exploitatie gekomen. Dit bedrag is als volgt toe te lichten:

	2014	2013
Afschrijving op:		
Gebouwen en terreinen	938.463	309.396
Installaties	169.341	133.526
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	<u>296.927</u>	<u>261.241</u>
Totaal	1.404.731	704.163
Vrijval subsidies	<u>767.856</u>	<u>99.164</u>
Afschrijving ten laste van het boekjaar	<u>€ 636.875</u>	<u>€ 604.999</u>

19. Overige bedrijfskosten

In deze post wordt onderscheid gemaakt in:

	2014	2013
Huisvesting- en terreinkosten:		
- assuranties en belastingen	137.370	112.551
- onderhoud gebouwen/terreinen	230.679	192.717
- overige	<u>108.505</u>	<u>118.799</u>
	476.554	424.067
Algemene kosten:		
- ontwikkeling- en promotiekosten	372.972	250.438
- advieskosten	96.921	141.247
- overige	<u>546.211</u>	<u>494.118</u>
	<u>1.016.104</u>	<u>885.803</u>
Totaal	<u>€ 1.492.658</u>	<u>€ 1.309.870</u>

Eelde, 24 april 2015

Voor de jaarrekening 2014:

Raad van Commissarissen

prof. dr. H.G. Sol, voorzitter

mr. O.P.M. van den Brink

drs. F.C.A. Jaspers

dhr. J.H. Mosselman

mw. E. Lindeman QC

Directie

ir. J.M. van de Kreeke

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent bestemming resultaat

Artikel 21 lid 2 van de statuten luidt -verkort- als volgt:

Het jaarverlies is ter vrije beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De vennootschap kan aan de Aandeelhouders slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.

Voorstel winstbestemming

Op basis van het door de directie gedane winstverdelingsvoorstel wordt het over 2014 gerealiseerde verlies van € 893.304 onttrokken aan de overige reserves.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben na balansdatum geen gebeurtenissen plaatsgevonden welke vermeld dienen te worden.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de algemene vergadering van Groningen Airport Eelde N.V.

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2014 van Groningen Airport Eelde N.V. te Eelde gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de winst-en-verliesrekening over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). De directie is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door de directie van de vennootschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Groningen Airport Eelde N.V. per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Groningen, 24 april 2015

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: A.L. Koops-Aukes RA

GRONINGEN AIRPORT EELDE

Tekst

Groningen Airport Eelde N.V.

Fotografie

Jos Schuurman en
Kas van Zonneveld

Opmaak voorzijde

StudioSpijker, Groningen

Groningen Airport Eelde

Bezoekadres:
Machlaan 14a
9761 TK EELDE

Postadres:
Postbus 50
9765 ZH PATERSWOLDE

Zakelijk: 050 - 309 7070

BIJLAGE

GRONINGEN
AIRPORT EELDE

Groningen Airport Eelde *Werelden verbinden*

Groningen Airport Eelde, Verbonden met Noord-Nederland

Missie

Groningen Airport Eelde levert een positieve bijdrage aan het vestigingsklimaat in Noord-Nederland. De luchthaven is een belangrijke schakel in het netwerk van vervoersverbindingen van Noord-Nederland met het buitenland.

Het is de luchthaven van de regio, voor de regio. Groningen Airport Eelde wil de luchthaven zijn waar vakantiegangers en het bedrijfsleven in het Noorden als eerste voor kiezen. Door een verbinding met een wereldomspannend netwerk vanaf een grote internationale luchthaven is Groningen Airport Eelde plaats van vertrek en aankomst voor internationale reizen en reizigers. Voor zakelijke reizigers en toeristen die de regio bezoeken is Groningen Airport Eelde een aantrekkelijke voordeur tot Noord-Nederland.

Groningen Airport Eelde vervult maatschappelijk belangrijke rollen als nationaal opleidingscentrum voor verkeersvliegers en voor medische vluchten in en naar Noord-Nederland.

Groningen Airport Eelde opereert met respect voor de omgeving. De luchthaven heeft aandacht voor duurzaamheid, landschappelijke en ecologische waarden en verricht haar activiteiten open, transparant en in dialoog met de omgeving.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Uitgangspositie	4
Marktanalyse	9
Benchmark	12
Ambitie	15
Ruimte voor groei	19
Exploitatie	25
Investeren in groei	31

GRONINGEN AIRPORT EELDE

Dynamiek

Dit plan is een inschatting van de toekomst, op basis van de kennis van vandaag. Luchtvaart in Nederland is een dynamisch krachtenspel van economie, markt en politiek. Omstandigheden en zelfs spelregels zullen steeds wijzigen. De mogelijke ontwikkeling van de luchthavens Lelystad en Twente kan invloed hebben op de markt waarbinnen Groningen Airport Eelde opereert. Voornemens van de Rijksoverheid om de kosten van verkeersleiding meer in de regio te leggen, en recentelijk de overweging om de vliegtaks opnieuw in te voeren, zullen zeker de kosten en batenanalyse van zowel luchthaven, luchtvaartmaatschappijen en de regio mede bepalen. Groningen Airport Eelde heeft een heldere ambitie die gestoeld is op geloof in eigen kracht. De strategie om die ambitie te bereiken biedt voldoende flexibiliteit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, bedreigingen en kansen.

Samenvatting

De kern van de zaak

Met de realisatie van de baanverlenging in 2013 zijn de voorwaarden geschapen voor verdere groei van het luchtverkeer op Groningen Airport Eelde. Luchtvaartmaatschappijen kunnen dankzij de verlengde baan nu zonder beperkingen vertrekken van de luchthaven. Vooruitlopend op de baanverlenging is het aantal passagiers in 2012 al met 40% gegroeid.

Groningen Airport Eelde wil zich in de komende 10 jaar ontwikkelen tot een belangrijke schakel in de internationale bereikbaarheid van Noord-Nederland. De luchthaven wordt nu nog vooral gebruikt als opstappunt voor vakantievluchten en citytrips. In dat segment wil Groningen Airport Eelde verder groeien. Maar daarnaast zet de luchthaven ook in op een rol als eindpunt van een reis met bestemming Noord-Nederland en op het ontwikkelen van routes die het bedrijfsleven belangrijk vindt, zoals Londen, Parijs of Kopenhagen. Er wordt hard gewerkt aan een verbinding met een hub-luchthaven, bijvoorbeeld Heathrow, München, Kopenhagen of Istanbul. Een verbinding met een hub vergroot namelijk de internationale bereikbaarheid van het Noorden, omdat Groningen Airport Eelde via die hub met een groot aantal bestemmingen in en buiten Europa wordt verbonden.

Analyses van geboekte en verkochte tickets in de regio (Intervistas Consulting Group 2013) geven aan dat het marktpotentieel in Noord-Nederland veel groter is dan het nu vervoerde aantal passagiers via Groningen Airport Eelde. Ruim 6.000 passagiers reizen dagelijks vanuit of naar Noord-Nederland via andere luchthavens. Met gerichte marketing en strategische routeontwikkeling wil de luchthaven een deel van dat potentieel naar zich toe trekken. In 2017 kan het aantal vertrekkende en aankomende passagiers daardoor toenemen van ruim 180.000 tot 300.000 en over 10 jaar, in 2023, denkt de luchthaven 600.000 passagiers te verwelkomen. Een benchmark met een groot aantal Europese luchthavens laat zien dat

bij de Noordelijke bevolkingsomvang en het gerealiseerd Regionaal Bruto Binnenlands Product een groter aanbod van Groningen Airport Eelde voor de hand ligt.

Groei van het passagiersaanbod op Groningen Airport Eelde kan niet zonder uitbreiding en aanpassing van de terminal, wegen, parkeervoorzieningen en andere gebouwen. Die uitbreidingsinvesteringen kosten met elkaar 17 miljoen euro. Het investeringsprogramma is in fasen opgedeeld: wanneer duidelijke stappen worden gezet op weg naar verdere groei, worden noodzakelijke investeringen geagendeerd.

De komende jaren wordt vanuit de kasstroom en reserves extra geld vrijgemaakt voor marketing activiteiten en de opbouw van een Route Development Fonds. Dit zorgt in eerste instantie voor een extra druk op het exploitatieresultaat. De groei verbetert echter niet alleen de bereikbaarheid van Noord-Nederland, het is ook de opstap naar een beter bedrijfsresultaat. Financiële analyses laten zien dat bij de verwachte groei van het aantal passagiers vanaf 2017 een positief operationeel resultaat (EBITDA) en vanaf 2020 een positief bedrijfsresultaat (EBT) wordt bereikt.

Mede dankzij de agiostortingen in de voorgaande jaren bedraagt het eigen vermogen van de vennootschap momenteel € 15 miljoen. De luchthaven is in staat de exploitatietekorten in komende jaren te dragen, ten laste van het eigen vermogen. De reserves van de luchthaven en de kasstroom kunnen echter de majeure uitbreidingsinvesteringen niet dragen. Aanvullende financiering is daarvoor nodig. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de mogelijkheden die de overheden kunnen bieden, vooral vanuit de beschikbare financiële instrumenten voor verbetering van de Noordelijke infrastructuur en stimulering van de economische ontwikkeling. De luchthaven zorgt

voor internationale bereikbaarheid voor de vele internationaal opererende bedrijven in Noord-Nederland. Hierdoor ondersteunt Groningen Airport Eelde de internationalisering van hier aanwezige sterke economische clusters als agri-food, watertechnologie, energie, Healthy Ageing en sensortechnologie. De luchthaven is zelf ook een economische factor door de 300 banen op de luchthaven zelf en de 150 indirecte banen elders in de Noordelijke economie. En bij groei van de luchthaven neemt dat werkgelegenheidseffect uiteraard toe. Uit analyses van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) blijkt dat passagiers substantiële reistijdwinsten kunnen behalen als zij via Groningen Airport Eelde kunnen reizen in plaats van via Schiphol. Die reistijdwinsten vormen de belangrijkste baten van een eerste globale Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) die de RUG heeft uitgevoerd. Als die baten worden afgezet tegen de exploitatiekosten van de luchthaven, dan komt daar een positief saldo uit. Investerings van de overheden in de luchthaven zijn dus legitiem, maar ook in de komende jaren nodig.

Uitgangspositie

Heden en verleden

Ruim driekwart eeuw geleden was Groningen Airport Eelde niet meer dan een vliegveldje waar de toestellen soms tussen de schapen stonden. Vandaag de dag mag Groningen Airport Eelde zich een internationale luchthaven noemen waar vooral vele vakantiegezaggers reizigers hun vlucht met veel plezier beginnen. De luchthaven is uitgegroeid tot een belangrijk element in het regionaal vestigingsklimaat en draagt bij aan de versterking van de economische ontwikkeling van Noord-Nederland.

Het nut en de noodzaak van Groningen Airport Eelde voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van het Noorden wordt door het kabinet erkend door in de Luchtvaartnota (2011) de luchthaven als regionale luchthaven van nationaal belang aan te merken. Daarnaast heeft de luchthaven ook de officiële status van nationaal opleidingscentrum voor verkeersvliegers. De KLM Flight Academy heeft al sinds 1955 haar basis op het luchthaventerrein.

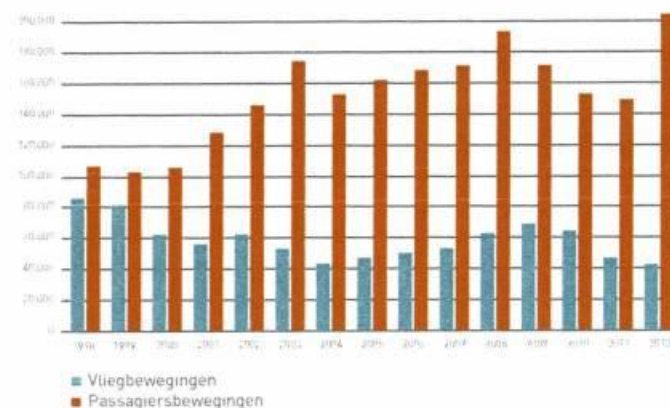
Ook in regionale en provinciale plannen staat Groningen Airport Eelde benoemd als essentieel onderdeel van het vestigingsklimaat van Noord-Nederland. De Luchthaven staat niet alleen op de Nederlandse maar ook op de Europese kaart van het Trans Europe Transport Network ingetekend als regionaal toegangspunt. Zo vormt het een schakel in de Europese luchtvaartmarkt.

Groningen Airport Eelde groeit

Vergeleken met 2011 groeide in 2012 het aantal passagiers met 40% van 148.850 naar 208.669, met inbegrip van de transitpassagiers. Het aantal vertrekkende en aankomende passagiers bedroeg 183.182. Het aantal vliegbewegingen lag 12% lager door een daling in het lesverkeer en kwam in 2012 uit op 46.418. Er is een uitgebreid aanbod van bestemmingen met vluchten naar Spanje, Griekenland, Portugal, Turkije en de Canarische Eilanden. In de zomer van 2013 was er keuze uit 17 chartervluchten naar 9 zonbestemmingen. Dat de mogelijkheid voor reizigers om dichtbij huis op het vliegtuig te kunnen stappen een groot pluspunt is, blijkt uit de toekenning van de Zoover award voor 'Beste Luchthaven' in 2012 en 2013.

Met de opening van de verlengde baan in april 2013 heeft de luchthaven nieuwe groeiperspectieven. Er kan met grotere vliegtuigen verder worden gevlogen. Nieuw is de aandacht voor inkomend zakelijk en toeristisch vliegverkeer. Dit is een markt die nog nauwelijks is ontgonnen. Om de ontwikkeling van inkomend toerisme te stimuleren hebben de Kamer van Koophandel en noordelijke toeristische organisaties de handen ineen geslagen en de basis gelegd voor een gezamenlijke marketing- en sales-aanpak.

Vervoerscijfers

Vanaf Groningen Airport Eelde worden met regelmaat medische vluchten uitgevoerd met patiënten of voor orgaantransplantatie. Een nieuwe stap is de komst van de traumahelikopter van het Universitair Medisch Centrum Groningen. Het UMCG heeft de intentie uitgesproken de traumahelikopter vanaf 2015 op de luchthaven te stationeren. UMCG en Groningen Airport Eelde hebben hiervoor een overeenkomst ondertekend. Het toestel staat nu nog op het dak van het UMCG. Het ziekenhuis was al lange tijd op zoek naar een nieuwe thuisbasis voor de traumahelikopter, van waaruit die efficiënter ingezet kan worden. Bij de helihangar wordt ook een nieuwe ambulancepost gebouwd.

De organisatie

Groningen Airport Eelde is een naamloze vennootschap met als aandeelhouders provincie Groningen (30%), provincie Drenthe (30%), gemeente Groningen (26%), gemeente Assen (10%) en gemeente Tynaarlo (4%). Eind 2012 waren er 58 medewerkers in vaste dienst. Daarnaast wordt er in het zomerseizoen veelvuldig een beroep gedaan op oproepkrachten.

De organisatie kenmerkt zich door een relatief groot aantal operationele medewerkers. De havendienst ziet toe op de orde en veiligheid op het

Regionaal economisch belang

Naast een infrastructurele voorziening is de luchthaven zelf ook een belangrijke werkgever in de regio en is daarmee een economische factor van belang. In totaal gaat het nu om circa 300 directe banen en 150 indirecte banen elders in de Noordelijke economie. Het economisch belang van de luchthaven kan ook worden uitgedrukt in reistijdwinsten. Uit analyses van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG 2013) blijkt dat passagiers substantiële reistijdwinsten (kortere reistijd die anders besteed kan worden en lagere kosten voor vervoer en parkeren) behalen als zij via Groningen Airport Eelde kunnen reizen in plaats van via Schiphol.

In 2012 groeide het passagiers-
verkeer op Groningen Airport
Eelde met 40%

luchtvaartterrein. De brandweer borgt de eerste actie in geval van calamiteiten en verzorgt diverse onderhoudswerkzaamheden samen met de afdeling facilities. De brandweermedewerkers ondersteunen ook bij het betanken van vliegtuigen en geven instructie aan andere korpsen. De derde operationele afdeling, de afhandeling, maakt sinds april 2012 deel uit van de GAE-organisatie. De andere afdelingen zijn financiën, personeelszaken en marketing & communicatie. Een belangrijke taak van deze laatste afdeling is business development.

Vanaf de oprichting van de luchthaven was het Rijk met aanvankelijk een belang van 80% de belangrijkste aandeelhouder van de vennootschap. In 2001 heeft het Rijk echter haar financiële betrokkenheid bij alle regionale luchthavens beëindigd en haar aandelen overgedragen aan de regionale overheden. Groningen Airport Eelde ontving een eenmalige afkoopsom voor toekomstige exploitatietekorten en daarnaast een budget voor baanverlenging en vervanging van het riootstelsel. Bij de afkoop is met de regionale aandeelhouders afgesproken dat jaarlijks gedurende 10 jaar een bedrag van ruim € 1 miljoen zou worden bijgedragen in het eigen vermogen van de NV. De looptijd van die afspraak is in 2012 ten einde gekomen.

Oog voor duurzaamheid

Groningen Airport Eelde is zich ervan bewust dat het luchthavenbedrijf gevolgen heeft voor de omgeving. Omwonenden ervaren geluid van overvliegende vliegtuigen, de luchthaven neemt ruimte in beslag en stelt grenzen aan de ontwikkeling van de natuur. Daarom hebben duurzaamheidsaspecten in de bedrijfsvoering van Groningen Airport

Eelde een vooraanstaande plaats. Aandacht voor klimaat effecten, luchtverontreiniging, geluidsbelasting en veiligheid ziet de luchthaven als uitdrukking van respect voor mens en omgeving. Het is tevens een belangrijk element in de versteviging van het maatschappelijk draaivlak van de luchthaven.

Een belangrijk onderdeel van de duurzaamheidsambities is de vergroening van luchthavenactiviteiten. Daartoe is onder meer samen met Provincie Drenthe het project Green Sustainable Airports (GSA) opgezet. Het GSA-project beoogt door internationale samenwerking processen op de luchthaven te vergroenen. Het GSA-project wordt ondersteund door kennispartners als Energy Valley, Universiteit van Wageningen, Nationaal Ruimtevaart Laboratorium, Eurocontrol en het bedrijfsleven. Samen met andere Europese regionale luchthavens (Bremen, Kortrijk, London Southend Airport, Sandefjord en Billund) werkt Groningen Airport Eelde binnen GSA aan projecten die de belasting van milieu en omgeving verminderen. Zo bevordert het GSA-initiatief tegelijkertijd operationele efficiency, innovatie en een groener karakter van de luchthaven. Groningen Airport Eelde heeft in dit verband de glijvluchten (Continuous Descent Approach) in februari 2012 ingevoerd als eerste regionale luchthaven in Nederland. Deze glijvluchten halveren het geluid tijdens het dalen in een gebied op 25 kilometer verwijderd van de luchthaven en verbruiken circa 7 procent minder brandstof. Ook bij de aanleg van de baanverlenging is veel nadruk op duurzaamheid gelegd. Gebruik van "bodemas" in plaats van zand en de aanleg van een teerloze topiaag van de baan zijn nieuwe duurzame toepassingen in de luchtvaart.

Samenwerking met het regionale bedrijfsleven: Route Development Forum en Fonds

Initiatieven op de zakelijke markt blijven vaak steken omdat opstartkosten van een lijn te hoog zijn, of omdat risico's rond de opbrengsten te groot worden geacht. Luchthavens kunnen die bezwaren wegnemen door maatschappijen op verschillende manieren te ondersteunen. Via samenwerking met het bedrijfsleven en overheden weten regionale luchthavens hier de laatste jaren successen te boeken en luchtvaartmaatschappijen aan zich te binden. Groningen Airport Eelde heeft samen met VNO-NCW, de Kamer van Koophandel, MKB Noord-Nederland, de NOM en Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta eind 2010 het initiatief genomen voor het Route Development Forum. Vanuit het Route Development Forum is in 2012 een Route Development Fonds opgericht waarin inmiddels een aantal individuele bedrijven en organisaties deelneemt. Ondernemingen realiseren zich dat mee-investeren in de opstart van een luchtlijn kosten-technisch voordelig is. Luchtverbindingen vanuit de eigen regio leveren immers een besparing in tijd en geld op. Het Route Development Fonds kan een deel van het risico dat luchtvaartmaatschappijen moeten nemen bij de opstart van een nieuwe luchtlijn compenseren. Daarmee wordt de kans van slagen van een nieuwe verbinding vergroot.

Marktanalyse

Hoe(veel) Noord-Nederland reist

Bijna 6.400. Dat is het aantal reizigers dat dagelijks vanuit of naar Noord-Nederland een vliegreis maakt. Slechts 4% van die reizigers begon of eindigde die vliegreis op Groningen Airport Eelde, 70% maakte gebruik van Schiphol. Dat betekent dat dagelijks zo'n 4.500 reizigers de auto of trein van en naar Amsterdam nemen.

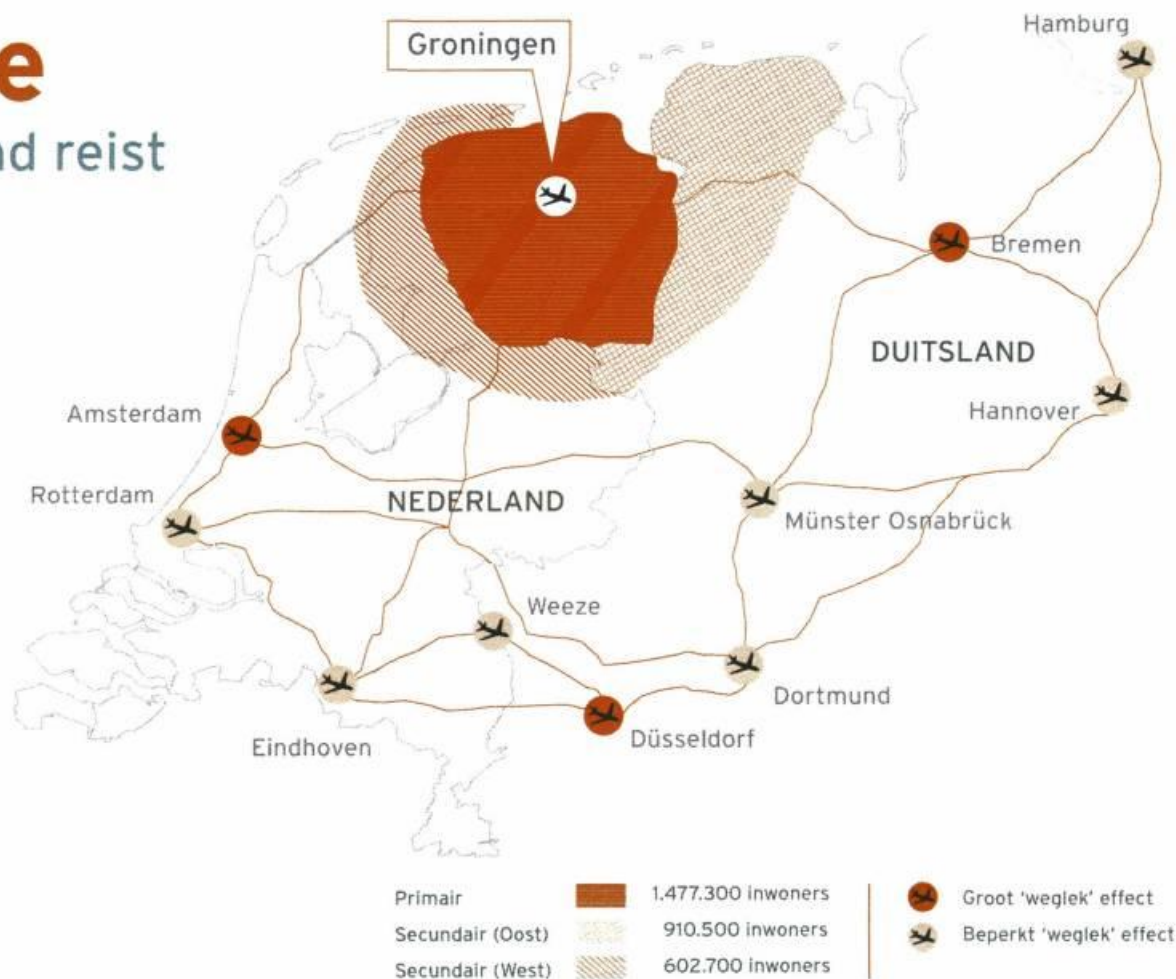
Deze cijfers blijken uit een marktanalyse die Groningen Airport Eelde heeft laten opstellen door het bureau InterVISTAS Consulting Group, onderdeel van Royal Haskoning DHV. In dit onderzoek zijn de reisgegevens van vliegreizen van en naar het marktgebied van Groningen Airport Eelde over de periode juli 2011 tot en met juni 2012 geanalyseerd. Daarbij is gebruik gemaakt van data van MIDT, een registratie van de boekingen die zijn gemaakt in de wereldwijde boekingsystemen zoals Sabre en Galileo, en van gegevens uit het IATA 'Billing and Settlement Plan' (BSP). Dit BSP van de International Air Transport Association toont de verkopen en verrekening van tickets tussen luchtvaartmaatschappijen en wederverkopers. De data geven op postcodeniveau inzicht waar een ticket is verkocht en van welke luchthavens en luchtvaartmaatschappijen gebruik werd gemaakt.

Aangevuld met nationale statistieken en gebruik makend van een regressiemodel biedt de analyse gedetailleerd en op bestemmingsniveau inzicht in het huidige reisgedrag in het marktgebied van Groningen Airport Eelde. Duidelijk wordt welk deel van de markt door Groningen Airport Eelde wordt bediend en wat er aan vliegverkeer 'weglekt' naar andere luchthavens.

Rechts: Marktgebieden en concurrerende luchthavens

Bron: InterVISTAS Consulting Group.

Bij het in kaart brengen van het marktgebied, de catchment area, is een onderscheid aangebracht in een primair kerngebied, een oostelijk secundair gebied (Noordwest-Duitsland) en een westelijk secundair gebied (westelijk Friesland en noordelijk Overijssel). Het primaire marktgebied is de regio waar Groningen Airport Eelde de luchthaven is waar reizigers logischerwijs het eerst voor kiezen, als er sprake is van een gelijkwaardig aanbod. In het oosten is dit kerngebied begrensd door de landsgrens, in het zuiden en westen bepaalt de reistijd tot Schiphol de grens. De reisaftand vanuit het primaire marktgebied tot Groningen Airport Eelde is minder dan een uur. Vanuit de secundaire gebieden is de reisaftand naar de luchthaven groter, maar altijd minder dan anderhalf uur.

In het primair marktgebied wonen 1,5 miljoen mensen die samen 2,3 miljoen reizigersbewegingen maken. Daarvan 1,8 miljoen binnen Europa en ruim een half miljoen buiten Europa. Vertaald naar een gemiddelde dag zijn dat bijna 6.400 vliegvluchten met als herkomst of bestemming Noord-Nederland. Bijna 4.500 reizigers (70%) reizen dagelijks vanuit het primaire marktgebied naar Schiphol of vice versa.

De reizigers uit de primaire catchment area maken vooral gebruik van Schiphol, een kwart maakt gebruik van overige luchthavens, met name Bremen en Düsseldorf. Het marktaandeel van Groningen Airport Eelde in het kerngebied was 4,1 procent.

De tabellen op de volgende pagina geven inzicht in de top 10 herkomst en bestemmingen van de reizigers uit de verschillende marktgebieden.

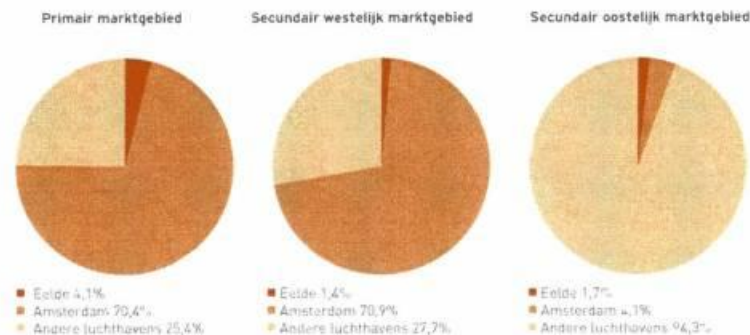
Reisbewegingen per marktgebied

Bron: InterVISTAS Consulting Group

	Primair marktgebied	Westelijk secundair marktgebied	Oostelijk secundair marktgebied	Totaal
Reisbewegingen Europa	1.787.100	716.900	1.128.800	3.632.800
Reisbewegingen Intercontinentaal	542.600	229.600	323.600	1.095.800
Totaal	2.329.700	946.500	1.452.400	4.728.600

Rechts: Gebruik van luchthavens door reizigers uit marktgebieden Groningen Airport Eelde

Bron: InterVISTAS Consulting Group

Gebruik van luchthavens door reizigers uit primair marktgebied

Bron: InterVISTAS Consulting Group

	Groningen	Amsterdam	Bremen	Düsseldorf	Overige	Totaal
Europa	96.100	1.199.400	210.800	129.600	151.200	1.787.100
Intercontinentaal	-	441.400	46.600	31.000	23.700	542.600
Totaal	96.100	1.640.800	257.400	160.600	174.900	2.329.700
	4,1%	70,4%	11,0%	6,9%	7,5%	

Analyse vliegbewegingen uit bedrijvendatabase:

In 2013 is ook een start gemaakt met de opbouw van een database van bedrijven die internationaal aan de weg timmeren. Bedrijven in de catchment area van Groningen Airport Eelde dragen de luchthaven een warm hart toe en geven aan er graag meer gebruik van te willen maken. Het reizen van en naar Schiphol en andere luchthavens kost immers veel tijd en geld. Deze positieve houding vertaalt zich ook in de bereidheid van nu al 150 bedrijven om bedrijfsgevoelige data omtrent hun reisgedrag met de luchthaven te delen. De topsectoren Energie en Life Sciences

zijn goed vertegenwoordigd in de top van reislustige ondernemingen. Ook de noordelijke shippingcompanies en scheepsbouwers zorgen voor veel vervoersbewegingen. De database verscherpt het inzicht van de marktanalyse: het maakt inzichtelijk waar het noordelijk bedrijfsleven naar toe reist, hoe frequent en wat voor soort ticket (economy of business) men boekt. Bovendien kennen we nu onze klanten beter en kunnen we dit netwerk en deze kennis delen met airlines. De database wordt in de komende jaren uitgebreid en onderhouden.

Top 10 Europa

Rang	Bestemming	Primair marktgebied	Secundair westelijk marktgebied	Secundair oostelijk marktgebied	Totaal
1	Londen	209.600	83.500	47.500	340.600
2	Barcelona	81.800	33.000	19.200	134.000
3	Milaan	61.100	25.800	22.600	109.500
4	Madrid	51.700	21.900	12.700	86.300
5	Rome	51.200	20.300	17.600	89.100
6	Kopenhagen	40.500	17.800	10.200	68.500
7	Berlijn	35.700	16.500	8.200	60.400
8	Istanbul	35.200	15.300	15.400	65.900
9	Malaga	33.600	11.000	6.900	51.500
10	Oslo	32.700	13.900	8.200	54.800

Bron: InterVISTAS Consulting Group

Top 10 Intercontinentaal

Rang	Bestemming	Primair marktgebied	Secundair westelijk marktgebied	Secundair oostelijk marktgebied	Totaal
1	New York	31.600	13.900	22.500	68.000
2	Curaçao	21.700	8.900	3.700	34.300
3	Bangkok	21.500	9.300	12.600	43.400
4	Paramaribo	15.100	6.100	2.300	23.500
5	Tel Aviv	13.800	5.900	5.800	25.500
6	Beijing	13.200	5.700	6.100	25.000
7	Dubai	12.000	5.100	6.200	23.300
8	Hong Kong	10.200	4.300	4.500	19.000
9	Denpasar Bali	10.000	4.100	2.000	16.100
10	Singapore	9.900	4.200	3.900	18.000

Benchmark

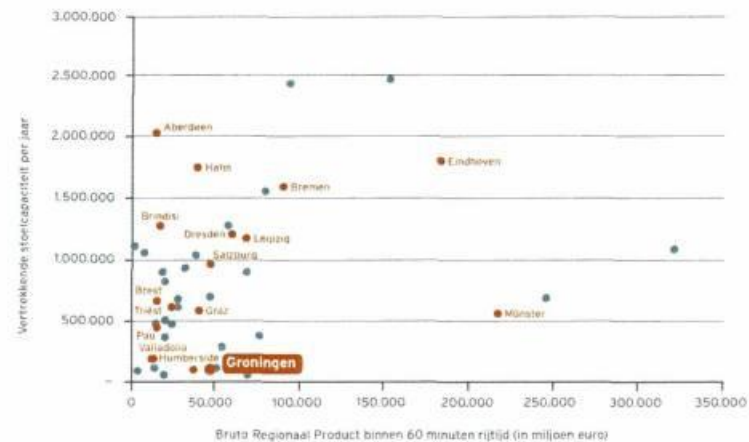
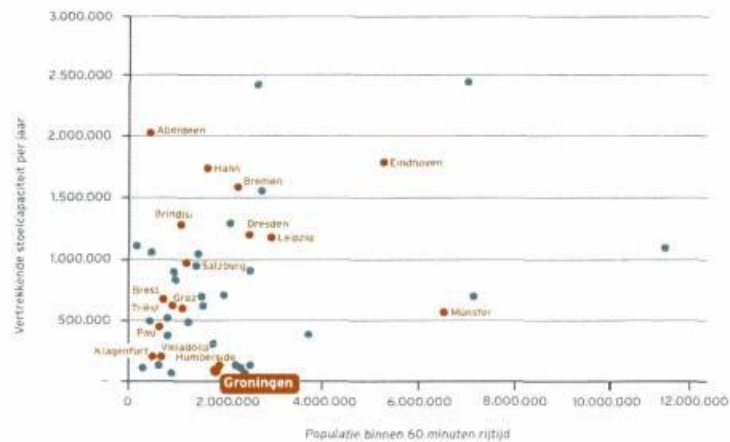
Groningen Airport Eelde vergeleken

In regionale en nationale discussies over de rol, nut en noodzaak van Groningen Airport Eelde wordt vaak gehoord dat Noord-Nederland te dun bevolkt is voor levensvatbare luchtverbindingen. Noord-Nederland wordt vergeleken met de regio's rond Amsterdam, Rotterdam of Eindhoven. Noord-Nederland is echter ontwikkelend en positioneert zich in Europa als dynamische regio met sterke speerpunten zoals hoger onderwijs, Healthy Ageing, de energie sector, agribusiness en innovatietechnologie.

Om de positie van Groningen Airport Eelde ten opzichte van andere luchthavens te bepalen is een vergelijking gemaakt met 45 West-Europese regionale airports. In de vergelijking is de bevolkingsomvang in een gebied tot 60 minuten rijtijd rond de luchthavens afgezet tegen de stoelcapaciteit die vanaf de regionale luchthaven wordt aangeboden. De regio's en luchthavens zijn ook vergeleken op basis van het Bruto Regionaal Product.

De grafieken op de volgende pagina laten de positie van de luchthavens ten opzichte van elkaar zien. Uit de vergelijking blijkt dat Groningen Airport Eelde een relatief zeer beperkt stoelenaanbod heeft. De vergelijking toont aan dat regionale luchthavens in Europa in potentie een belangrijke rol vervullen in het bedienen van de vraag naar verbindingen door de lucht van en naar een regio. Hoewel Noord-Nederland op nationale schaal een minder dicht bevolkt gebied is, is de regio in vergelijking met veel Europese regio's rijk en druk. Uit de marktanalyse blijkt duidelijk dat het marktgebied van Groningen Airport Eelde sterk is onderbediend; de benchmark onderschrijft deze conclusie.

Benchmark
vertrekkende stoelen/populatie

Bron: InterVISTAS Consulting
Group/ Microsoft Mappoint

Benchmark vertrekkende
stoelen/Bruto Regionaal Product

Bron: InterVISTAS Consulting
Group/ Microsoft Mappoint

Benchmarking catchment areas

Bron: InterVISTAS Consulting Group
Eurostat database (* 2009 = meest recent)

In de tabel is een selectie van de benchmark weergegeven. Het marktgebied van Groningen Airport Eelde staat binnen deze selectie in de inkomensranglijst op de zesde plaats, en op de zevende plaats qua bevolkingsomvang, maar heeft de laagste stoelcapaciteit.

Luchthavencode	Stad	Land	Populatie (60-min rijden)	Regionale BBP per inwoner* (2009)	Totaal inkomen (x miljoen Euro)	Vertrekkende stoelen (2012)	Vertr. Stoelen/ inwoner	Vertr. Stoelen / inkomen
EIN	Eindhoven	Nederland	5.284.625	34.700	181.376	1.801.832	0,3	9,8
BRE	Bremen	Duitsland	2.260.441	40.100	90.644	1.598.541	0,7	17,6
LEJ	Leipzig	Duitsland	2.933.944	23.409	68.682	1.182.556	0,4	17,2
FMO	Münster	Duitsland	6.543.407	33.204	217.267	570.365	0,1	2,6
GRQ	Groningen	Nederland	1.847.963	26.713	49.365	101.027	0,3	2,0
SZG	Salzburg	Oostenrijk	1.172.478	40.739	47.765	970.931	0,8	20,3
DRS	Dresden	Duitsland	2.474.220	24.331	60.200	1.202.411	0,5	20,0
GRZ	Graz	Oostenrijk	1.091.130	37.873	41.324	595.737	0,5	14,4
HUY	Humblyside	Engeland	1.851.762	20.600	38.146	121.988	0,3	3,2
ABZ	Aberdeen	Schotland	429.337	36.206	15.545	2.035.733	4,7	131,0
BES	Brest	Frankrijk	699.753	23.681	16.571	671.767	1,0	40,5
VLL	Valladolid	Spanje	650.280	21.900	14.241	203.403	0,3	14,3
PUF	Pau	Frankrijk	619.886	26.100	16.179	454.173	0,7	28,1
KLU	Klagenfurt	Oostenrijk	491.135	27.400	13.457	205.280	0,4	15,3
TRS	Triest	Italië	898.120	28.200	25.327	621.090	0,7	24,5
BDS	Brindisi	Italië	1.067.870	16.800	17.940	1.285.167	1,2	71,7
Totaal/Gemiddeld			30.316.350	437.913	916.029	13.549.066	0,8	27,0

De luchthaven is in 2023 uitgegroeid tot een niet weg te denken element in het regionaal vestigingsklimaat en draagt bij aan de versterking van de economische ontwikkeling van Noord-Nederland

Ambitie

Werelden verbinden

Groningen Airport Eelde is in 2023 de luchthaven voor Noord-Nederland, een luchthaven die een belangrijke schakel vormt in de internationale bereikbaarheid van de regio. In 2023 is Groningen Airport Eelde voor de Noorderlingen een vanzelfsprekende keuze als vertrekpunt voor een vakantie of zakenreis en biedt zij een uitgebreid aanbod aan bestemmingen. Resultaat is een financieel rendabele luchthaven, die groeit van ruim 180.000 vertrekkende en aankomende passagiers in 2012 naar 300.000 in 2017 en 600.000 passagiers in 2023.

Voor de luchthaven staat het verbinden van Noord-Nederland met de rest van de wereld centraal. De luchthaven is in 2023 uitgegroeid tot een niet weg te denken element in het regionaal vestigingsklimaat en draagt bij aan de versterking van de economische ontwikkeling van Noord-Nederland. De luchthaven zorgt voor internationale bereikbaarheid voor de vele internationaal opererende bedrijven in Noord-Nederland. Hierdoor ondersteunt zij de internationalisering van hier aanwezige sterke economische clusters als agrifood, watertechnologie, energie, healthy ageing en sensortechnologie. Niet alleen voor het internationaal bedrijfsleven, maar ook de groei van de zeehavens in Noord-Nederland, de Rijksuniversiteit Groningen, het Universitair Medisch Centrum Groningen, Leeuwarden als Culturele Hoofdstad van Europa in 2018 en niet te vergeten voor het tot wereldfgoed verklaarde Waddengebied is de luchthaven van belang.

kansen verzilveren

Het gaat er nu om de groeimogelijkheden te verzilveren door het benutten van de verlengde start- en landingsbaan en het aanboren van de marktpotentie in de regio. Er is nog sprake van onderbenutting van het marktpotentieel, cijfers laten zien dat ongeveer 6.000 passagiers dagelijks vanuit Noord-Nederland via andere luchthavens reizen. Groningen Airport Eelde wil een deel

van deze markt naar zich toetrekken door naast de chartermarkt de markt voor low-cost carriers en het zakelijke lijndienstverkeer uit te breiden. Nieuwe routes moeten ontwikkeld worden.

De doelstellingen zijn:

- een verbinding realiseren met één of meerdere grote Europese hub-luchthavens, waardoor Groningen Airport Eelde wordt opgenomen in een wereldwijd routenetwerk
- directe ('point-to-point') lijndiensten ontwikkelen naar voor Noord-Nederland belangrijke (zakelijke) Europese bestemmingen
- uitbreiden van routes aangeboden door low-cost maatschappijen
- behoud en waar mogelijk versterking van de marktpositie in het vakantie-chartersegment

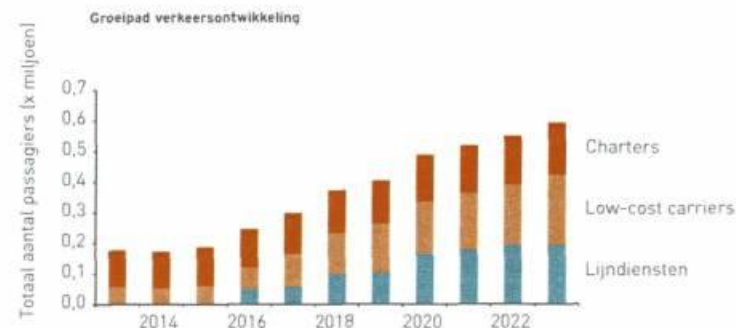
De doelstellingen zijn op hun beurt vertaald naar aantallen vluchten en passagiers. Dat levert het bovenstaande groeipad op voor het verkeer op Groningen Airport Eelde tot 2023.

Op de volgende pagina's schetsen we de achtergrond van deze prognose voor ieder deel van de markt. Het speelveld en de kansen voor Groningen Airport Eelde, de strategie om die kansen te verzilveren en de mogelijke verkeersstromen die deze naar verwachting opleveren. De realisatie van de groeidoelstellingen vergt een omvangrijke marketinginspanning. Zeker in het lijndienstsegment, waar Groningen Airport Eelde geen vaste voet aan de grond heeft.

✈ Charters

Speelveld

Groningen Airport Eelde is sterk in het chartersegment. De baanverlenging heeft het probleem van de beperkende actieradius vanaf de luchthaven

opgelost. Meer directe vluchten, onder andere naar Turkije, zijn het resultaat. De toenemende informatievoorziening via internet en de afname van het aandeel 'pakketvakanties' zet echter druk op de traditionele charterluchtvaartmaatschappijen. Die reageren daarop door (een deel van) hun stoelen niet meer via touroperators aan te bieden, maar net als de low-cost carriers ook stoelen rechtstreeks (via internet) te verkopen. De wintersportvluchten vanaf Groningen Airport Eelde zijn een goed voorbeeld. Op de regionale luchthaven Eindhoven is die ontwikkeling nog veel sterker; daar zijn transavia.com en Ryanair in een felle concurrentiestrijd verkwild.

Aanpak

Het veranderende speelveld vraagt een andere marktbenadering van de luchthaven. Niet langer is de touroperator de partij die bepaalt waar en hoeveel gevlogen wordt, maar neemt de luchtvaartmaatschappij het risico en dus de beslissing. Prijzen en tarieven staan onder druk.

De beste marketingstrategie is te zorgen voor volle vliegtuigen. De routes van en naar Groningen Airport Eelde moeten renderen om te blijven bestaan. Groningen Airport Eelde heeft daartoe in 2013 een online marketing programma ontwikkeld en wil in komende jaren intensief blijven werken aan bekendheid van het vluchtaanbod van de luchthaven. Daarnaast zijn de carriers, wanneer ze direct stoelen in de markt zetten, gevoelig voor lage luchthavenkosten. Het stelt hen in staat de (nieuwe) route agressief te vermarkten met lage prijzen.

Ontwikkeling/prognose

De verwachting is dat het chartervervoer op Groningen Airport Eelde in de komende jaren nog kan groeien, met gemiddeld iedere twee jaar een nieuwe bestemming. De omvang van dit segment stabiliseert na 2016. Het aandeel full-charteroperaties die volledig door reisorganisaties worden gedragen,

neemt af. Daarvoor in de plaats komt een meer hybride model waarin luchtvaartmaatschappijen zelf meer risico nemen en dus zelf meer stoelen direct aan het publiek gaan verkopen.

Low-cost

Speelveld

Door deregulering en liberalisatie is de luchtvaartmarkt in Europa de afgelopen 20 jaar ingrijpend en structureel veranderd. Na het vrijgeven van de markt mogen Europese luchtvaartmaatschappijen nu vliegen op alle luchthavens binnen de EU. Dit heeft de markt geopend voor low-cost maatschappijen als Ryanair. De low-cost carriers bieden geen doorverbindingen aan en zijn niet afhankelijk van grote knooppunten. Routes worden continu beoordeeld op hun winstgevendheid, niet in samenhang met een breder routenetwerk. Dat heeft weer gezorgd voor toegenomen concurrentie tussen regionale luchthavens, waarbij vooral op prijs wordt geconcentreerd bij het aantrekken en ook vasthouden van nieuwe routes.

Waar prijsvechters zich vestigen groeit de markt flink. Dat komt doordat deze luchtvaartmaatschappijen marktvraag opwekken door hun aanbod in combinatie met zeer lage ticketprijzen. In 2012 nam het passagiersvervoer op Groningen Airport Eelde met 40% toe, voornamelijk door de komst van Ryanair. Van de drie nieuwe routes die Ryanair in het zomerseizoen 2012 heeft gelanceerd is Marseille in 2013 komen te vervallen, maar daarvoor is Girona in de plaats gekomen. De vlucht naar Bergamo is door Ryanair ook in het winterseizoen 2012/13 gevlogen, maar de resultaten waren onvoldoende om dit ook in het winterseizoen 2013/14 te doen. De onstuimige groei van Ryanair en andere low-cost carriers is, mede door de recessie, gestuit. Ryanair heeft echter recent weer een grote order voor

nieuwe vliegtuigen geplaatst, vanaf 2015 zou de groei weer op gang kunnen komen. Cijfers van de ontwikkeling van luchthavens waar Ryanair op vliegt laten zien dat deze low-cost maatschappij haar capaciteit vijf jaar na de start meer dan verdubbelt (+129%).

Aanpak

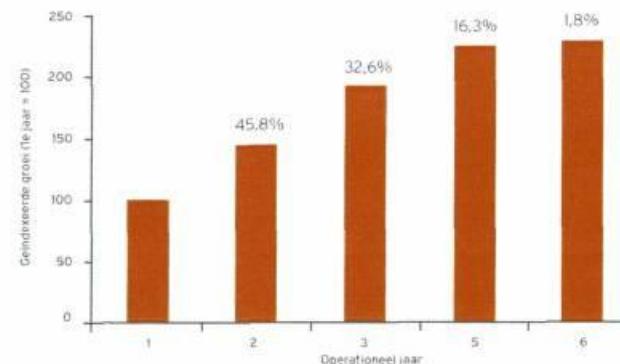
Ook in het low-cost segment zijn volle vliegtuigen de beste marketing tool. Het on-line marketing programma helpt om gericht de routes vanaf Groningen Airport Eelde onder de aandacht van relevante doelgroepen te brengen. De drie Noordelijke marketingorganisaties hebben samen met de Kamer van Koophandel Noord-Nederland en Groningen Airport Eelde een project opgestart om het toerisme in Noord-Nederland te promoten in de regio's die met Groningen Airport Eelde worden verbonden - op dit moment met name Italië en Spanje.

Het belangrijkste wapen in de strijd voor meer low-cost routes blijft de prijs. De maatschappijen hanteren een lage ticketprijs als belangrijkste marketingtool en kunnen alleen vliegen op routes waar hun kosten laag zijn. Van luchthavens wordt een scherp kosteniveau geëist. Mede door de overname van het afhandelingsbedrijf in 2012 is Groningen Airport Eelde in staat scherp te onderhandelen.

Ontwikkeling/prognose

De figuur hierboven laat de gemiddelde capaciteitsontwikkeling zien van Ryanair op 54 luchthavens in de periode 2004 tot 2009. Groningen Airport Eelde gaat uit van een groei van het bestaande low-cost verkeer met 80 procent van de doorsnee groei (benchmark) die low-costvervoer op andere luchthavens laat zien. Vanaf 2015 kan weer significante groei worden gerealiseerd. Groningen Airport Eelde onderhandelt met meerdere carriers om ook routes vanaf de luchthaven te starten en verwacht dat in 2017 een

Gemiddelde capaciteitsontwikkeling Ryanair 2004-2009

tweede low-cost carrier de markt kan betreden met initieel 2 vluchten per week.

Lijndiensten

Speelveld

De intercontinentale routes worden gedomineerd door enkele luchtvaartallianties die met hun verbindingen de wereld omspannen. Regionale Europese routes van en naar de grotere hubs worden door de netwerkcarriers zoals KLM, Air France en Lufthansa vooral beoordeeld op hun bijdrage aan het netwerk en aan de concurrentiekracht in de strijd met de andere allianties. Zo haalt KLM passagiers naar haar netwerk vanaf luchthavens als Bremen (D), Billund (DK), Humberside en Southampton (UK) en brengt British Airways sinds dit jaar passagiers naar Heathrow vanuit Rotterdam en Hannover. Lufthansa op haar beurt startte dit jaar met het feederen van haar München hub vanuit Rotterdam. En ook Turkish Airlines vliegt sinds vorig jaar Aarhus-Billund-Istanbul en start volgend jaar een dienst vanaf Rotterdam.

Deze traditionele lijndienstmaatschappijen hebben een grote schaalvergroting doorgevoerd en gebruiken vliegtuigen met een capaciteit van minimaal 70 stoelen. 'Point-to-point' regionale verbindingen worden veelal uitgevoerd door regionale carriers, al dan niet in samenwerking met de grote netwerkcarriers.

Om financieel interessant te zijn moet een hubverbinding bij voorkeur niet alleen feeder, maar liefst ook bestemmingsverkeer genereren. Dat werkt niet op de route Groningen - Schiphol, daarvoor is Amsterdam immers te dichtbij. Goede alternatieven voor Schiphol zijn Heathrow en München. Beide

Achtergrond prognose verkeersontwikkeling

jaartal	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal aantal vertrekkende passagiers	87.521	96.012	151.275	205.355	262.025	298.339
Lijnvluchten	90	2.430	29.609	54.300	90.700	97.980
Low-cost carriers	28.684	30.425	55.742	79.232	93.398	116.122
Vakantiechartervluchten	58.267	62.457	65.154	70.983	77.053	83.362
taxi vluchten	480	700	770	840	875	875
Totaal aantal aankomende passagiers	87.521	96.012	151.275	205.355	262.025	298.339
Totaal aantal passagierbewegingen	175.043	192.024	302.549	410.709	524.051	596.678

genereren ook substantieel bestemmingsverkeer vanuit Noord-Nederland. Het bestemmingsverkeer op Londen vanuit Noord-Nederland is groot, en British Airways heeft vanaf Heathrow een enorm intercontinentaal netwerk. Helaas is de luchthaven de drukste van Europa en zijn 'slots' schaars. München is interessant als eindbestemming en als overstappunt voor bestemmingen in midden, zuidoost/oost Europa, Afrika, Azië en Oceanië. Naast Heathrow en München is Kopenhagen een interessante hub voor Scandinavië, Rusland, de Baltische Staten, de Verenigde Staten en Azië.

Aanpak

Groningen Airport Eelde heeft haar marktgebieden en de passagiersstromen van en naar Noord-Nederland goed in beeld. Gebaseerd op deze analyse heeft de luchthaven in samenwerking met Intervistas Consulting Group een route-ontwikkelingsstrategie (ASD - Air Service Development Strategy) ontwikkeld. Kansrijke verbindingen zijn geïdentificeerd, aan de hand daarvan voert Groningen Airport Eelde gesprekken met carriers die deze verbindingen zouden kunnen leggen. Op basis van de marktanalyse stelt Groningen Airport Eelde voor die airlines een gerichte business case op per route. Op deze manier wordt de luchtvaartmaatschappij inzicht verschaft in het potentieel van een mogelijke route. In de acquisitie moet de luchthaven de potentie van een nieuwe route aantonen. Dat gebeurt in de eerste plaats aan de hand van de marktanalyse, maar ook door de betrokkenheid van Noord-Nederland te laten zien. Het Route Development Forum speelt daarin een belangrijke rol.

De luchtvaartmaatschappij wil, net als iedere onderneming, zijn risico's minimaliseren. Een nieuwe route is altijd een risico, maar zeker een nieuwe route naar een luchthaven waar de markt nog niet wordt bewezen door bestaande routes. Groningen Airport Eelde, het regionale bedrijfsleven en

de regionale overheden zullen een gezamenlijke vuist moeten maken om uit deze impasse te komen.

Er zijn verschillende mogelijkheden om luchtvaartmaatschappijen te stimuleren om een nieuwe route te starten, gericht op het verkleinen van het door hen verwachte risico:

- participeren of zelfs overnemen van het risico. Er zijn verschillende voorbeelden van luchthavens en regio's die een afspraak maken met een luchtvaartmaatschappij om het financiële risico van een nieuwe route in een eerste periode, vaak 2 tot 3 jaar, over te nemen of te delen. Een overtuigend bewijs van de behoefte van de regio aan de nieuwe route!
- kortingen in eerste jaren
- participeren in de aanloopkosten. Het opzetten van nieuwe routes gaat vaak gepaard met aanloopkosten en aanloopverliezen,
- samen marketing opzetten

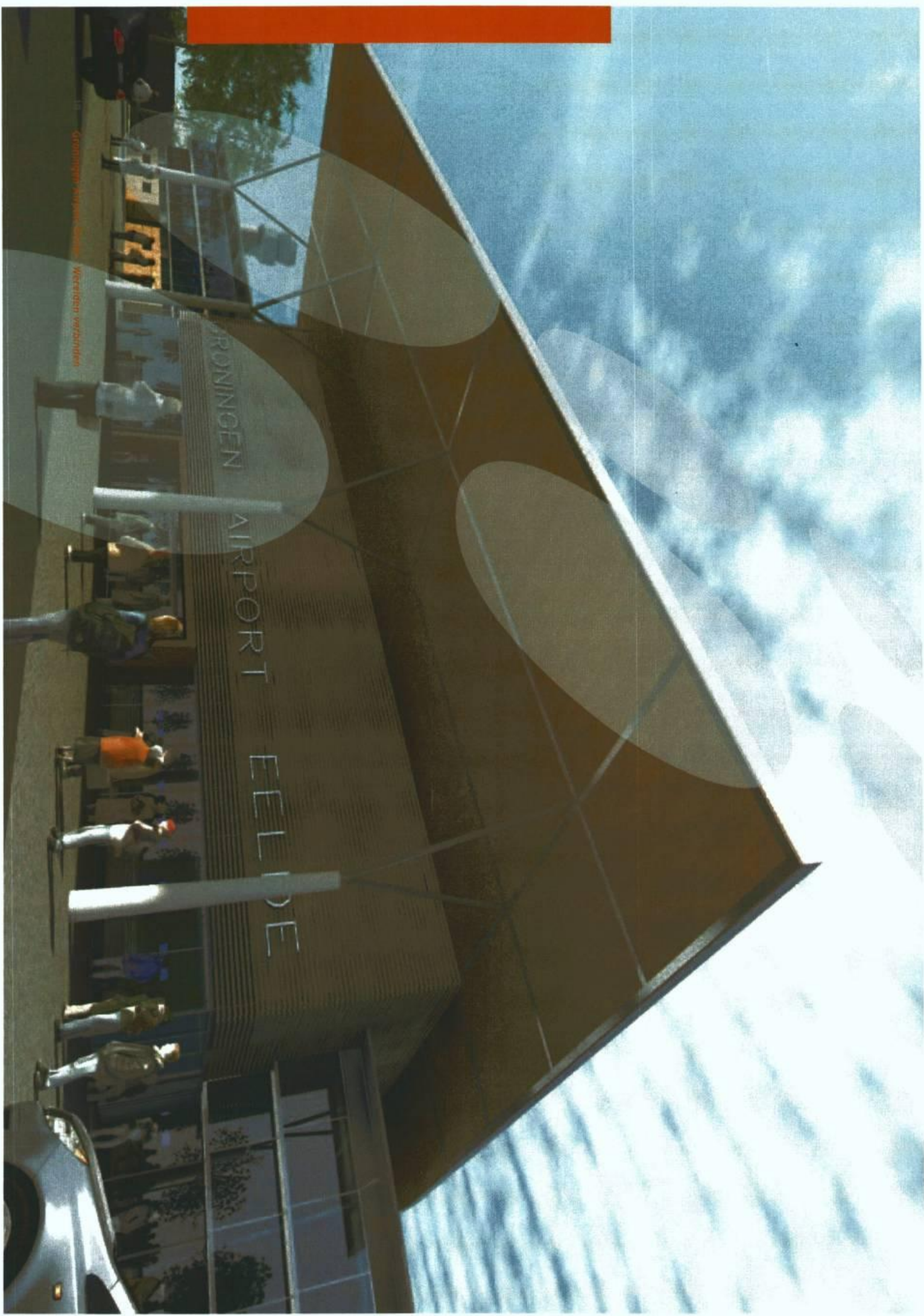
Ontwikkeling/prognose

Het proces van onderzoek naar en onderhandeling over een nieuwe route duurt vaak jaren. De voorbereidende fase kan één tot meerdere jaren duren. Bij succes volgt een typische planningscyclus van zes tot twaalf maanden voordat een luchtvaartmaatschappij daadwerkelijk een lijn lanceert.

Realistisch ingeschat zal in 2016 de eerste lijndienst vanaf Groningen Airport Eelde starten naar een Europese top-10 bestemming. De verbinding is idealiter een combinatie van hub- en bestemmingsverkeer, gemikt wordt op Kopenhagen of München. Londen staat hoog op de verlanglijst, maar Heathrow is overvol. Goede kansen zijn er voor een point-to-point verbinding met een van de andere Londense luchthavens, zoals Stansted of Southend. In de prognose is een eerste 'dagrand'-verbinding voorzien in 2016; twee

dagelijkse retourvluchten tussen Groningen Airport Eelde en de nieuwe bestemming op wekdagen. Een nieuwe route met een dagelijkse vlucht volgt in 2017, een additionele bestemming met een dagrand-verbinding wordt aan het aanbod toegevoegd in 2020.

Groningen Airport Eelde. Weerden verbinden

GRONINGEN AIRPORT EELDE

Ruimte voor groei

Over capaciteit en kwaliteit

Met de aanleg van de langere start- en landingsbaan en een nieuw platform beschikt Groningen Airport Eelde over goede en voldoende 'luchtzijde' infrastructuur om toekomstige groei te accommoderen. Verdere groei van het passagiersaanbod op Groningen Airport Eelde kan echter op termijn niet zonder uitbreiding en aanpassing van de terminal, wegen, parkeervoorzieningen en andere gebouwen.

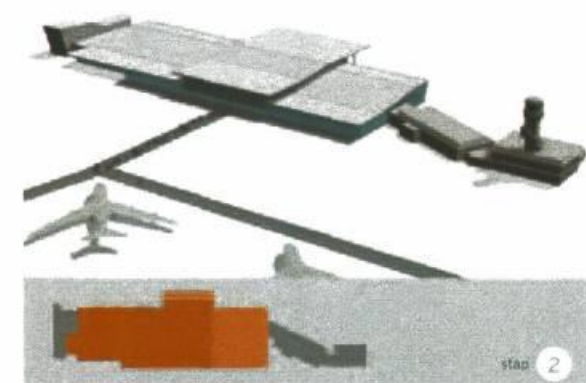
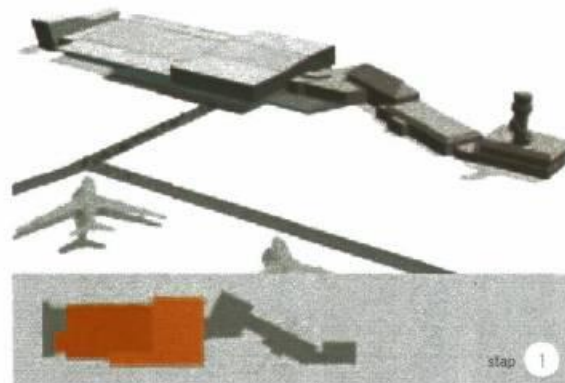
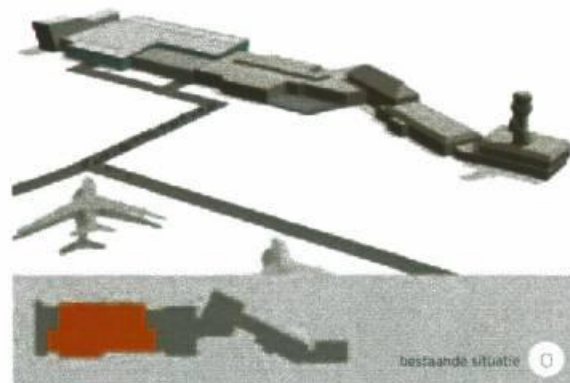
De terminal

De huidige passagiersterminal is in 2001 in gebruik genomen. Al gauw bleek de capaciteit van de terminal te beperkt om tijdens piekuren de drukte te kunnen opvangen. In 2006 is daarom met portocabins de aankomsthal verruimd. In 2012 zijn in verband met de toename van het aantal vluchten

kleine aanpassingen aan het gebouw gedaan om een extra securitylane in te passen en gates (deuren) te realiseren. Ondanks de aanpassingen blijft de capaciteit van de terminal beperkt. In de zomermaanden kent het verkeer op Groningen Airport Eelde sterke pieken. De capaciteit die de luchthaven beschikbaar dient te hebben voor afhandeling, security en andere functies wordt bepaald door deze piekmomenten. In 2012 zijn 183.000 aankomende en vertrekkende passagiers afgehandeld.

De capaciteit en benodigde uitbreiding van de terminal zijn geanalyseerd door NACO, Netherlands Airport Consultants B.V. Op basis van deze analyse is een ontwikkelingsplan gemaakt, samen met Van Ringen Architecten uit Groningen. Het plan gaat uit van een gefaseerde uitbreiding van de terminal die tred houdt met de groei van de luchthaven.

De afbeeldingen laten zien hoe in fasen de terminal kan worden uitgebreid. De luchthaventerminal is gebouwd in 2001 en verbonden met het al bestaande horecacomplex "Weelde". Bij de bouw in 2001 is reeds voorzien in een modulaire uitbouw. Uitbreiding gebeurt naar het zuidoosten. Dat betekent dat de bestaande bebouwing waarin het zalencomplex en restaurant Weelde zijn gehuisvest, moet wijken. Eerst betreft dit alleen het zalencomplex. In de tweede stap krijgt het restaurant een nieuwe locatie in de terminal toebedeeld. In stap 1 wordt de huidige structuur van het gebouw gespiegeld om een nieuwe entree heen. In stap 2 krijgt deze entree zijn definitieve vorm. Een omvangrijke luifel geeft het gebouw allure. In deze fase is ook de bouw gepland van een tussenvloer voor onder meer horeca en kantoren.

Gezamenlijke faciliteit nood- en hulpdiensten

Samen met het UMCG wordt gezocht naar een locatie voor het regionale Mobiel Medisch Team (MMT): de traumahelikopter. UMCG wil ook de ambulancezorg op deze locatie huisvesten. UMCG en Groningen Airport Eelde onderzoeken de mogelijkheid deze faciliteit te combineren met de brandweerkazerne van de luchthavenbrandweer.

Het gebouw waarin de brandweer momenteel is gehuisvest dateert uit de jaren 70. Het onderkomen is gedateerd en voldoet niet meer aan de huidige eisen. Nieuwbouw is ook noodzakelijk omdat de huisvesting van de brandweer ongunstig is gesitueerd ten opzichte van het platform en de landingsbanen.

Zoeklocatie nood- en hulpdiensten

De langere start- en landingsbaan zorgt daarbij voor een extra uitdaging. De Luchthavenbrandweer moet volgens internationale eisen binnen 3 minuten op iedere plaats van het luchtvaartterrein ter plaatse kunnen zijn. Waar in het verleden deze kritische waarde goed kan worden gehaald, is door de verlenging van de baan de rijtijd langer geworden. Door de brandweermensen in brandwerende "uitrukkliding" te laten werken en dicht rond het brandweervoertuig te houden zorgt Groningen Airport Eelde dat aan de eis wordt voldaan. De brandweer op Groningen Airport Eelde verzorgt echter ook onderhoud op de luchthaven, voebrengt milieutaken, assisteert bij de belanking van vliegtuigen en verzorgt trainingen voor omliggende korpsen. Een verhuizing van het onderkomen van de brandweer naar een nieuwe locatie dicht bij de baan verbetert zodoende niet alleen de veiligheid door een kortere "response-tijd", maar zorgt ook voor behoud van de flexibiliteit in de inzetbaarheid van medewerkers. De gezamenlijke behuizing met de teams van de traumahelikopter en de ambulancediensten biedt bovendien de mogelijkheid gedeelde faciliteiten en diensten te ontwikkelen en te beheren op het gebied van instructie, vergaderen, eten, slapen, sporten, recreëren, en onderhoud van materieel.

Na verhuizing van de brandweer naar een nieuwe locatie zal de huidige kazerne worden gesloopt en op termijn plaats maken voor parkeervoorzieningen en general aviation.

Parkeervoorzieningen

De bereikbaarheid van Groningen Airport Eelde is een belangrijke troef van de luchthaven. Veel reizigers waarderen het dat ze goedkoop en dichtbij kunnen parkeren. De luchthaven heeft 3 parkeerplaatsen voor het publiek: P1, P2 en P4. In 2012 is P2 door tijdelijke voorzieningen uitgebreid. In totaal beschikt Groningen Airport Eelde daarmee over 740 publieke

parkeerplaatsen. Uitbreiding van de parkeervoorzieningen zal evenals de aanpak van de terminal gelijk op gaan met de groei van de luchthaven. De regionale overheden bereiden de aanleg van een Transferium bij de op- en afritten van de A28 voor. Dit Transferium vervult in de eerste plaats een functie voor het verkeer van en naar de stad Groningen, maar kan in de toekomst ook een functie vervullen in de parkeerbehoefte van Groningen Airport Eelde. In de zomer kent een Transferium overcapaciteit, terwijl het verkeer op Groningen Airport Eelde piekt. Bij groei van passagiers zou het Transferium kunnen fungeren als een vooruitgeschoven post van de luchthaven met mogelijk incheckfaciliteiten.

Ontsluiting en herinrichting voorterrein

De ruimtelijke ontwikkelingen die Groningen Airport Eelde wil realiseren op en rond de luchthaven ondersteunen het hoofddoel: het accommoderen van de passagier, bereikbaarheid en gemak. Het plan dat Groningen Airport Eelde heeft gemaakt voor de herontwikkeling van het luchthaventerrein is ontwikkeld samen met het Groningse bureau Van Ringen Architecten. Op de schetsen hiernaast is de inrichting van het voorterrein van de luchthaven op dit moment weergegeven. Een andere organisatie van de infrastructuur brengt het voorterrein van de luchthaven op een hoger plan. Er ontstaat ruimte voor:

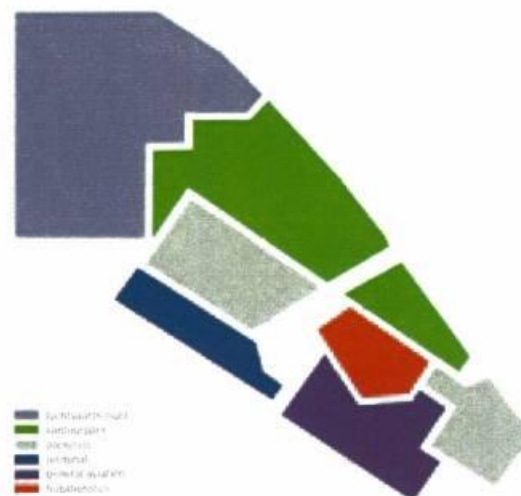
- Uitbreiding van de terminal
- Parkeerruimte op loopafstand van de terminal
- Doorstroming van verkeer, ook bij piekbelasting
- Behoud van de KLM Flight Academy in een eigen campus
- Ontwikkeling van kantoor- en bedrijfsruimten.

Ter verbetering van de bereikbaarheid van de luchthaven zijn een aantal maatregelen opgesteld:

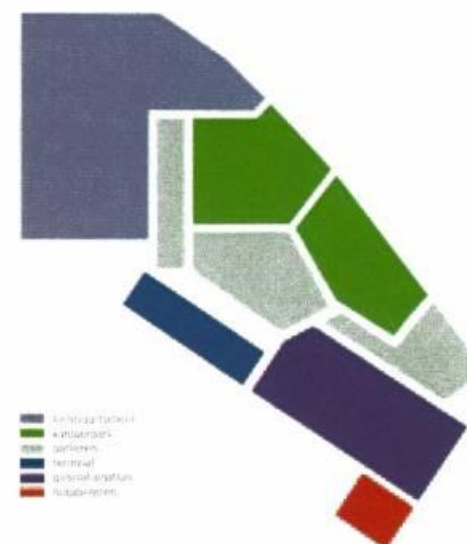
- Aanleg van een nieuwe toegangsweg die doorstroming op het voorterrein verbetert.
- Constructie van een rotonde op de Burgemeester Legroweg. De brede toegangsweg sluit op deze rotonde aan.
- Aansluiting op een te realiseren Transferium Groningen Airport Eelde bij De Punt, waar openbaar vervoer en shuttlediensten op aan kunnen sluiten. In samenhang met de bouw van het transferium is in de plannen een strook voor een busbaan gereserveerd.

De ontwikkeling van de luchthaven kan in landschappelijk opzicht niet los worden gezien van de ambities voor het gebied rond Groningen Airport Eelde. Beeldbepalend in het gebied is de laan die de landgoederengordel in Eelde/Paterswolde verbindt met het beekdal van de Drentse Aa. De luchthaven neemt langs deze laan een bijzondere plaats in. Het terrein van en voor de terminal kan dit beeld versterken. Dat draagt bij aan de beleving, eenheid en uitstraling van het gebied, maar ook aan de uniciteit en de kwaliteit van Groningen Airport Eelde.

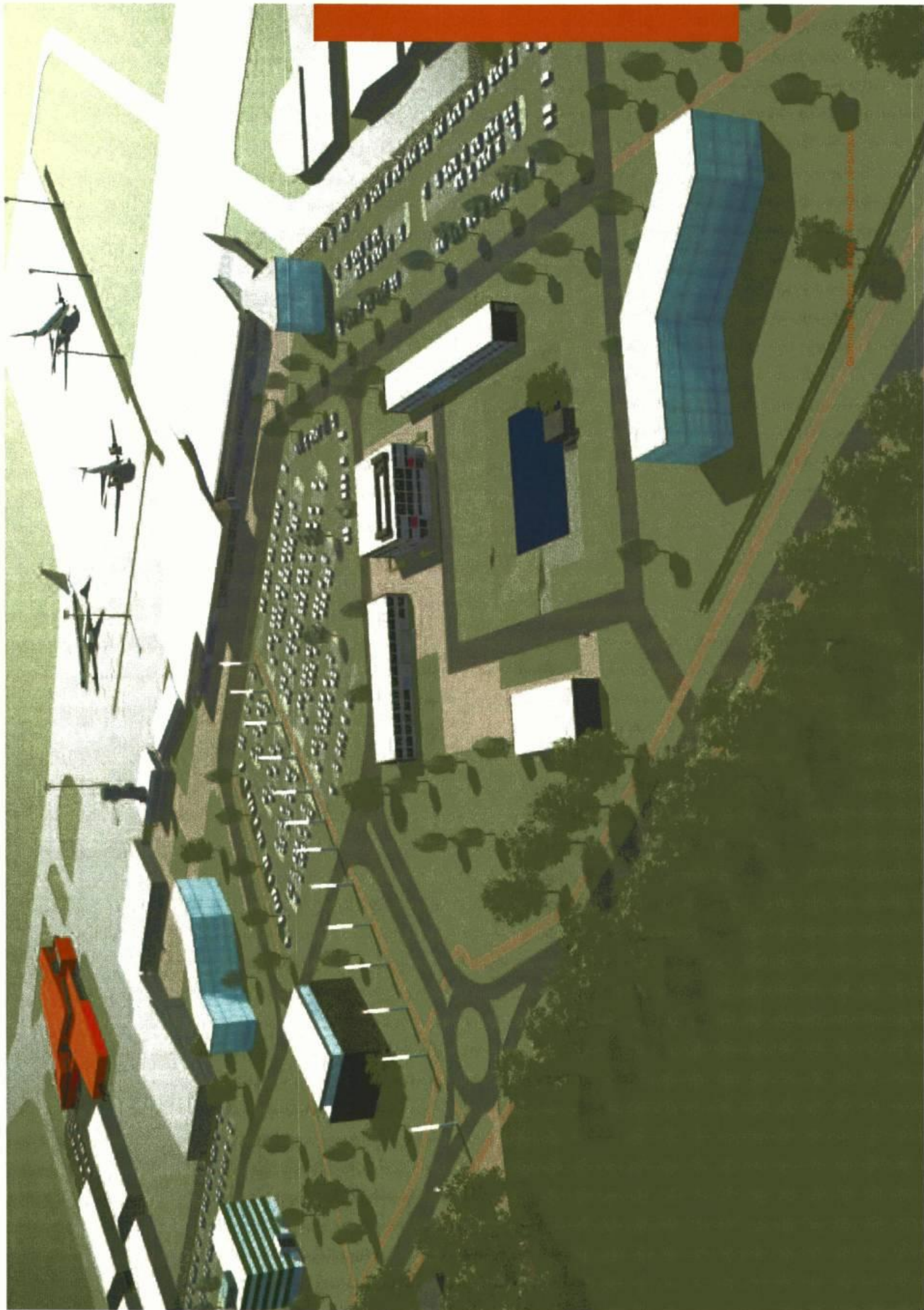
In de projectplannen is rekening gehouden met het minder gunstige economisch tij, dat weinig ruimte biedt voor lucratieve vastgoedontwikkeling op het voorterrein. Hier past bescheidenheid, maar ook creativiteit. Op het terrein van de KLM Flight Academy bevinden zich de oude gebouwen van de Rijksluchtvaartschool, een schepping van architect P.J.J.M. Cuypers (samen met Bart van der Leek). Samen met de vijver vormt dit een monumentaal ensemble. De staat van de gebouwen is echter slecht en gaat door de leegstand verder achteruit. De RLS gebouwen krijgen door de herinrichting een prominentere positie. In het plan worden de voor- en achterkanten van de gebouwen omgedraaid. Samen met het aanpassen van de groenstructuur worden de bestaande gebouwen een deel van het centrale plein voor de terminal. Het voormalige gymnastiekgebouw is reeds her-ontwikkeld en geeft aan DSV Luchtvracht een nieuwe huisvesting.

Situatie nu (2013)

Situatie toekomst (2023)

© 2010 [unreadable] All rights reserved.

A nighttime photograph of an airport runway. The runway is illuminated by a series of bright lights that recede into the distance. In the sky, a bright, circular light source, possibly the moon or a low sun, is visible. The overall scene is dark, with the lights providing the primary illumination. There are several large, semi-transparent, light-colored oval shapes overlaid on the image, and a solid orange vertical bar on the left side.

Vanaf 2017, als ongeveer 300.000 passagiers
afgehandeld worden, heeft de luchthaven
voldoende inkomsten om de operationele
kosten te dekken

Exploitatie

De broek ophouden

De groeiambitie van Groningen Airport Eelde dient twee belangen. De verbeterde bereikbaarheid door de lucht levert maatschappelijke baten voor de regio. Voor de onderneming is groei nodig om een beter financieel resultaat te bewerkstelligen. Uitbreiding van het aantal vluchten en passagiers leidt tot een toename van de operationele opbrengsten. De operationele kosten stijgen naar verhouding minder omdat er sprake is van schaalvoordelen. Het operationeel resultaat zal bij groei dan ook verbeteren en tot een positieve EBITDA leiden.

Opbrengsten

Opbrengsten havengelden

De (netto) opbrengsten van de luchthaven worden voor een groot deel gerealiseerd uit de havengelden; in 2012 ruim 70 procent. De havengelden bestaan uit landingsgeld, passagiersbelasting, securityheffing en afhandelingsopbrengsten. Toename van het aantal vluchten levert extra inkomsten uit havengelden op.

De gemiddelde opbrengsten per passagier dalen onder druk van de toenemende concurrentie tussen regionale luchthavens. Hoe de tariefontwikkeling eruit gaat zien is onzeker. Om een beter beeld te krijgen van de opbrengsten uit havengelden is een analyse gemaakt van de gemiddelde opbrengst aan havengelden per vertrekkende passagier voor een aantal luchthavens. Daarbij is gekeken naar zowel luchthavens die gedomineerd worden door low-cost carriers (Milaan Bergamo, Dortmund en Eindhoven), en luchthavens met een relatief laag tot gemiddeld capaciteitsaandeel van low-cost carriers (Graz, Hannover, Nürnberg). De figuur rechts laat zien dat naarmate het aandeel van de low-cost carriers toeneemt, de gemiddelde havengelden per vertrekkende passagier lager zijn.

De gemiddelde havengelden per vertrekkende passagier liggen rond de € 26. De luchthavens met een grote aanwezigheid van low-cost carriers ontvangen in het algemeen minder dan € 20 per passagier.

Groningen Airport Eelde heeft per marktsegment een inschatting gemaakt van de ontwikkeling van realistische en marktconforme havengeldtarieven voor de planperiode. Het hiernaast weergegeven voorbeeld toont dat luchthavens met een groot aandeel low-cost verkeer lagere gemiddelde havengelden per vertrekkende passagier realiseren. De grote volumes die door deze maatschappijen worden gerealiseerd rechtvaardigen de lagere prijs. Deze benchmark onderschrijft dat voor low-cost verkeer van een relatief laag tarief moet worden uitgegaan.

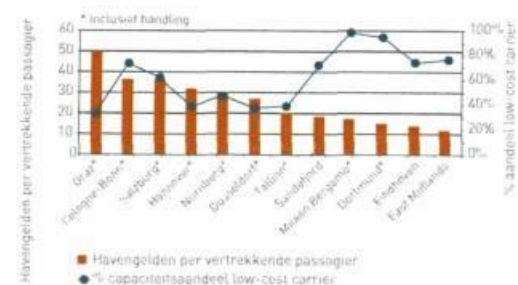
Onder druk van de concurrentie met low-cost carriers werken chartermaatschappijen aan verlaging van kosten en verbetering van efficiency. Hun diensten gaan meer lijken op die van low-cost maatschappijen, de havengeldtarieven ontwikkelen mee in neerwaartse richting.

De gemiddelde opbrengst uit havengelden daalt van € 40 per vertrekkende passagier in 2013 naar € 25 in 2023.

Commerciële opbrengsten

Naast havengelden heeft de luchthaven verschillende vormen van commerciële inkomsten: verhuuropbrengsten, zowel in de terminal als op het luchthaventerrein, opbrengsten uit erfpacht, concessieopbrengsten gegenereerd door het restaurant, verkoop van vliegtuigbrandstof en parkeren. Die laatste levert de grootste bijdrage aan de commerciële opbrengsten. Met het toenemen van het aantal passagiers zullen de parkeeropbrengsten in absolute zin stijgen.

Opbrengsten Havengelden

Commerciële opbrengsten

Vakantiegangers parkeren veelal hun auto voor een week. De meeste reizigers die een city trip maken, laten hun auto een weekend staan en met de verwachte komst van lijndienst-carriers zal het aantal parkerende zakenreizigers eveneens groeien. Door een kortere gemiddelde parkeerduur, een toename van het aandeel inkomende passagiers en door een verwachte toename van het aandeel passagiers dat met openbaar vervoer komt, is de verwachting dat de gemiddelde opbrengst per passagier daalt met 25% tot 2023.

Uitbreiding van de terminal betekent een stimulans voor andere inkomstenbronnen. De hoeveelheid verhuurbare ruimte neemt toe en ook de opbrengsten uit concessies stijgen.

In het ontwikkelingsperspectief dat Groningen Airport Eelde nastreeft, nemen de commerciële opbrengsten toe van circa 1,4 miljoen (2013) naar ongeveer € 3,1 miljoen in 2023. De diagram (vorige pagina) laat deze ontwikkeling zien waarbij de belangrijkste opbrengstencategorieën zijn onderscheiden.

Kosten

Personeelskosten

De personeelskosten zijn met een aandeel van bijna 70 procent in de totale bedrijfslasten de belangrijkste kostenpost. De brandweerdiensten en afhandelingactiviteiten nemen daarbij het grootste gedeelte voor hun rekening. Door de verwachte groei van het luchtverkeer zullen de personeelskosten vanaf 2016 relatief minder zwaar op het resultaat drukken. Dat komt doordat de vaste kosten aan administratie, marketing, directie en ondersteunende afdelingen ook bij toename van het luchtverkeer tamelijk

constant blijven. De brandweer en havendienst hoeven minder snel mee te groeien met de toename van vliegverkeer. Het gevolg is een toename van de productiviteit per werknemer en een daling in de operationele kosten per vertrekkende passagier bij volumegroei.

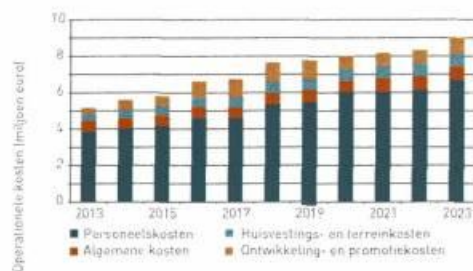
Marketingkosten

De eerste fase van de planperiode draait om, in goed Nederlands, "business development & marketing". Groningen Airport Eelde neemt het voortouw in het aantrekken van nieuwe routes en luchtvaartmaatschappijen. Businessontwikkeling omvat een samenspel van meerdere instrumenten: marketing en communicatie, het verstrekken van incentives aan airlines waaronder kortingen op havengelden, maar ook het mede risico dragen in de aanloopfase van een nieuwe verbinding.

Groningen Airport Eelde verhoogt met ingang van 2014 het budget voor marketing structureel met € 250.000. Daarmee wordt vooral ingezet op vergroting van de bekendheid van de luchthaven en promotie van het huidige bestemmingsaanbod.

Voor nieuwe verbindingen is meer budget vereist, zowel voor de promotie als voor incentives en risicodeling. De luchthaven reserveert daarvoor in totaal nog eens € 1 miljoen gedurende de planperiode. De wijze van besteding van de met deze inspanning gepaard gaande kosten zal per geval kunnen verschillen. Groningen Airport Eelde geeft er de voorkeur aan dit extra budget te bundelen met het Route Development Fonds, waar naast de luchthaven ook overheid en bedrijfsleven aan bijdragen, om zo de slagkracht zo groot mogelijk te maken. De gelden zijn nodig bij daadwerkelijke groei, wanneer nieuwe routes worden gestart.

Operationele Kosten

Operationeel resultaat

In de grafiek 'EBITDA' rechtsboven zijn de operationele opbrengsten en operationele kosten samengebracht. De investeringen in marketing leiden de komende jaren tot een lichte daling van het resultaat. In 2016 verbetert het operationele resultaat, onder meer door de verwachte komst van een nieuwe lijndienst. Vanaf 2017, als ongeveer 300.000 passagiers atgehandeld worden, heeft de luchthaven voldoende inkomsten om de operationele kosten te dekken. Dat blijft zo in de jaren daarna. Vanaf 2020 wordt een positief resultaat (EBT) behaald. De operationele kosten nemen toe tot ruim € 8,9 miljoen in 2023 (2013: ruim € 5,1 miljoen). De operationele opbrengsten nemen toe tot € 11,3 miljoen in 2023 (2013: € 5,0 miljoen).

De tabel hiernaast is een meer gedetailleerde weergave van de resultaten voor de komende jaren.

EBITDA

Links: Operationele kosten

De operationele kosten nemen weliswaar toe tot ruim € 8,9 miljoen in 2023 (2013: € 5,1 miljoen), maar de groei is aanzienlijk minder groot dan de toename van de operationele opbrengsten die voortvloeien uit de groei van het verkeersvolume.

Links: EBITDA

De operationele opbrengsten overstijgen de operationele kosten vanaf 2017 en leiden tot een positieve EBITDA.

Winst- & verliesrekening

(bedragen x 1.000 euro)

	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Bedrijfsopbrengsten						
Havengelden	3.580	3.779	4.719	5.708	7.273	8.163
Opbrengst gebouwen en terreinen	641	758	889	955	1.024	1.118
Opbrengst verkopen	117	129	190	246	305	342
Overige bedrijfsopbrengsten	699	705	935	1.158	1.463	1.647
Som der bedrijfsopbrengsten	5.037	5.371	6.733	8.067	10.065	11.270
Bedrijfslasten						
Personeelskosten	3.831	4.163	4.573	5.461	6.023	6.652
Afschrijvingskosten (incl. vrijval subsidies)	597	643	750	770	612	599
Overige bedrijfskosten	1.301	1.607	1.902	2.022	2.110	2.261
Bijdrage route development fonds			250	250		
Som der bedrijfslasten	5.729	6.413	7.475	8.503	8.745	9.511
Bedrijfsresultaat	-692	-1.042	-741	-435	1.321	1.759
Saldo rentebaten en -lasten	164	93	63	39	34	70
EBITDA	-95	-399	8	334	1.933	2.358
EBT	-528	-949	-678	-397	1.355	1.830

Balans en kasstroom

Mede dankzij de jaarlijkse agiostortingen van de aandeelhouders bedraagt het eigen vermogen van Groningen Airport Eelde in 2013 € 15,1 miljoen. De kasreserve ('liquide middelen') bedraagt € 7,9 miljoen.

Hiernaast is de ontwikkeling van de balans en de kasstromen weergegeven. Daarbij is nog geen rekening gehouden met de uitbreidingsinvesteringen in terminal, brandweergebouw, parkeren, wegen en herinrichting. Wel zijn opgenomen de voor de exploitatie van het bestaande luchthavenbedrijf noodzakelijke vervangingsinvesteringen. In de jaren 2016 tot en met 2018 is vervanging van groot materieel voorzien, waaronder een crashtender voor de brandweer en drie sneeuwruimvoertuigen. De gezamenlijke waarde van die investeringen bedraagt € 1,35 miljoen.

In de komende jaren zal Groningen Airport Eelde de routeontwikkelingsstrategie verder ten uitvoer brengen en intensieve marketingprogramma's ontwikkelen en uitvoeren. Er wordt samenwerking met en financiële participatie gevraagd van regionale stakeholders, maar deze inspanningen vragen ook financieel commitment van Groningen Airport Eelde. Dit zal de jaarlijkse exploitatieverliezen in eerste instantie doen oplopen. Vanaf 2020 is er door groei van het verkeer echter sprake van een positieve kasstroom. Het eigen vermogen daalt tot € 10,9 miljoen in 2019, de kasreserve tot € 2 miljoen. Vanaf 2020 nemen vermogen en liquide middelen weer toe.

Kasstroom overzicht

(bedragen x 1.000 euro) Hierin zijn geen uitgaven of financieringsstromen opgenomen voor de uitbreidingsinvesteringen

	2013	2015	2017	2019	2021	2023
UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN						
Bedrijfsresultaat	-692	-1.042	-741	-435	1.321	1.759
Aanpassingen voor:						
Afschrijvingen	597	643	750	770	612	599
Toename/afname voorzieningen	0	0	0	0	0	0
	597	643	750	770	612	599
Veranderingen in het werkkapitaal						
Toename voorraden	-16	-4	-14	-11	-24	-18
Toename/afname vorderingen	173	-15	53	-40	-88	-67
Toename kortlopende schulden excl. interest en r/c kredietinstellingen	-35	67	64	-6	-3	42
	122	47	-4	-46	-115	-43
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	-27	-351	-4	289	1.818	2.315
Ontvangen rente	164	93	63	39	34	70
Betaalde rente	0	0	0	0	0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	191	-259	68	327	1.852	2.385
UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN						
Saldo investeringen/desinvesteringen in materiële vaste activa	15.437	-695	-1.000	-1.120	-775	-952
Ontvangen subsidies	0	0	0	0	0	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	15.437	-695	-1.000	-1.120	-775	-952
UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN						
Bijdrage aandeelhouders	0	0	0	0	0	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0	0	0	0	0
NETTO KASSTROOM	-15.246	-954	-932	-793	1.077	1.433

Balans

(bedragen x 1.000 euro) In de balans zijn geen uitbreidingsinvesteringen verwerkt

	2013	2015	2017	2019	2021	2023
ACTIVA						
Materiële vaste activa						
Bedrijfsgebouwen en terreinen	4.836	4.952	4.666	4.311	4.201	6.386
Installaties	495	403	282	255	337	314
Andere vaste bedrijfsmiddelen	2.149	2.191	2.890	3.541	3.051	2.939
In uitvoering en vooruitbetaald	0	260	520	780	1.467	0
	7.481	7.806	8.358	8.888	9.056	9.640
Financiële vaste activa						
Deelneming	0	0	0	0	0	0
	7.481	7.806	8.358	8.888	9.056	9.640
Viottende activa						
Vorraden	201	215	269	323	403	451
Vorderingen	739	788	988	1.184	1.477	1.654
Liquide middelen	7.897	5.905	3.764	2.083	3.619	6.639
	8.838	6.909	5.022	3.590	5.499	8.744
Totale activa	16.319	14.714	13.380	12.478	14.555	18.384
PASSIVA						
Eigen vermogen						
Opgevraagd en gestort kapitaal	4.175	4.175	4.175	4.175	4.175	4.175
Algemene reserve	3.791	2.037	528	448	1.613	5.386
Agio	7.147	7.147	7.147	7.147	7.147	7.147
	15.112	13.359	11.850	10.874	12.934	16.708
Langlopende schulden						
Leningen	0	0	0	0	0	0
Kortlopende schulden						
Schulden aan handelscrediteuren	344	385	448	510	525	571
Schulden aan investeringscrediteuren	63	71	82	94	96	105
Overige schulden	800	900	1.000	1.000	1.000	1.000
	1.207	1.356	1.531	1.604	1.621	1.675
Totale activa	16.319	14.714	13.380	12.478	14.555	18.384

Investeren in groei

Kosten voor baten

Uitbreidingsinvesteringen

Door het verzilveren van marktkansen wil Groningen Airport Eelde in eerste instantie groeien naar 300.000 en vervolgens naar 600.000 passagiers. Uitbreiding van de terminal en herinrichting van terreinen is nodig om verdere groei te kunnen faciliteren en de luchthaven kwalitatief een impuls te geven. In het hoofdstuk 'ruimte voor groei' zijn de elementen van dit investeringsprogramma beschreven.

Het totale investeringsprogramma is geraamd op € 17 miljoen tot aan 2023. Zie tabel rechts. Naast de investeringsbedragen is in het overzicht ook het verwachte planjaar genoemd. Het planjaar is het eerste kalenderjaar na oplevering. In eerste instantie staan investeringen in de terminal en de realisatie van een nieuw onderkomen voor de luchthavenbrandweer op het programma. Beide investeringen zijn op basis van de huidige verkeersomvang en bedrijfsvoering al noodzakelijk. Op basis van een voorontwerp zijn de bouwkosten van een onderkomen voor brandweer en medische diensten geraamd. De kosten voor de luchthavenbrandweer zijn geraamd op € 2,5 miljoen. De eerste fase van de uitbreiding van de passagiersterminal is geraamd op € 3,5 miljoen. Daar komen bij de kosten voor installaties en systemen, zoals security-apparatuur, check-in en bagageafhandelingsystemen, waardoor de totale investering circa € 5 miljoen bedraagt.

De daadwerkelijke realisatie - en dus het feitelijk jaar van ingebruikname - van de verdere investeringen is afhankelijk van de ontwikkeling van het verkeer op de luchthaven. Dus pas bij groei

van vluchten en passagiers komen uitbreidingsinvesteringen op de agenda. Een tweede uitbreiding van de terminal is voorzien in de tweede helft van de planperiode en is geraamd op € 4,2 miljoen, inclusief installaties en systemen (alle bedragen prijspeil 2013).

De verbetering van de ontsluiting en herinrichting van het voorterrein zijn op termijn noodzakelijk voor groei van het verkeer, maar zullen ook bijdragen aan de kwalitatieve verbetering van de bredere omgeving van de luchthaven. Dit investeringsprogramma wordt in nauwe samenwerking met de regionale en lokale overheden verder uitgewerkt. De herinrichting van het voorterrein en de verhuizing van de brandweerkazerne bieden samen ruimte voor uitbreiding van de parkeerplaatsen P2 en P4. Deze zijn nodig bij groei van het aantal passagiers en zijn voorzien voor 2017 en 2019.

Financiering

In het voorgaande hoofdstuk is de exploitatie van de luchthaven geschetst voor de komende jaren, inclusief de extra kosten voor marketing en business development en de vervangingsinvesteringen in de bestaande faciliteiten en materieel. De "lopende zaken" en de inzet op nieuwe verbindingen kunnen worden gefinancierd uit de kasstroom en het eigen vermogen van de luchthaven. Wanneer de groei zich volgens plan en ambitie manifesteert, kan in 2017 en 2020 een positief EBITDA, respectievelijk een positieve cashflow worden behaald.

Gelet op de omvang van het investeringsprogramma is echter aanvullende financiering nodig voor de uitbreidingsinvesteringen.

Voorgenomen investeringsuitgaven

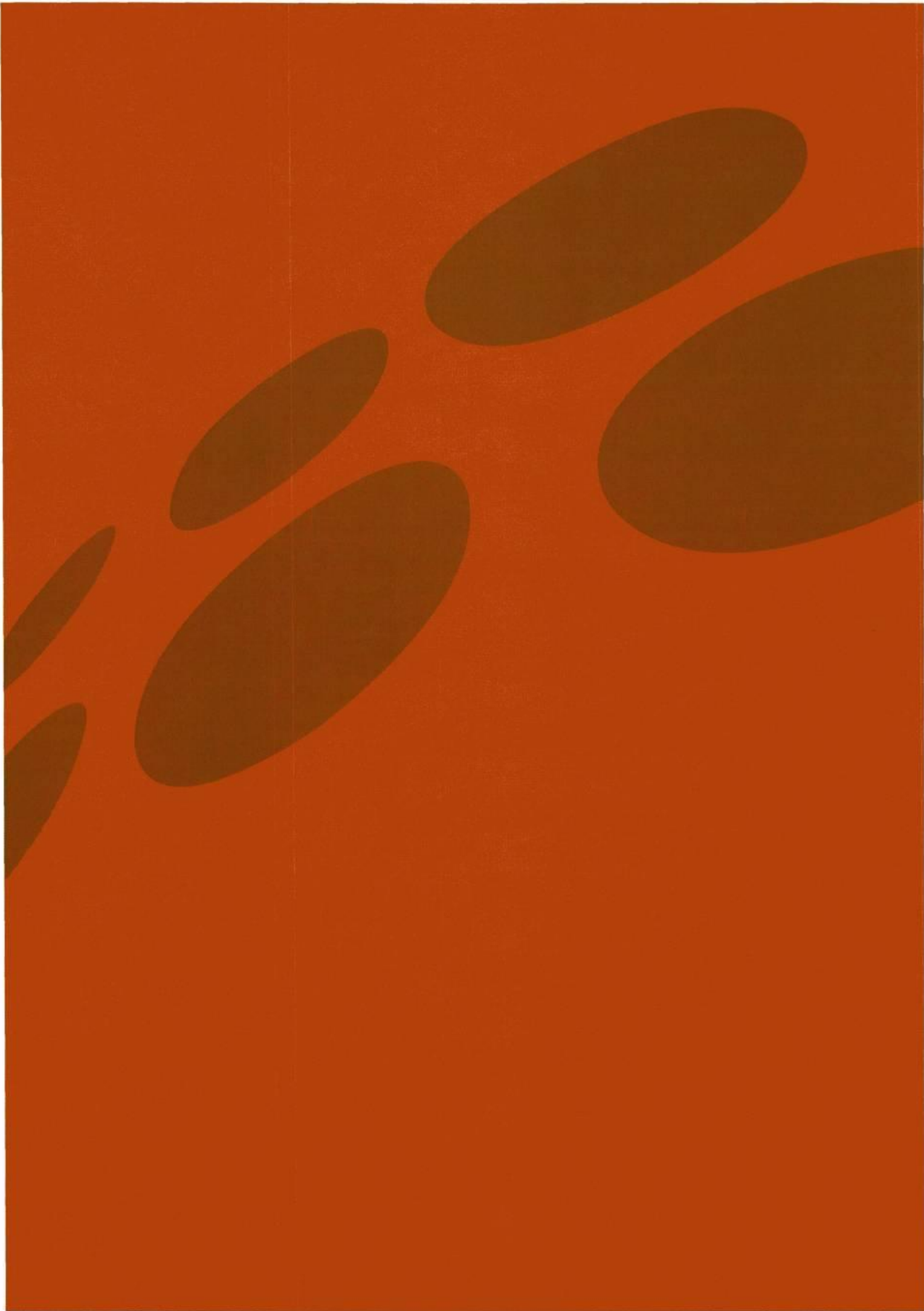
	Kosten	Planjaar
Brandweer		
Nieuwbouw brandweerkazerne	2.000.000	2016
Installaties	250.000	2016
Verharding	300.000	2016
	2.550.000	
Terminal		
Uitbreiding fase 1: 2.000 m ²	3.500.000	2016
Installaties & systemen	1.470.000	2016
Uitbreiding fase 2: 1.650 m ²	3.000.000	2022
Installaties & systemen	1.200.000	2022
	9.170.000	
Ontsluiting en voorterrein		
Herinrichten voorterrein	2.175.000	2017
Wegen	575.000	2017
Rotonde	830.000	2017
Uitbreiding parkeerterrein P2	475.000	2017
Uitbreiding parkeerterrein P4	1.250.000	2019
	5.305.000	
Totaal	17.025.000	

Met de Aandeelhouders moet worden gezocht naar de juiste financieringsopties. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de mogelijkheden die de regionale overheden kunnen bieden, vooral vanuit de beschikbare financiële instrumenten voor verbetering van de Noordelijke infrastructuur en stimulering van de economische ontwikkeling.

In een eerste globale Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) die door de Rijksuniversiteit Groningen is uitgevoerd, zijn de maatschappelijke reistijdbaten afgezet tegen de exploitatiekosten. Daar komt een positief saldo uit. Een positieve MKBA score geeft aan dat het voor overheden om een maatschappelijk rendabele investering gaat.

Investerings van de overheden in de luchthaven zijn dus legitiem, maar ook in de komende jaren nodig. Groningen Airport Eelde legt de focus op ontwikkeling van verbindingen en verkeer. Groei van het verkeer zorgt voor verbetering van het exploitatieresultaat en stelt de luchthaven op termijn in staat majeure uitbreidingsinvesteringen (mede) te financieren.

GRONINGEN AIRPORT EELDE

Uitgave Groningen Airport Eelde © oktober 2013

In deze uitgave zijn tabellen en grafieken verwerkt uit de Eurostat database (2009 = meest recent) en onderzoek van InterVISTAS Consulting Group

Vormgeving
Ilse Spijker, StudioSpijker Groningen

Contact
Groningen Airport Eelde

Machlaan 14a, 9761 TK Eelde
Postbus 50, 9765 ZH Paterswolde
Telefoon: (050) 309 70 70

www.groningenairport.nl

EUROBORG N.V.

Beschrijving

De activiteiten van Euroborg N.V. bestaan voornamelijk uit het verkrijgen, ontwikkelen, bezwaren, huren en verhuren, vervreemden en op commerciële wijze exploiteren van registergoederen, in het bijzonder van een sportcomplex (stadion).

Publiek belang

Het openbaar belang van de Euroborg is de landmark in de ontwikkeling van het Europapark, de sportvoorziening voor betaald voetbal in Groningen

Juridische status en eigendom

Euroborg is een naamloze vennootschap. De Gemeente Groningen is 100%aandeelhouder.

Algemene gegevens deelneming	
Naam deelneming	Euroborg NV
Bedrijfssector	Sport en Bewegen
Vestigingsplaats	Groningen
Deelneming sinds	29 oktober 2001
Website	n.v.t.
Belang provincie Groningen	100 %

Financieel overzicht				
(€ mln.)	2014	2013	2012	2011
Totaal activa	19.3	20.2	20.7	24.6
Eigen vermogen	-/- 0.1	0.1	0.3	4.7
Vreemd vermogen	19.4	20.1	20.3	19.9
Solvabiliteitsratio	0,00	0,00	0.01	0,19
inkomsten	2.1	2.1	2.0	2.0
Resultaat	-/- 0,17	-/- 0,22	-/- 0.19	0.33
Bijdrage Gemeente Groningen	0.3	0.3	0,3	0,3

Bedrijfsspecifieke kerncijfers				
	2014	2013	2012	2011
Aantal zitplaatsen	22.579	22.579	22.579	22.579
Aantal werknemers (fte)	0	0	0	0

Directie		
	<i>functie</i>	<i>Sinds</i>
B. Veenbrink	Directeur	2006

Raad van Commissarissen		
	<i>functie</i>	<i>Sinds</i>
Dhr W. Smink	voorzitter	2006
Dhr. G.F. Hes	lid	2003
Dhr. G.H. Koolman	lid	2002

**Beperkte balans 2014 van
Euroborg N.V.
Groningen**

De jaarrekening 2014 van Euroborg N.V. is goedgekeurd en vastgesteld in de vergadering van aandeelhouders d.d. 17 april 2015.

Inhoud

Directieverslag	2
Beperkte balans per 31 december 2014 (na resultaatbestemming)	5
Toelichting behorende bij de beperkte balans per 31 december 2014	6

Directieverslag

Algemeen

De activiteiten van Euroborg N.V. bestaan voornamelijk uit het verkrijgen, ontwikkelen, bezwaren, huren en verhuren, vervreemden en op commerciële wijze exploiteren van registergoederen, in het bijzonder van een sportcomplex (stadion).

De aandelen van Euroborg N.V. worden gehouden door de gemeente Groningen. Er is geen sprake van een groep, groepsmaatschappijen of deelnemingen. Euroborg N.V. heeft geen personeel in dienst. De directie en de controller worden ingehuurd. Verder is sprake van een Raad van Commissarissen die uit drie personen bestaat. Het technisch beheer van het stadion is uitbesteed aan Bilfinger Real Estate B.V.

Beleid en risico's

De belangrijkste elementen van het gevoerde beleid bestaan uit een gezond technisch, alsmede een prudent financieel beheer van het stadion.

Het stadion is tot 2037 verhuurd aan FC Groningen voor een vast bedrag per jaar met een jaarlijkse indexatie. Het stadion is met een hypothecaire lening op basis van annuïteiten gefinancierd. Deze hypothecaire lening is verstrekt door de aandeelhouder, de gemeente Groningen, en kent een vaste rente. Het financiële beleid is gericht op een gezonde balans tussen de inkomsten en de uitgaven. De directie en de Raad van Commissarissen sturen sterk op de (prognose van) kasstromen. Euroborg N.V. heeft geen financiële derivaten.

Het technisch beheer van het stadion is uitbesteed aan Bilfinger Real Estate BV. De directie stemt jaarlijks het onderhoudsplan af met de professionals van Bilfinger Real Estate BV. Daarbij staan veiligheid, kwaliteit en comfort voorop.

Euroborg N.V. loopt geen prijsrisico's. De risico's op het gebied van krediet, liquiditeit en kasstromen hangen samen met de financiële positie van FC Groningen. Euroborg N.V. heeft met FC Groningen als huurder van het stadion één belangrijke debiteur. Ontwikkelingen in de Nederlandse economie (kaartverkoop en sponsoring) hebben een directe invloed op FC Groningen en raken daarmee ook het risicoprofiel van Euroborg N.V. Ook sportief gezien zijn de prestaties van FC Groningen van belang voor Euroborg N.V. Directie en de Raad van Commissarissen onderkennen voorgenoemde risico's in respectievelijk haar beleid en toezicht. Een voorzichtig financieel beleid is daarvan het gevolg.

Huidige gang van zaken

In 2014 heeft de eindafrekening van de ontwikkelings- en realisatie overeenkomst (ORO) met de aandeelhouder plaatsgevonden. Er staan derhalve geen verplichtingen terzake meer op de balans.

De omzet ligt in lijn met voorgaande jaren. De huur is, in overeenstemming met de huurovereenkomst, geïndexeerd. Het resultaat na belastingen bedraagt circa € 170.000 negatief over 2014 en het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2014 € 74.000 negatief. Dit resultaat en eigen vermogen is de consequentie van de stelselwijziging die in 2013 is doorgevoerd.

Als gevolg van veranderende wetgeving heeft Euroborg N.V. vanaf 2013 gekozen voor waardering van het stadion tegen historische kosten verminderd met cumulatieve afschrijvingen die lineair worden berekend. Hiermee volgt Euroborg N.V. de meest gebruikelijke afschrijvingsmethodiek in de vastgoedbranche. De doorvoering van deze stelselwijziging heeft echter wel een negatief effect op het resultaat en eigen vermogen van de onderneming op de korte termijn.

De wijze waarop het stadion wordt gewaardeerd staat los van het beleid van de directie van Euroborg N.V. De oorspronkelijke kasstroomprognose van Euroborg N.V. voor de totale looptijd van het project Euroborg laat een nihil saldo zien. De stelselwijziging heeft geen effect op de kasstromen.

Zoals aangegeven stuurt de directie van Euroborg N.V., daarin ondersteund door de Raad van Commissarissen sterk op de kasstromen en de geprognostiseerde kasstromen. Het boekhoudkundige resultaat en het effect daarvan op het eigen vermogen is daaraan ondergeschikt. Ook de liquiditeit (de mate waarin Euroborg N.V. op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen) en de solvabiliteit (de mate waarin Euroborg N.V. op lange termijn aan haar verplichtingen kan voldoen) wordt door directie en Raad van Commissarissen beoordeeld op basis van de kasstromen. Gezien het risicoprofiel van de belangrijkste debiteur is een voortzetting van een voorzichtig en terughoudend financieel beleid geboden.

Toekomstparagraaf

De verhuur van het stadion zal ongewijzigd plaatsvinden in de komende jaren.

De liquiditeit en solvabiliteit kunnen in de nabije toekomst in gevaar komen doordat met ingang van het fiscale jaar 2016 het effect van de vrijstelling van de vennootschapsbelastingplicht (VpB-plicht) voor overheidsbedrijven komt te vervallen. Dit scenario kan mogelijk vergaande consequenties hebben voor de liquiditeitspositie van Euroborg N.V. In overleg met haar belastingadviseur en het

Gemeentelijk VpB projectteam probeert de directie de consequenties van de herinvoering van de VpB plicht op de bedrijfshuishouding inzichtelijk te maken alsmede de mogelijk negatieve effecten ervan te minimaliseren.

De ontwikkeling van het zgn. Topsportzorgcomplex aan de Laan Corpus den Hoorn te Groningen, waarin het trainingscomplex van FC Groningen gehuisvest zal worden, bevindt zich nog in de haalbaarheidsfase waarbij de verschillende financieringsmogelijkheden worden onderzocht. De omvang van de eventuele investering die met betrekking tot het oefencomplex mogelijk zal worden gepleegd door Euroborg N.V. is nog niet bekend. De directie onderkent de mogelijke risico's met betrekking tot de realisatie van dit project en zal hiermee in de voorstellen tot besluitvorming omtrent het topsportzorgcomplex terdege rekening houden.

In 2014 heeft een verdere verduurzaming van het stadion plaatsgevonden door de installatie van photo-voltaïsche panelen (PV-panelen) op het dak. Nadat in 2013 reeds 531 PV panelen waren geïnstalleerd, zijn in 2014 nog eens 589 panelen geplaatst. Beide projecten zijn tot stand gekomen middels crowdfunding in samenwerking met FC Groningen en de Stichting 1miljoen Watt.

Er zullen naar verwachting geen wijzigingen gaan plaatsvinden in de personele bezetting.

Groningen, 17 april 2015

De directie

Raad van Commissarissen

B. Veenbrink

W. Smink

G.F. Hes

G.H. Koolman

Beperkte balans per 31 december 2014 (na resultaatbestemming)

<i>Activa</i>	31 december 2014		31 december 2013	
	€	€	€	€
Vaste activa				
Materiële vaste activa	<u>17.861.577</u>		<u>18.580.570</u>	
Som der vaste activa		17.861.577		18.580.570
Vlottende activa				
Vorderingen	49.467		62.899	
Liquide middelen	<u>1.386.773</u>		<u>1.589.581</u>	
Som der vlottende activa		1.436.240		1.652.480
		<u>19.297.817</u>		<u>20.233.050</u>
 <i>Passiva</i>				
Eigen vermogen				
Geplaatsd kapitaal	48.000		48.000	
Overige reserves	<u>- 122.209</u>		<u>49.278</u>	
		- 74.209		97.278
Voorzieningen		1.502.162		1.235.310
Langlopende schulden		16.329.759		16.758.048
Kortlopende schulden		1.540.105		2.142.414
		<u>19.297.817</u>		<u>20.233.050</u>

Toelichting behorende bij de beperkte balans per 31 december 2014

1 Algemeen

Op grond van artikel 396 lid 3 Boek 2 BW zijn beperkingen in de balans alsmede in de toelichting aangebracht.

1.1 Activiteiten

De activiteiten van Euroborg N.V. bestaan voornamelijk uit het verkrijgen, ontwikkelen, bezwaren, huren en verhuren, vervreemden en op commerciële wijze exploiteren van registergoederen, in het bijzonder van een sportcomplex (stadion).

1.2 Groepsverhoudingen

De Gemeente Groningen is 100% aandeelhouder in Euroborg N.V.

1.3 Risico's en onzekerheden

Bij het opstellen van de jaarrekening worden door de directie schattingen en veronderstellingen gemaakt die van invloed zijn op de bedragen die in de jaarrekening zijn opgenomen. De feitelijke resultaten kunnen van deze schattingen en veronderstellingen afwijken.

Als belangrijkste onzekerheden gelden:

- de waardering van het stadion op (maximaal) de contante waarde van de toekomstige kasstromen en daarin opgenomen parameters voor ondermeer onderhoud en zakelijke lasten;
- een substantieel kredietrisico als gevolg van de concentratie rondom FC Groningen als belangrijkste debiteur. Ter mitigering zijn aanvullende zekerheden verstrekt (zie paragraaf 2.5);
- door de inwerkingtreding van de Wet modernisering VpB-plicht overheidsondernemingen ontstaat voor Euroborg N.V. vennootschapsbelastingplicht met ingang van 1 januari 2015. Daadwerkelijke heffing van vennootschapsbelasting zal plaatsvinden vanaf 1 januari 2016. De omvang hiervan is nog niet in te schatten.

1.4 Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld op basis van een continuïteit veronderstelling. Ondanks het negatieve resultaat en het negatief eigen vermogen van Euroborg N.V. per ultimo 2014, leidt dit niet tot gevaar van de continuïteit, aangezien de

directie stuurt op kasstromen, welke in voldoende mate positief zijn. Hierdoor kan Euroborg N.V. aan haar verplichtingen blijven voldoen.

1.5 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

1.5.1 Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde verslaggevingregels conform BW2/Richtlijnen Jaarverslaggeving. Euroborg N.V. kwalificeert als kleine rechtspersoon en derhalve is in de jaarrekening 2014 gebruik gemaakt van de richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen historische kosten, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

1.5.2 Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. Euroborg N.V. heeft geen financiële derivaten.

1.5.3 Materiële vaste activa

Het stadion is gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen. Indien van toepassing wordt rekening gehouden met duurzame waardeverminderingen. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De verkrijgingsprijs bestaat uit de bestede directe en indirecte projectgerelateerde kosten onder aftrek van ontvangen bijdragen uit hoofde van grondverkoop, subsidies, founderbijdragen en tegemoetkomingen van derden. Op de bestede kosten, exclusief grondkosten, wordt jaarlijks lineair afgeschreven.

Jaarlijks wordt getoetst of sprake is van indicaties van een duurzame waardevermindering door de contante waarde van de toekomstige kasstromen te vergelijken met de boekwaarde van het stadion. Indien de aldus berekende reële waarde lager is dan de boekwaarde wordt het verschil in het resultaat verantwoord.

1.5.4 Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

1.5.5 Voorzieningen

Tenzij anders vermeld worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd op basis van 15-jaars voortschrijdend gemiddelde. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

1.5.6 Langlopende en kortlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde).

1.6 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

1.6.1 Opbrengsten/kosten

Opbrengsten uit hoofde van de verhuur worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben. De kostprijs van deze opbrengsten wordt aan dezelfde periode toegerekend.

1.6.2 Belastingen

Door de gewijzigde eigendomsverhoudingen, kwalificeert Euroborg N.V. effectief vanaf 20 november 2007, niet meer als belastingplichtige voor de vennootschapsbelasting. Echter door de inwerkingtreding van de Wet modernisering VpB-plicht overheidsondernemingen ontstaat voor Euroborg N.V. vennootschapsbelastingplicht met ingang van 1 januari 2015 (zie paragraaf 1.3).

2 Toelichting op de balans

2.1 Vorderingen

De vorderingen per ultimo 2014 hebben een resterende looptijd van korter dan 1 jaar.

2.2 Eigen vermogen

2.2.1 Geplaatst kapitaal

Het geplaatst en gestort aandelenkapitaal bedraagt 48.000 aandelen van nominaal € 1, zijnde € 48.000.

2.2.2 Overige reserves

De post overige reserves muteerde uit hoofde van de resultaatbestemming van 2014.

2.3 Voorzieningen

2.3.1 Onderhoudsvoorziening

Op basis van een meerjarenonderhoudsprognose is een onderhoudsvoorziening gevormd. De vaststelling van de dotatie is gebaseerd op de actuele meerjarenonderhoudsprognose voor de komende 15 jaar, rekening houdend met 2% inflatie.

2.3.2 Voorziening afkoopsom VvE-bijdrage skyboxen

In het kader van de verkochte skyboxen heeft Euroborg N.V. met ingang van 1 januari 2006 de bijdrage aan de VvE voor een periode van 15 jaar betaald. Jaarlijks valt een vast bedrag vrij ten gunste van de exploitatie ter dekking van de jaarlijkse VvE last.

2.4 Langlopende schulden

De vennootschap heeft met een positieve/negatieve hypothecaire leningsovereenkomst, met het stadion als hypothecair onderpand, 1e in rangorde, onderpand op eerste afroep door de schuldeiser. Voor uitbreidingen van het stadion in 2008 en 2009 zijn nieuwe hypothecaire leningsovereenkomsten afgesloten, met het stadion als onderpand, 2e in rangorde.

Alle leningsovereenkomsten kennen een vast rentepercentage.

De aflossingsverplichting voor 2015 bedraagt afgerond € 450.000, dat als kortlopende schuld is verantwoord. In totaal heeft circa € 13.835.000 een looptijd van meer dan 5 jaar.

2.5 *Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen*

In verband met meerdere zekerheid op het ontvangen van de huurpenningen voor de periode van 1 juli 2014 tot en met 30 juni 2017 is een verpandingsakte getekend, waarbij de vordering met betrekking tot sponsorgelden van FC Groningen op Essent zijn verpand aan Euroborg N.V. Voorts wordt ter beperking van het debiteurenrisico de huur bij vooruitbetaling ontvangen.

Aankoop van het naamrecht ten bedrage van € 628.000 is in 2005 verantwoord onder de projectkosten. Hiermee heeft Euroborg N.V. 60% van alle toekomstige opbrengsten uit de verkoop van de naam van het stadion verworven. Opbrengsten over uitsluitend de eerste contractperiode tot dit bedrag worden met de aandeelhouder verrekend, opbrengsten hoger dan € 628.000 komen ten gunste van de exploitatie van Euroborg N.V.

Euroborg N.V. heeft in december 2013 een recht van opstal verleend aan Zonne-Energieborg V.O.F. ten behoeve van het plaatsen en exploiteren van fotovoltaïsche panelen (PV-panelen) op het dak van het stadion, een en ander met als doel zonne-energie op te wekken en te leveren aan huurder FC Groningen. Hiervoor heeft Euroborg N.V. een marktconforme vergoeding ontvangen. Het recht van opstal eindigt op 30 juni 2037.

2.6 *Gemiddeld aantal werknemers*

De onderneming had in 2014 geen werknemers in dienst (2013: geen).

Groningen, 17 april 2015

De directie

Raad van Commissarissen

B. Veenbrink

W. Smink

G.F. Hes

G.H. Koolman

Directieverslag

Algemeen

De activiteiten van Euroborg N.V. bestaan voornamelijk uit het verkrijgen, ontwikkelen, bezwaren, huren en verhuren, vervreemden en op commerciële wijze exploiteren van registergoederen, in het bijzonder van een sportcomplex (stadion).

De aandelen van Euroborg N.V. worden gehouden door de gemeente Groningen. Er is geen sprake van een groep, groepsmaatschappijen of deelnemingen. Euroborg N.V. heeft geen personeel in dienst. De directie en de controller worden ingehuurd. Verder is sprake van een Raad van Commissarissen die uit drie personen bestaat. Het technisch beheer van het stadion is uitbesteed aan Bilfinger Real Estate B.V.

Beleid en risico's

De belangrijkste elementen van het gevoerde beleid bestaan uit een gezond technisch, alsmede een prudent financieel beheer van het stadion.

Het stadion is tot 2037 verhuurd aan FC Groningen voor een vast bedrag per jaar met een jaarlijkse indexatie. Het stadion is met een hypothecaire lening op basis van annuïteiten gefinancierd. Deze hypothecaire lening is verstrekt door de aandeelhouder, de gemeente Groningen, en kent een vaste rente. Het financiële beleid is gericht op een gezonde balans tussen de inkomsten en de uitgaven. De directie en de Raad van Commissarissen sturen sterk op de (prognose van) kasstromen. Euroborg N.V. heeft geen financiële derivaten.

Het technisch beheer van het stadion is uitbesteed aan Bilfinger Real Estate BV. De directie stemt jaarlijks het onderhoudsplan af met de professionals van Bilfinger Real Estate BV. Daarbij staan veiligheid, kwaliteit en comfort voorop.

Euroborg N.V. loopt geen prijsrisico's. De risico's op het gebied van krediet, liquiditeit en kasstromen hangen samen met de financiële positie van FC Groningen. Euroborg N.V. heeft met FC Groningen als huurder van het stadion één belangrijke debiteur. Ontwikkelingen in de Nederlandse economie (kaartverkoop en sponsoring) hebben een directe invloed op FC Groningen en raken daarmee ook het risicoprofiel van Euroborg N.V. Ook sportief gezien zijn de prestaties van FC Groningen van belang voor Euroborg N.V. Directie en de Raad van Commissarissen onderkennen voorgenoemde risico's in respectievelijk haar beleid en toezicht. Een voorzichtig financieel beleid is daarvan het gevolg.

Huidige gang van zaken

In 2014 heeft de eindafrekening van de ontwikkelings- en realisatie overeenkomst (ORO) met de aandeelhouder plaatsgevonden. Er staan derhalve geen verplichtingen terzake meer op de balans.

De omzet ligt in lijn met voorgaande jaren. De huur is, in overeenstemming met de huurovereenkomst, geïndexeerd. Het resultaat na belastingen bedraagt circa € 170.000 negatief over 2014 en het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2014 € 74.000 negatief. Dit resultaat en eigen vermogen is de consequentie van de stelselwijziging die in 2013 is doorgevoerd.

Als gevolg van veranderende wetgeving heeft Euroborg N.V. vanaf 2013 gekozen voor waardering van het stadion tegen historische kosten verminderd met cumulatieve afschrijvingen die lineair worden berekend. Hiermee volgt Euroborg N.V. de meest gebruikelijke afschrijvingsmethodiek in de vastgoedbranche. De doorvoering van deze stelselwijziging heeft echter wel een negatief effect op het resultaat en eigen vermogen van de onderneming op de korte termijn.

De wijze waarop het stadion wordt gewaardeerd staat los van het beleid van de directie van Euroborg N.V. De oorspronkelijke kasstroomprognose van Euroborg N.V. voor de totale looptijd van het project Euroborg laat een nihil saldo zien. De stelselwijziging heeft geen effect op de kasstromen.

Zoals aangegeven stuurt de directie van Euroborg N.V., daarin ondersteund door de Raad van Commissarissen sterk op de kasstromen en de geprognostiseerde kasstromen. Het boekhoudkundige resultaat en het effect daarvan op het eigen vermogen is daaraan ondergeschikt. Ook de liquiditeit (de mate waarin Euroborg N.V. op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen) en de solvabiliteit (de mate waarin Euroborg N.V. op lange termijn aan haar verplichtingen kan voldoen) wordt door directie en Raad van Commissarissen beoordeeld op basis van de kasstromen. Gezien het risicoprofiel van de belangrijkste debiteur is een voortzetting van een voorzichtig en terughoudend financieel beleid geboden.

Toekomstparagraaf

De verhuur van het stadion zal ongewijzigd plaatsvinden in de komende jaren.

De liquiditeit en solvabiliteit kunnen in de nabije toekomst in gevaar komen doordat met ingang van het fiscale jaar 2016 het effect van de vrijstelling van de vennootschapsbelastingplicht (VpB-plicht) voor overheidsbedrijven komt te

vervallen. Dit scenario kan mogelijk vergaande consequenties hebben voor de liquiditeitspositie van Euroborg N.V. In overleg met haar belastingadviseur en het Gemeentelijk VpB projectteam probeert de directie de consequenties van de herinvoering van de VpB plicht op de bedrijfshuishouding inzichtelijk te maken alsmede de mogelijk negatieve effecten ervan te minimaliseren.

De ontwikkeling van het zgn. Topsportzorgcomplex aan de Laan Corpus den Hoorn te Groningen, waarin het trainingscomplex van FC Groningen gehuisvest zal worden, bevindt zich nog in de haalbaarheidsfase waarbij de verschillende financieringsmogelijkheden worden onderzocht. De omvang van de eventuele investering die met betrekking tot het oefencomplex mogelijk zal worden gepleegd door Euroborg N.V. is nog niet bekend. De directie onderkent de mogelijke risico's met betrekking tot de realisatie van dit project en zal hiermee in de voorstellen tot besluitvorming omtrent het topsportzorgcomplex terdege rekening houden.

In 2014 heeft een verdere verduurzaming van het stadion plaatsgevonden door de installatie van photo-voltaïsche panelen (PV-panelen) op het dak. Nadat in 2013 reeds 531 PV panelen waren geïnstalleerd, zijn in 2014 nog eens 589 panelen geplaatst. Beide projecten zijn tot stand gekomen middels crowdfunding in samenwerking met FC Groningen en de Stichting 1miljoen Watt.

Er zullen naar verwachting geen wijzigingen gaan plaatsvinden in de personele bezetting.

Groningen, 17 april 2015

De directie

Raad van Commissarissen

B. Veenbrink

W. Smink

G.F. Hes

G.H. Koolman

Regionaal Historisch Centrum "Groninger Archieven"

Beschrijving

De Groninger Archieven werken steeds meer samen met andere organisaties. Netwerken op verschillende niveau's zijn onontbeerlijk. Landelijk is een uitgebreid netwerk met de andere RHC's en het Nationaal Archief. Samen met het Friese Tresoar en het Drents Archief vormen de Groninger Archieven een noordelijk archiefnetwerk. Eén van de doelen is een gezamenlijke aansluiting op het rijks e-depot. De noordelijke aansluiting is medio 2016 gepland. Het noorden is het enige landsdeel waar een dergelijke samenwerking bestaat. Het streven is om de samenwerking in de loop van 2015 verder uit te werken op het gebied van het fysiek depot en het relatiebeheer. Het gezamenlijk relatiebeheer moet in de toekomst het al bestaande netwerk van de verschillende overheden en overheidsinstellingen in de drie noordelijke provincies ondersteunen.

In de provincie Groningen werken de Groninger Archieven samen met historische verenigingen, musea en onderwijsinstellingen onder andere bij de ondersteuning van tentoonstellingen en publieksactiviteiten.

Publiek belang

Doelstelling: in gezamenlijkheid de belangen behartigen van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de gemeente Groningen betreffende de archiefbescheiden, collecties, documenten, schilderijen en dergelijke die berusten in de rijksarchiefbewaarplaats in de provincie Groningen en in de gemeentelijke archiefbewaarplaats.

Openbaar belang: uitvoeren van de wettelijke taken met betrekking tot de Archiefwet, alsmede de dienstverlening op het gebied van historische informatie over Stad en Lande.

Juridische status en eigendom

Groninger Archieven is een gemeenschappelijke regeling.

Deelnemers: Het Rijk (minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), de gemeente Groningen. De Gemeente Groningen is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door twee leden van de gemeenteraad

Algemene gegevens deelneming	
Naam deelneming	Groninger Archieven
Bedrijfssector	Cultuur
Vestigingsplaats	Groningen
Deelneming sinds	24 oktober 2001
Website	www.groningerarchieven.nl
Belang provincie Groningen	

Financieel overzicht				
(€ mln.)	2014	2013	2012	2011
Totaal activa	1.19	1.25	1.50	1.81
Eigen vermogen	0.52	0.52	0.56	0,57
Vreemd vermogen	0.67	0.73	0.94	1.24
Solvabiliteitsratio	0,43	0,41	0.37	0,31
inkomsten	0.23	0.27	0.69	0.65
Resultaat	0.00	-/- 0.04	-/-0,02	-/-0.05
bijdrage Gemeente Groningen	2.11	2.08	2.05	2.00

Bedrijfsspecifieke kerncijfers				
	2014	2013	2012	2011
Collectieve archieven	30 km			
Aantal werknemers (fte)	37	35.7	42.45	0

Directie		
	<i>functie</i>	<i>Sinds</i>
E. de Jonge	Directeur	2005

Raad van Commissarissen		
	<i>functie</i>	<i>Sinds</i>
Mevr. J.A.J. Stam	voorzitter	2005
Dhr. J.R. Honkoop	lid	2014
Dhr. D. Mulder	lid	2007
Dhr. A.J. Wonink	lid	2014

Regionaal Historisch Centrum

Groninger

Archieven

2014

Netwerken

De Groninger Archieven werken steeds meer samen met andere organisaties. Netwerken op verschillende niveaus zijn onontbeerlijk.

Landelijk is er een uitgebreid netwerk met de andere RHC's en het Nationaal Archief. Het belangrijkste speerpunt is digitaal werken. Binnen het landelijke programma DTR (Digitale Taken Rijksarchieven) staat e-depot centraal. Vanaf 2015 worden de RHC's aangesloten op het rijks e-depot.

Samen met het Friese Tresoar en het Drents Archief vormen de Groninger Archieven een noordelijk archiefnetwerk. Een van de doelen is een gezamenlijke aansluiting op het rijks e-depot. De noordelijke aansluiting is medio 2016 gepland, maar de voorbereidingen zijn in 2014 gestart. Het noorden is het enige landsdeel waar een dergelijke samenwerking bestaat. Het streven is om de samenwerking in de loop van 2015 verder uit te werken op het gebied van het fysiek depot en het relatiebeheer. Het gezamenlijk relatiebeheer moet in de toekomst het al bestaande netwerk van de verschillende overheden en overheidsinstellingen in de drie noordelijke provincies ondersteunen.

In de provincie Groningen werken de Groninger Archieven samen met historische verenigingen, musea en onderwijsinstellingen, onder andere bij de ondersteuning van tentoonstellingen en publieksactiviteiten.

Zoals elk jaar kwam ook in oktober 2014 op de Dag van de Groninger Geschiedenis het 'provinciaal historische netwerk' naar de Groninger Archieven om gezamenlijk presentatie en onderzoek naar de geschiedenis van Groningen te promoten.

In de stad Groningen werken de Groninger Archieven samen met het Groninger Museum en het Noordelijk Scheepvaartmuseum om regelmatig historische activiteiten te organiseren. Dit op basis van het Manifest *Naar een nieuwe presentatie van de Groninger geschiedenis*. Dit resulteerde in het project *Drama achter de Gevel*.

Een ander belangrijk netwerk is die binnen het gebouw van de Groninger Archieven: Cascadeplein 4. Samen met de medebewoners, het Gronings Audiovisueel Archief (GAVA), het Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen (OVCG), het Huis van de Groninger Cultuur en de Vereniging Stad & Lande worden voortdurend diverse activiteiten georganiseerd. Bovendien ondersteunen de organisaties elkaar op verschillende gebieden.

Collectie

De collectie van de Groninger Archieven bestaat globaal uit drie onderdelen: archieven, beeld en geluid en bibliotheek.

De collectie archieven groeit jaarlijks met zowel particuliere archieven als overheidsarchieven. In 2014 werden 222 nieuwe aanwinsten geregistreerd met een totale omvang van 1.042 strekkende meter. Het leeuwendeel hiervan was afkomstig van de Rechtbank Groningen (728 meter). Een andere grote aanwinst was het archief van het Waterschap Noorderzijlvest (250 meter). De overige 64 meter is afkomstig van 220 particuliere organisaties en personen. En die groep is heel divers: de Noordelijke Turnkring, de Onner Dorpskrant, het fotoarchief 'Westerkwartier', de Hervormde gemeente Eexta, het familiearchief Schilthuis, het privé-archief van vakbondsman en politicus Teun Jan Zanen, het architectenbureau Nijhuis en Reker te Groningen, de melkfabriek Omlandia te Groningen, het dorpsarchief Kiel-Windeweer en nog veel meer. Juist die kleinere archieven hebben een grote aantrekkingskracht op de regionale onderzoekers.

In 2014 zijn 67 toegangen (bewerkte archieven) gereed gekomen en tevens gepubliceerd op www.groningerarchieven.nl.

565 meter archief werd in 2014 verpakt en geëtiketteerd.

De collectie beeld en geluid bestaat uit stilstaand beeld, bewegend beeld en geluidsopnames. Bewegend beeld (film en video) en geluid worden beheerd en gepresenteerd door het GAVA (het Gronings Audiovisueel Archief). De collectie foto's, negatieven, dia's, kaarten, prenten, tekeningen en glasplaten wordt beheerd door de Groninger Archieven. In totaal bestaat de collectie uit ruim 1.600.000 beelden. Het grootste deel bestaat uit verzamelingen negatieven, dia's en fotoafdrukken. De kaarten-, prenten- en tekeningencollectie van 19.000 exemplaren is beschreven en voor 80% gedigitaliseerd. Inmiddels worden 7.700 kaarten gepresenteerd op www.beeldbankgroningen.nl.

In 2014 werden 671 foto's en 149 prentbriefkaarten geschonken door particulieren.

In 2014 werden 490 boeken, 211 tijdschriften en 661 artikelen toegevoegd aan de bibliotheek. Op 31 december beschikte de bibliotheek totaal over 62.240 boeken, 23.802 tijdschriften en 21.277 artikelen.

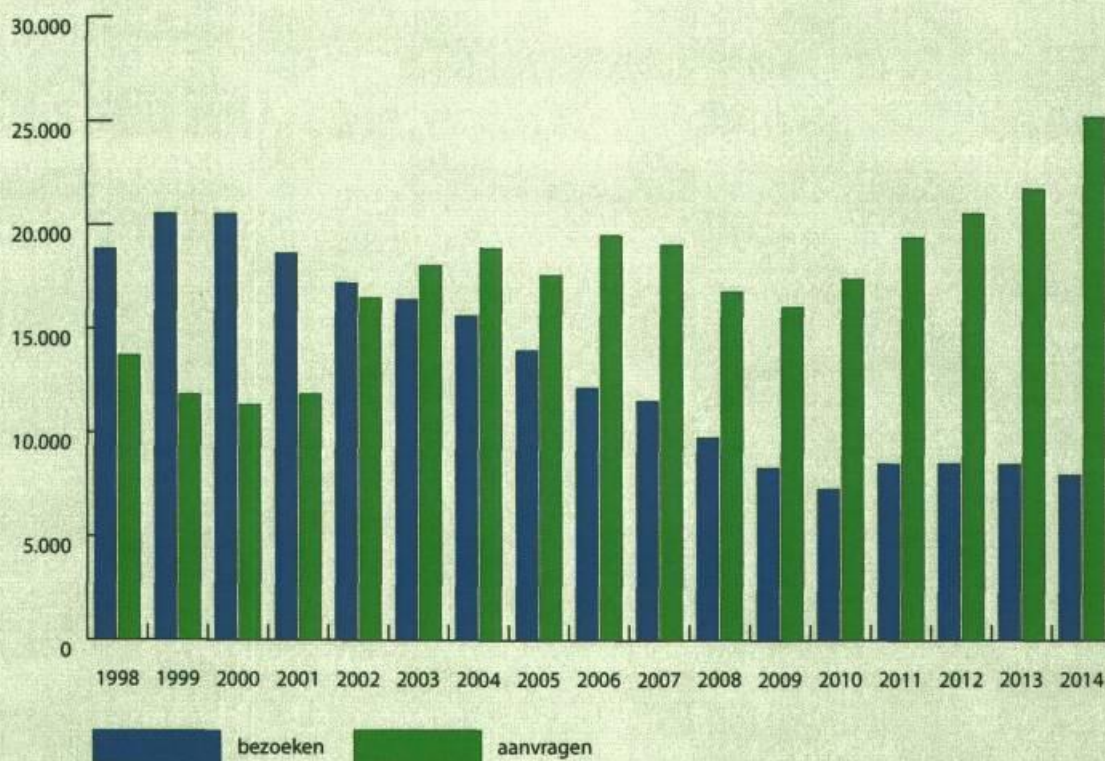
De collectie van de Groninger Archieven besloeg op 31 december 2014 een lengte van 30 kilometer en 250 meter.

Bezoek studiezaal 2014

In 2014 kwamen 7.999 onderzoekers naar de studiezaal. Een lichte daling van 498 ten opzichte van 2013. Opvallend is dat het aantal aangevraagde stukken per bezoeker jaarlijks toeneemt. Van gemiddeld 0,72 in 1998 naar 3,2 in 2014. Er werden maar liefst 25.230 stukken aangevraagd. De verandering is een gevolg van de manier van werken van de bezoekers. Veel materiaal wordt snel doorgekeken om er vervolgens scans van te laten maken of om zelf te fotograferen. Een groot deel van het eigenlijke onderzoek is verhuisd naar de privé-omgeving. Dit wordt ook mogelijk gemaakt door het steeds groter wordende aanbod van digitale informatie via de websites www.beeldbankgroningen.nl, www.allegroningers.nl, www.groningerarchieven.nl en www.poparchieffroningen.nl.

ontwikkeling bezoekers en aangevraagde stukken

Publieksactiviteiten

De publieksactiviteiten kenmerken zich door een grote variatie aan soorten activiteiten, doelgroepen en thema's. Thema's die vaak aansluiten bij de actualiteit. Daarbij wordt volop samengewerkt met andere organisaties.

Hoogtepunten waren de Dag van de Grunneger Toal, de Dag van de Groninger Geschiedenis en de Rondleidingenweek.

De 'DGG' in oktober is de grote toogdag voor iedereen die belangstelling heeft voor de Groninger geschiedenis. Een grote informatiemarkt, lezingen, een muziek- en toneelprogramma en een plek voor de informele ontmoeting.

Tijdens de Rondleidingenweek in november waren alle groepen volgeboekt. De achterkant van de archieven is voor veel mensen interessant. In de depôts komt het publiek normaal gesproken niet, maar daar bevindt zich wel de grootste erfgoed- en informatiecollectie van de provincie Groningen. Er liggen veel unieke stukken, van duizenden middeleeuwse oorkonden tot documenten met de handtekening van Willem van Oranje en het inschrijvingsbewijs van Aletta Jacobs voor de universiteit. Maar ook gedetailleerde waterstaatskaarten van de provincie, tekeningen van een 19e eeuws choleraziekenhuis en de volledige collectie affiches van poppodium VERA. Het is een brede collectie wat mede te danken is aan het intensief verwerven van particuliere archieven.

Een speciaal project in 2014 was *Drama achter de Gevel*. Een samenwerkingsproject met het Noordelijk Scheepvaartmuseum en het Groninger Museum. De Groninger Archieven organiseerden daarnaast een eigen onderdeel: *Drama achter je eigen gevel*. Stadgers werd de mogelijkheid geboden om informatie over de eigen woning in te zien. Er waren 450 deelnemers. Aan het gezamenlijke theaterevenement namen 1.100 belangstellenden deel.

Aantallen publieksactiviteiten

Lezingen	11
Ontvangsten en presentaties	9
Workshops/cursussen	4
Tentoonstellingen:	7
Overige (w.o. Dag van de Grunneger Toal, Dag van de Groninger Geschiedenis en de Rondleidingenweek)	6

In 2014 kwamen 5.780 bezoekers voor de verschillende publieksactiviteiten naar de Groninger Archieven.

De belangrijkste publiekstrekkingen waren de Dag van de Groninger Geschiedenis met 3.000 bezoekers en de Dag van de Grunneger Toal met 975 bezoekers. De lezingen trokken 870 belangstellenden, de Rondleidingenweek 375, diverse presentaties en ontvangsten 490 en cursussen en workshops 70.

1.800 leerlingen en studenten van basis-, middelbaar, hoger en wetenschappelijk onderwijs vonden in 2014 de weg naar de Groninger Archieven.

Maar liefst 800 leerlingen van basisscholen uit de stad kwamen naar het archief voor het jaarlijks terugkerend project *De Tweede Wereldoorlog dichterbij in Groningen*. Voor het project wordt elk jaar samengewerkt met een andere gemeente in de provincie. In 2014 was dat de gemeente Bedum waar 250 leerlingen aan het project deelnamen.

450 leerlingen van middelbare scholen kwamen voor diverse studiezaalprojecten naar de Groninger Archieven en 300 studenten van de Hanzehogeschool en de RUG (Geschiedenis en Kunstgeschiedenis) volgden colleges gecombineerd met onderzoeksopdrachten.

1825 - 1849 (2322)
1850 - 1874 (4609)
1875 - 1899 (5718)
1900 - 1924 (5726)
1925 - 1949 (3080)
vanaf 1950 (1099)

Rol

vader (5011)
moeder (5335)
vina (7781)

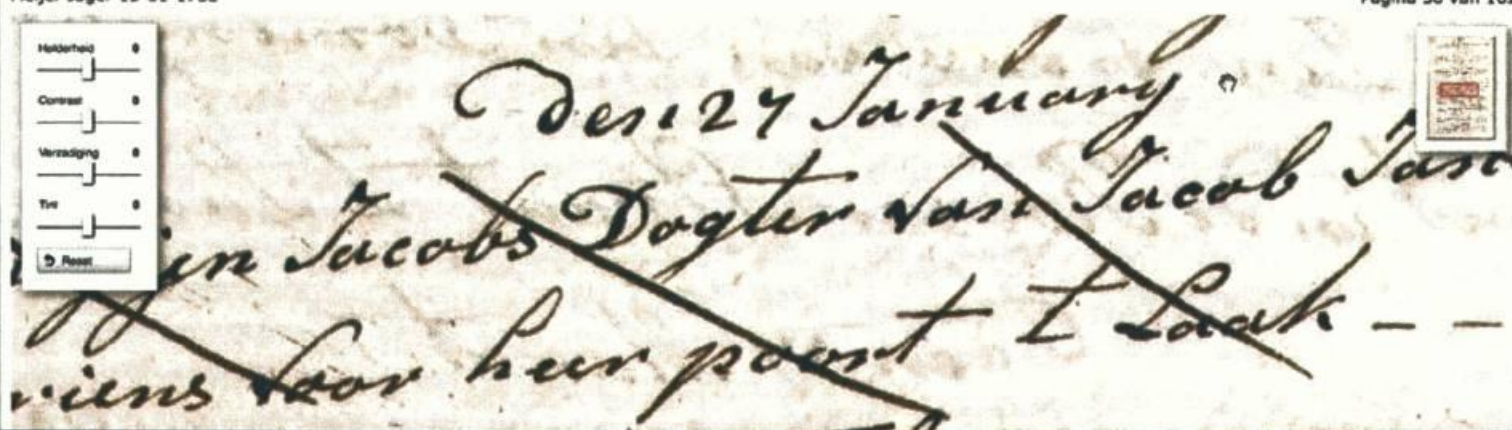
18 Jager	Jantjen Geerts	overledene	Nieuwolda	08-12-1807 begraafakte
19 Jager	Wijmolt	vader	Delfzijl	24-05-1657 doopakte
Doop	24-05-1657 Delfzijl			
Kind	Juriette			
Geslacht	o			
Vader	Wijmolt Jager			

doop-, trouw- en begraafregister | Kerkelijke gemeente - Groningen | Register van de opbrengsten uit de verhuur van lijkklakens uit de Nieuwe kerk 1781-1793

Meijer Jager 15-01-1783

Pagina 36 van 102

Holderte
Contrast
Verzanding
Tint
Reset

Internet

Internet is tegenwoordig de belangrijkste studiezaal van de Groninger Archieven. De meeste informatie wordt daar gevonden. Wat we merken is dat het aantal bezoekers zich stabiliseert.

De website www.groningerarchieven.nl werd in 2014 196.700 keer bezocht. In 2013 was dat 198.650, maar het aantal unieke bezoekers heeft zich uitgebreid van 115.600 naar 119.650.

Op onze website werd 5.523.500 keer een inventaris geraadpleegd.

www.beeldbankgroningen.nl had in 2014 174.500 bezoeken, dat zijn er 500 minder dan in 2013. Het aantal bezoekers was 113.700, dat was ruim 300 meer dan in 2013. Bijzonder is dat de beeldbank door ruim 500 Indonesische liefhebbers van Fongersfietsen werd bekeken.

Bij www.allegroningers.nl zien we een kleine teruggang. Het aantal bezoeken ging van 498.000 naar 430.500 en het aantal bezoekers van 115.000 naar 97.000.

De manier van zoeken op de beeldbank en op [allegroningers](http://allegroningers.nl) is heel verschillend. De gemiddelde kijktijd per bezoek op de beeldbank in 2014 was 5.46 minuten. De bezoekers bleven gemiddeld 22.43 minuten op [allegroningers](http://allegroningers.nl). Beeldbankbezoekers zoeken één of meerdere beelden en die op [allegroningers](http://allegroningers.nl) gaan gedegen op onderzoek.

Dat kunnen we ook zien aan het aantal pageviews. Per bezoek aan de beeldbank worden gemiddeld 12 pagina's bekeken en per bezoek aan [allegroningers](http://allegroningers.nl) gemiddeld 18.

www.poparchiefroningen.nl telde in 2014 39.851 unieke bezoekers.

Het aanbod op de websites van de Groninger Archieven wordt voortdurend uitgebreid. Op www.allegroningers.nl worden scans gepresenteerd van alle openbare Groninger akten van de Burgerlijke Stand van 1811 tot en met 1963, de Doop-, Trouw- en Begraafboeken en de Besnijdenisboeken. Dit geheel zal naar verwachting in de loop van 2015 worden aangevuld met circa 600.000 scans van huwelijks bijlagen uit de periode 1811-1850. Op de beeldbank werden op 31 december 2014 183.900 beelden gepresenteerd waaronder 7.670 kaarten.

Verder worden er nog grote hoeveelheden scans aangeboden op www.groningerarchieven.nl (bijvoorbeeld de gemeenteverslagen) en www.poparchiefroningen.nl. Op poparchiefroningen.nl tonen we onder andere affichedcollecties.

De krantencollectie van de Groninger Archieven is voor een belangrijk deel te raadplegen op www.delpher.nl en op www.dekrantvantoen.nl.

Sociale Media

De sociale media hebben een snelle opgang gemaakt. In 2014 is in de Groninger Archieven een communicatiewerkgroep opgezet met als één van de doelen het gebruik van de sociale media te verbeteren.

We presenteren ons vooral op Twitter en Facebook met een bescheidener inbreng op een eigen YouTube-kanaal en LinkedIn.

Twitter wordt gebruikt voor snelle informatievoorziening voor de Groninger Archieven in de breedste zin van het woord.

Met Facebook proberen we een groep volgers op te bouwen. Door Facebook worden mensen geprikkeld om te reageren en deel te nemen aan de activiteiten op de studiezaal en de websites te bezoeken. De presentatie van Facebook is voornamelijk opgebouwd uit korte teksten en beeld. Beeldmateriaal spreekt tot de verbeelding en er wordt veel op gereageerd. Dit heeft onder andere als resultaat dat de doorverwijzing van Facebook naar www.beeldbankgroningen.nl in 2014 opmerkelijk was. Maar liefst 44% van de beeldbankbezoekers was doorverwezen via Facebook.

Op 31 december 2014 vonden 1.045 mensen onze Facebookpagina leuk. Dat was eind 2013 618. Het aantal volgers via Twitter was 1.650 eind 2014 en 1.273 eind 2013.

Top tien archieven

Wat wordt door onze archiefonderzoekers het meest onderzocht?

De onderzoekers werken op twee manieren: het aanvragen van stukken op studiezaal en het raadplegen van inventarissen op www.groningerarchieven.nl. Op basis daarvan komen we tot twee overzichten.

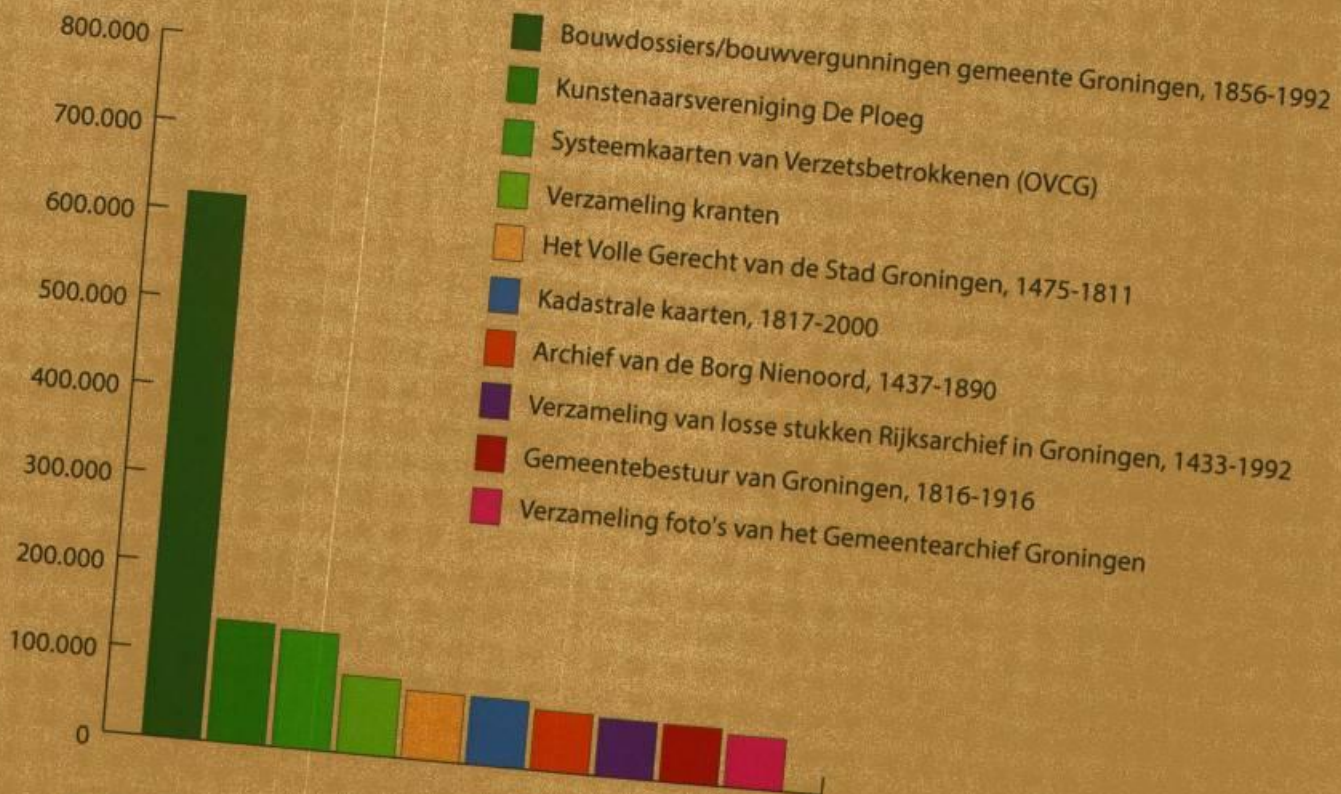
Meest aangevraagde stukken op studiezaal in 2014:

Deze top tien vertegenwoordigt 10.664 aanvragen, 42% van het totaal van 25.230. De bouwdossiers van de gemeente zijn 4.876 keer aangevraagd, maar liefst 19% van het totaal. Het gaat in dit overzicht om de bouwdossiers tot 1992. Ook de bouwdossiers 1992 tot 2010 zijn op te vragen in de Groninger Archieven. Die dossiers worden digitaal geraadpleegd op studiezaal, maar worden niet geteld bij de aanvragen. We schatten dat minstens 2.000 dossiers op die manier worden geraadpleegd. Al met al voeren de Groninger Archieven een belangrijk deel van de gemeentelijke informatiefunctie uit. Bijzonder in de lijst is ook de aanwezigheid van notariële archieven uit het Westerkwartier. In 2014 is er blijkbaar intensief onderzoek gedaan naar de geschiedenis van delen van het Westerkwartier met behulp van de notariële archieven.

Meest geraadpleegde archieven op www.groningerarchieven.nl in 2014:

Het gaat hier om heel andere aantallen dan de studiezaalaanvragen. In 2014 werden de archieftoegangen van de Groninger Archieven op internet maar liefst 5.523.500 keer geraadpleegd. Deze top tien vertegenwoordigt 1.332.700 raadplegingen, goed voor 24% van het totaal. Maar liefst 619.750 keer werden de gemeentelijke bouwdossiers onderzocht. Bijzonder in dit overzicht is de aandacht voor de documentatieverzameling van De Ploeg (138.500 keer) en de verzetskaarten van het OVCG (133.250).

Overige Kengetallen

Organisatie

- 2014 hadden de Groninger Archieven 115 medewerkers
- Uitsplitsing medewerkers:
 - Vaste medewerkers 37
 - Tijdelijke medewerkers 5
 - Detachering gem. Groningen 10
 - Noorderbrug 20
 - Vrijwilligers 38
 - Uitzendkrachten 3
 - Stagiairs 2
- De formatie van de Groninger Archieven (vaste en tijdelijke medewerkers) is 37 fte. De medewerkers die gedetacheerd zijn vanuit de gemeente Groningen en de uitzendkrachten betreffen 7 fte. Totaal 44 fte.

Publicaties

- De tweede druk van de Onderzoeksgids voor studiezaal en internet
- 4 afleveringen van Lutje Feith
- Magazine voor de Dag van de Groninger Geschiedenis
- 19 digitale Nieuwsbrieven
- 4 afleveringen van het tijdschrift Stad & Lande (i.s.m. Vereniging Stad & Lande)
- Historisch Jaarboek Groningen 2014 (i.s.m. Vereniging Stad & Lande)
- *Journal van Samuel Victors van der Reis van een reis naar Engeland in 1851*, artikel met uitgebreide bronbewerking door Bert Schut. Gepubliceerd op www.groningerarchieven.nl.

